42

8
8-B
37

6
25 D
39

8.-8.B.37.

~~7-7 B 42~~

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

~~XXIII. 6. XX. 3. 37.~~
XXXIII. 13. A. 7.
B3

DVARDI NONII LEONIS IVRISCONSVLTI LVSITANI CENSVRÆ IN LIBELLVM DE REGVM PORTVGALIÆ ORIGINE, QVI FRATRIS IOSEPHI TEIXERÆ NOMINE CIRCVMFERTVR.

Item de vera Regum Portugaliæ Genealogia liber.

AD SERENISSIMVM PRINCIPEM ALBERTVM ARCHIDVCEM AVSTRIÆ, S.R.E. CARDINALEM.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

OLISIPONE,
Ex officina Antonij Riparij
Typographi Regij.
ANNO MDLXXXV.

EGO F. Bartholomæus Ferreira ſacræ Theologiæ Magiſter, & ſanctæ Inquiſitionis Oliſiponenſis Deputatus, ac librorum Cenſor, mandato Supremi Senatus S. generalis Inquiſitionis, examinaui hos duos libros per Duardum Nonium Iuriſconſultum eruditiſsimũ concinnatos. In quibus nihil eſt (mea ſententia) quod vel bonos mores, vel Chriſtianam pietatem offendat. Imo omnia ſapiunt virum pium & doctum. Tituli autem eorum librorum ſunt vnius: Cenſuræ in libellum fratris Ioſephi Teixeræ: alterius: Liber de vera Regum Portugaliæ genealogia. Quos imprimendos cenſeo. ij. die Maij, M D LXXXV.

F. Bartholomæus
Ferreira.

VISTA a informação, podeſe imprimir. E deſpois de impreſſo tornará a eſta meſa para ſe conferir com o original: & ſe lhe dar licença para correr. Em Lisboa vij. de Mayo de M D LXXXV.

Paulo Afonſo.	Iorge Sarrão.	Antonio de Mendoça.

SERENISSIMO PRINCIPI ALBERTO ARCHIDVCI AVSTRIÆ S. R. E. CARDINALI, DVARDVS NONIVS LEO IVRISCONSVLTVS LVSITANVS S. D.

CVM vitæ meæ rationes ita inſtituerim, Princeps Sereniſſime, vt tam otij, quàm negotij rationem mihi reddendam exiſtimarem, & negotij mihi rationem probè iam conſtare, tam apud Principes meos, quàm apud Rempublicam arbitrarer, otij etiam, ſi quãdo daretur, rationem conſtare volui. Cum igitur peſtilentiæ morbo graſſante, ab hinc quinquennium mihi exulandum ab vrbe eſſet, nec meorum librorum ſupellectilem mecum ferre licuiſſet, Portugaliæ Regum vitas, quas in eo exilio nactus ſum, perlegi. In quibus ego docti alicuius viri manus & cenſuram iamdiu deſiderabam, quòd temporum ruditate, qua conſcriptæ ſunt, multa perperam, nonnulla non verè, alia dicta eſſent extra rem: qualia multa in omnium ferè nationum annalibus reperiuntur: vt nullibi frequentiùs, & impuniùs peccatur, quàm in hiſtorijs. Cœpi itaq; nonnulla notare, quæ temporum rationi, & Regni monimentis repugnabant; ſuperflua etiam obelis expungere: alia ſcitu digna, quæ occurrebant, addere. Cum verò ea numero creuiſſent, id quod ludens, & animi recreandi cauſa cœperam, ſeriò mihi agendum, & ad vmbilicũ perdu-

cendum putaui, magnoq́; & continuato labore, ita perfici, vt doctis nõnullis digna ea noſtra viſa ſint, quæ lucẽ experirentur. Dum itaq; fœtum meum parturio, & iam de editione cogito, Clariſsimus vir Ioãnes à Sylua Comes Portalegrenſis, cui animi mei propoſitum aperueram, arborẽ mihi oſtendit Ioſephi cuiuſdam Teixeræ Luſitani monachi, Lutetiæ Pariſiorum excuſam, Regum Portugaliæ ſtemmata continẽtem. In qua cum pleraq; reperiſſem cũ ſcriptis meis è diametro pugnantia, ad quæ reſpõdere videbar prouocari, ecce libellus ipſius Ioſephi nomine editus, Lutetiæ etiam excuſus, miris deliriorum portẽtis ſcatens, mihi offertur: & ita alter labor miunctus, Augiæ ſcilicet bouile (quod dicitur) repurgandũ. Anceps eram quid agerem. Hinc enim authoris obſcuritas, & imperitia me à reſpõdendo retrahebat: ne reſponſione mea, dignus ille fieret, qui vinceretur. Alia ex parte, cum illa non tam contra ſcripta mea, quàm contra patriam pugnarent, non ſiui, apud me plus valere exiſtimationis meæ, quàm publicæ vtilitatis rationẽ: & cum tali concertatore in certamen deſcẽdere, non erubui: ſi emẽdare, & admonere errãtem, certamen eſt, & non beneficiũ. Verebar enim, ne ille Gallos homines noſtrarũ rerum ignaros, quos circũducere ſatagebat, in errorem traheret, & falſas inter illos ſereret opiniones. Cum enim nulla natio ſit, quæ proprios non habeat annales, ea forma, qua omnibus vulgati ſint & noti, Luſitanorum qui rerũ geſtarũ gloria, non cum præſentibus quibuſuis, ſed cum Græcorũ & Roma-

ma-

manorũ laudatiſſimis illis certare poſſint, omnia ferè geſta muta ſunt, & neſcio Principum incuria, an ſcriptorum penuria, in profundiſſimis puteis demerſa: atque in priuato paucorũ vſu, quod publicũ & notum omnibus fieri debuit. Quò maiora igitur ille habuit ad fallendũ adminicula, eò magis mei officij putaui, nonnulla impugnare, & illius venenatæ arboris impoſturã detegere, antequàm altiores radices ageret. Hanc igitur cẽſuram, & veram Regum Portugaliæ genealogiam, nemo erat, cui potiori iure dicarem, quàm tibi Princeps humaniſſime. Nam ſi in conſecrãdis ingenij monimẽtis, authores eos ſemper quæſiuere patronos, qui nobilitate, authoritate, aut eruditione præſtarent, quò tuti à calũniatoribus eſſent, hæc in te ita ſimul conſpirãt, vt quod cui antecellat, dubiũ ſit. Nobilitas enim tua, qua omnes tui gradus Principes excellis, non ob id ſolum ſumma eſt, quòd Maximiliani Cæſaris, & Mariæ Auguſtæ filius ſis, Caroli etiam Quinti, & Fernandi Imperatorum nepos, & à tot Imperatoribus, & magnis Regibus prognatus, quoniã & hoc vt fortunæ bonũ alij, qui tui diſſimilis eſſet, poterat cõtingere: ſed quòd Imperio dignus videaris, & virtutũ regnũ teneas. Quarũ ſi tãtum non præbuiſſes ſpecimen in omnibus tuæ adoleſcẽtiæ actionibus, & ſenili iſta iuuẽtute, maximũ argumentũ tuorũ morum, iudicij, & prudentiæ eſſet, quòd Philippus auũculus tuus, Regũ omniũ cordatiſſimus, florẽtiſſimo Luſitanorũ Imperio, quod non per Europam modò, ſed per Africam, & Aſiam tam latè extẽditur, &

cui

cui tot Reges colla ſubmittũt, te vnũ moderatorẽ elegit. Cuius iudiciũ, ne videretur amore labi, opportunè cõfirmauit Gregorius XIII. Pontifex Max. vir ſapiẽtiſſimus, qui te in purpuratorũ patrũ collegiũ cooptatũ, florẽti iſta ætate, legatum Sedis Apoſtolicæ in eodẽ Imperio cõſtituit. Ex quo quãta tua ſit apud omnes authoritas, manifeſtò apparet. Literarũ aũt humanarũ ſtudia, philoſophiæ, theologiæ, & matheſeos, quãta cura & aſſiduitate, à puero fueris amplexus, multa tui ingenij ſpecimina teſtãtur, & fauor, quo literatos homines proſequeris. Non ingratã igitur tibi fore putaui lucubratiunculã hanc, tum quòd de Regibus progenitoribus tuis agat, tum quòd nõnulla circa eorũ originem à me referũtur, quæ diligẽtes alioqui in hiſtoria viros fefellerũt. Hoc verò alacrius cõfidimus, quòd te hiſtoriarũ lectione ſcimus detineri, qua nihil iucũdius, nihil vtilius, & Principibus viris, qui Reipub. gubernaculis admoti ſunt, magis neceſſariũ. Cum enim ita natura cõparatum ſit, vt humani caſus, veluti in orbẽ, ſui ſimiles ſæpe recurrant, & ex præteritis præſentia, atq; etiã futura debeamus æſtimare, & præiudiciũ ad actiones noſtras inde facere, tãtò huius Luſitanæ Reipub. res tractabis dexterius, quò maiorẽ notitiã eorum habueris, quæ Reges illi maiores tui, tam pace, quàm bello egerũt. Vt enim periti medici non iiſdẽ remedijs vbiq; vtũtur, ſed ijs, quæ regionis mores, & natura expoſcũt, ita Reſpublicæ exẽplis domeſticis, non aliũde petitis gubernari debẽt. Vale Principũ decus, & me in tutelam tuam ſuſcipe.

DVARDVS NONIVS LEO INGENVIS LECTORIBVS, S.

QVÆ RES mihi exoptanda erat, dum in hunc Ioſephi Teixeræ libellum Cenſuram paro, caſu ipſo oblata eſt Cum enim mecum ipſe cogitarem, quàm inter ſe pugnantia, & à Luſitanorum hiſtorijs aliena, à Luſitano hoc Ioſepho diuulgarentur, & cauſam mihi conſtare cuperē, ipſum in hac vrbe, à ſui ordinis Pręſule in vinculis aſſeruari, reſciuimus. Quo enim tempore Aluarus Bazanus Sanctæ Crucis Marchio, celebrem victoriam illam, de Philippo Strozo & Gallorum claſſe, ad Inſulam S. Michaelis obtinuit, is inter alios Strozi milites captus, & in Portugaliam adductus eſt. Iuſſu tamen clementiſsimi Regis PHILIPPI (qua eſt pietate & religione) ſuis traditus illæſus, licet perduellionis reus eſſet conuictus. Auidus igitur hominem conueniendi, vt tantæ impudentiæ cauſas inquirerem, impetrata à Præſule ſuo venia, quòd in publicum Regni ſtatum tam falſa edidiſſet, rem omnem ab eo didici. Sacramento enim adactus affirmauit, corā eodem ſuo antiſtite, ſe vt prorſus ignarum ea non ſcripſiſſe ſolum, ſed multarum manuum illud fuiſſe opus. Arboris enim fabricæ culpam, ad fratrem Stephanum quēdam Luſignanum, natione Cyprium, inſtituti Dominicani, transferebat, qui huiuſmodi arboribus ſtemmatum componendis Lutetiæ operam dabat. Alios etiam criminis ſocios nominabat, à quibus ſe ſubornatum dicebat, vt nomen ſuum libello inſereret. Quòd verò theologiæ profeſſorem ſe dicit, qui theologiam ne à limine ſalutauit, concionatorem qui infantiſsimus ſit, choragos quoſdam Antonij ſtudioſos, eam illi perſonam induiſſe dicebat, quò fabulam veriſimilius agerent: & Gallis, apud quos ſuam cauſam probatam volebant, facilius imponerent. Credebant enim, de Luſitanorum rebus, meliùs exteris perſuaderi poſſe, ab homine natione Luſitano, profeſsione theologo, ordine ſacerdote & monacho, officio concionatore. Sed Deus bone quàm ineptum fabulæ quæſiuere architectum! qui perſonam indutam ſuſtinere

non

non potuit. Dum enim in militiam pergit, factus ſcilicet ex ſacerdote gladiator, omnem technam ad nos allatus prodidit: vt qui remeare in Galliam non ſperabat. Quó tamen ruptis compedibus, breui euolauit, ad nos iterum (vt ille motoriam ſemper agit fabulam) fortaſse rediturus. Hæc vos de opere, & de authore ſcire volui tanquam fabulæ argumentum, vt inde æſtimetis, qua fide, qua verecundia, qua etiam vita (quod in authoribus ſolet requiri) author iſte noſter ſit. Vos tamen inſania illius fruimini: & lucubratiunculam hanc, in qua multa non vulgaria, ab alijs prætermiſſa, aut ignorata tradimus, Ioſephi huius impudentiæ & inſcitiæ debere fatemini.

Valete.

DVARDI NONII LEONIS IVRISCONSVLTI CENSVRÆ IN FRATRIS IOSEPHI *TEIXERÆ LIBELLVM DE* REGVM PORTVGALIÆ ORIGINE.

VT NVLLA RES EST, tum ad Rempub. gubernandam, tum ad vitam rectè inſtituendam vtilior, quàm hiſtoriarum notitia, ita nulla nocentior eſt, quàm ſi hæ corrumpantur, & falſæ pro veris, & genuinis poſteritati mandentur. Quemadmodum enim viæ error in diuerſa, quàm expediat loca nos ducit, non ſecus ficti rerum humanarum caſus, & exitus, qui nobis obijciuntur, ſenſum conturbant, & in præpoſteras nos traducunt opiniones. Vnde non minori ſupplicio mihi ſemper digni viſi ſunt, qui hiſtorias adulterant, quàm qui numos falſò cudunt, aut fontem publicitus ſcatentem, vnde omnes hauriunt, letali veneno inficiunt. Nullos rurſus de Repub. magis bene-

mereri exiſtimo, quàm qui ex hiſtorijs ita errores ſuſtulerunt, ne alij per imperitiam laberentur. Quid enim aliud eſt, iuxta naturalis iuris præcepta, erranti viam monſtrare? Quid aliud cadenti manum porrigere? Hoc verò non in hiſtorijs modò, in quibus maius periculum erat, ſed in alijs diſciplinis optimos & graues viros feciſſe, legimus. Quorum factum non reprehenſione, ſed laude dignum habitum eſt. Cum igitur famoſus hic Ioſephi Teixeræ libellus ad nos perueniſſet, in quo non in patriam modò, contra quam arma ſumpſit, & armatos concitauit, ſed in ipſa numina etiam debacchatus eſſet, & meras calumnias, & mendacia pro hiſtorijs, & veris traditionibus effudiſſet, nemini potiori iure, quàm mihi incumbere reſponſionem ſum arbitratus, qui ex diametro pugnantia literis mandaſſem. Nec enim me, qui ab omni ambitione alieniſsimus ſemper fuerim, eo animo Cenſoris officium aucupari voluiſſe, vt aliquid inde laudis reportarem, credere par eſt, cùm in tam obſcurum & imperitum authorem ſcribendo, verendum mihi magis eſſet, ne exiſtimationis meæ (ſi qua eſt) facerem iacturam. Cum tamen in patriam falſæ illæ Ioſephi narrationes tenderent, non potui non commoueri, atq; etiam

non excandeſcere. Humani enim animi cum nouitatis ſtudio, à naturali quadam propenſione teneantur, & interdum eius ſpecie illecti, non ſatis quod obiectum eſt attendentes, vana pro veris, pro ſolidis inania amplexentur, periculum erat, ne inter exteros homines noſtrarum rerum imperitos, nugatoris huius figmenta latiùs ſerperent. Mea etiam intereſſe arbitratus ſum, ne libris meis, quos de Regum Luſitanorum vitis propediem, Deo auſpice, in lucem editurus ſum, præiudicium fieret, preoccupatis his erroribus lectorum animis. Hos igitur commonefaciendos putaui, vt tãquam iudices æquos, & neutri parti fauentes, ad legendum, & iudicandum noſtra prepararem. Errata autem omnia, & ineptias huius authoris non ſumus proſecuti (longum enim id eſſet) ſed ea tantum, quæ hiſtoriæ noſtræ rationibus aduerſari videbantur. Maledicta etiam & conuicia omiſimus, quòd illa laqueo magis, quàm calamo erant vindicanda. Sed iam præludentem illum audiamus.

Egregium enim hoc opus in præludia diuiſit & tractatum, ne ſcilicet illotis manibus, rem tantam aggrederetur.

IN PRÆLVDIO.

ANNO Ducenteſimo Nonageſimo ante aduentum Domini, Gallos Celtas, & Braccatos in Hiſpaniam eſſe profectos, hiſtoriarum monimentis proditum eſt, à quibus primùm Interamnis prouincia occupata eſt, vbi conditis à ſe ciuitatibus, tum Portugaliæ (quippe quæ Gallis portus cuiuſdam, & perfugij inſtar erat) tum Braccaræ, ab ipſis met Gallis Braccatis, nomen impoſuere.

CENSVRA PRIMA.

HOC ſumpſit ex Ioanne Vaſæo, eo tantum mutato, quòd quæ ille ſub dubio reliquit, hic impudenter affirmat, aſſuens aliquid ex Floriano Campenſi, more interpolatorū. Portugaliæ verò nomen nihil commune habere cum Gallis, certum eſt. A Portu enim & Cale dictum eſſe, eruditorum omnium eſt opinio. Erat quippe Cale oppidū antiquiſsimū ad Durij oſtiū. Id cū eſſet in colle ſitum, qui flumini imminebat, nec piſcatoribus, quibus præcipuè incolebatur, & ijs, qui in

mari verſabantur, facilem hab... ...ſeruitutem, pla-
niori in loco, in ripa ſcilicet, quam illi ... vo-
cabant, cœpit habitari. Cum autem paulatim cre-
uiſſet, & in ciuitatis dignitatem deueniſſet, Portus
Calis, & inde Portucale, & Portugalia (affines
enim ſunt præcipuè apud nos c. & g.) cœpit ap-
pellari. Inde eius ciuitatis Epiſcopus, Portucalen-
ſis in antiquis Concilijs nominabatur. Diffuſum
eſt poſtea hoc ad Bracharos Gallecïæ partem, qui
Portucalenſes item dicti ſunt. Procedenti verò tẽ-
pore, etiam vltra Diœceſim deriuatum in proxi-
mas ciuitates. Vnde dubij vitãdi cauſa, Epiſcopus,
qui antea Portucalenſis dicebatur, Portuenſis di-
ci cœpit. Hoc teſtantur Eduardus Galbanus, qui
Alfonſi. I. Regis Portugaliæ vitam ſcripſit, & An-
dreas Reſendius Luſitanarum antiquitatum ma-
ximus indagator, in epiſtola ad Bartholomæum
Kebedium, Hieronymus Oſorius Epiſcopus Syl-
uenſis, in vita Emmanuelis Regis, & Iacobus Me-
netius Vaſconcellus, tam omnium literarũ, quàm
iuris ſcientiſsimus, & in carmine cum veteribus
illis comparandus, in commentarijs de antiqui-
tatibus Luſitaniæ. Cuius rei authorem habent
Imperatorem Antoninum, qui Cale oppidum in
ea collocat parte. Habent & concilia Toletana,

in

in quibus de Epiſcopis Portucalenſibus fit mentio.

INteramnis prouincia priuatim Portugalicæ ciuitati nomen ſibi iure communiori vendicans, verè vnica & antiqua propriæ Portugaliæ appellatione audijt, ab anno CCXC. ante aduentum Domini ad eius natiuitatis annum MCXXXIX. Tunc enim Alfonſus Henricus Portugaliæ Dux, ab exercitu ſuo Rex Portugaliæ ſalutatus, Luſitaniæ vocem in Portugaliæ appellationem, alioqui impropriam, commutauit.

CENSVRA II.

HOC etiam falſum eſt. Portucalenſis enim ciuitatis mentio, Romanorum tempore, à nemine facta eſt, & ipſa ratio nominis indicat, vigente iam barbarie cœpiſſe, hoc eſt, in vltimis Romanorum temporibus, aut primis Gothorum. Hoc confirmat Antonini Cæſaris mentio de Cale, non de Portucalia, cuius imperium cœpit anno à Chriſto nato CXXXVII. non XL. aut XLI. vt hiſtorici tradunt. Quod ex plurimis Ptolemæi ſeptem errantium ſyderum obſeruationibus, ſub tẽpore Adriani & Antonini, eruditiſsimus theologus, & mathematicus, Ioſephus Sobrinus Sereniſsimi Principis Alberti Cardinalis Legati cappellanus

nus & ſignifer optimè collegit. Quæ enim hiſtorici tradunt ab illis Ptolemæi obſeruatis, diſcrepant. Et ab Antonini tempore vſque ad Gothorum regnum, de Portucalia nullam mentionem fieri vidimus. Nihil verò credimus, antiquius de ea vrbe poſſe reperiri, quàm quòd regnante Flauio Ricaredo Gothorum Rege, legimus tertio cócilio Toletano, quod maximo Epiſcoporum conuentu celebratum eſt anno DLXXXIX. interfuiſſe Cóſtantium Epiſcopum Portucalenſem, & Argiouitrum poſtea eiuſdem ciuitatis Epiſcopum, qui Conſtantio videtur ſuffectus, durante concilio, quòd in eo fortè mortuus ſit. Et concilio quarto, quod Siſenandi Regis tempore Toleti coactum eſt, anno, ſecundum Ambroſij Moralis computationem DCXXXIIII. aut ſecundum Vaſæum, DCXXXIII. interfuit Anſiulfus Portucalenſis.

CENSVRA III.

IN eo etiam quòd ait, ante annũ MCXXXIX. quo Alfonſus Henricus Rex ſalutatus eſt, ſolum ciuitati Portucalenſi, & prouinciæ Interamni, Portugaliæ nomen competijſſe, & non ei Luſitaniæ parti, quæ eſt vltra Durium, errat toto cælo, & ſibi

bi ipſi repugnat. Contrarium enim affirmat inferius in Alfonſi.I.elogio. A ciuitate enim in prouinciam Interamnem diffuſum eſt Portugaliæ nomen (vt dictũ eſt) & ab Interamni, in ciuitates vltra Durium à Sarracenis recuperatas, hoc eſt, Conimbricam, Lamecã, Viſeum, quæ pars Luſitaniæ ſunt. Quicquid enim Reges Legionẽſes vltra Durium, hoc eſt, in Luſitania a Sarracenis vindicabant, id Portugaliæ Interamni accreſcebat nomine, vt etiã dominio. Vnde Garſias, qui Rex Galleciæ à patre Fernando inſtitutus eſt, Portugaliæ item Rex dicebatur, propter eas Luſitaniæ ciuitates. Henrico etiam Alfonſi. I. Regis patri, cui Alfonſus. VI. Caſtellæ & Legionis filiam Taraſiam vxorem collocauit, Portugaliæ Comitatum nomine dotis dedit, cuius caput per ea tempora erat, non Portuenſis ciuitas, ſed Conimbrica, quæ Luſitaniæ prouinciæ eſt, vt hic vaniſsimus homo inferius fatetur, & apud nos notiſsimum eſt, tam ex Portugaliæ, & Caſtellæ annalibus, quàm ex publicis monimentis. Quorum multa poſſemus afferre exempla, ſed vno tantum ex innumeris, quæ in Regio vidimus archiuo, ſatisfeciſſe videbimur.

EGO Alfonſus diuina prouidentia Portugaliæ Princeps, magni Imperatoris Alfonſi nepos, Comitis D. Henrici, &

Reginæ Taraſiæ filius, nulla neceſsitate compulſus, ſed prompta ac beneuola voluntate, & diuino amore commotus, eccleſiæ Sanctæ Crucis, atq; fratribus ibidem cõmorantibus, facio cautum ad illam noſtram Eremitam Sancti Romani, ſitam iuxta caſtrum Senæ, &c. Era M.C.Lxxvj. Subſignatio autem ita erat. *Ego Alfonſus Portugaliæ Princeps.*

IN ELOGIO COMITIS HENRICI.

EVſtachius Comes Bononiæ huius nominis II. Euſtachij. I. filius vxorem duxit Idam, Godoffredi III. Gibberi Ducis Lotharingiæ filiam.

CENSVRA IIII.

QVÆ præceſſerunt ſunt præludia, nunc quod felix, fauſtumq; ſit, incipit tractatus. Et hîc etiam noſter ſtemmatographus in ipſo portu impegit. Ida enim non filia, ſed ſoror fuit Godoffredi Gibberi. Godoffredus quippe Barbatus cognomento, tam Godoffredi Gibberi, quàm Idæ pater fuit. Gibber tamen quòd liberos non haberet, Godoffredum Bullonium nepotem ex ſorore Ida adoptauit, eiq; Lotharingiæ ducatum, & Bul-

lonij Dynaſtiam reliquit. Cuius rei authores ſunt Paul. Æmylius, Guillelmus Archiepiſcopus Tyri, Ioannes Nauclerus, & omnes Galli hiſtorici quot quot ſunt. Lotharingi autem ſcriptores, quibus de ſuis rebus maior fides videtur adhibenda, in hoc ab eis diſſentiunt, qui Godoffredo Bullonio ducatum non adoptione auunculi, ſed hæreditate matris obueniſſe contendunt. Idam enim fratri Gibbero ſuccesſiſſe dicunt, & Bullonium matri. Quorum ſententiæ adſtipulantur fragmēta hiſtoriæ Raimberti Epiſcopi Verdunenſis, de Vitis Ducum Lotharingiæ Verduni reperta, de quibus Frā ciſcus Roſierius in Stemmatibus Lotharingiæ, vbi hæc de Godoffredo Gibbero:

VIR prudens, atque fidelis, omnibus amabilis, cum florere inciperet, ſuorum dolo vita priuatur, nihil liberorum ex vxore ſua D. Mathilde filia Domini Bonifacij Lucenſis Hetruſci Commarchi relinquens. Quo mortuo, Lotharingiæ luctus factus eſt magnus, à Cæſareq; multum reputatus eſt. Sepultus autem fuit in æde beatæ Mariæ iuxta portam, anno Domini M L X X V I I I. Sui verò Ducatus in manus Idæ ſororis ſuæ, vxoris D. Euſtachij Comitis Bononienſis ſupra mare venerunt, quæ viro ſuo generoſam prolem genuit, quatuor videlicet mares, Euſtachium Comitem, Godoffredum inclytum, Balduinum, Guillelmum

mum, ac duas fœmellas ſacras virgines, Idam atque Mathildem, vt ipſe multoties audiui à patre meo atque prædeceſſore Richardo, qui multum charus erat Domino Godroffredo Bullonio. Hæc Raimbertus. Ex quibus etiam patet, Idam ſororem, non filiam fuiſſe Godoffredi Gibberi.

H*Abuit Godoffredum Comitem Bononiæ, & ratione matris, Lotharingiæ Ducem.*

CENSVRA V.

HOc eſt falſum. Comitatus quippe Bononiæ ad Godoffredum non peruenit, nec ad Balduinum, qui ſuperſtite adhuc patre Euſtachio deceſſerunt. Euſtachio autē ſeniori Euſtachius filius ſucceſsit. Quod etiam ex præſagio conſtat matris Idæ, de quo Guillelmus Archiepiſcopus Tyri lib. ix. de bello ſacro, cap. vj. Bullonij autem fuit Comes, aut ſecundum alios Dux, ea ratione, qua & Lotharingiæ. Eſt autem Bullonium, oppidū Ducatus nunc Lucemburgenſis, olim vero caput Comitatus, ſeu Ducatus, quod tempore expeditionis Syriacæ, Godoffredus Sperto Epiſcopo Leodienſi vendidit, ad belli ſacri ſumptus, maiori gloria, vt tunc dicebant, venditoris, quàm emptoris. Vnde

Epiſcopi Leodienſes Duces Bullonienſes appellantur hodie. Hoc tam notum eſt, vt teſtimonijs non indigeat.

ET Balduinum Edeſſanum Comitem, & Godoſfredi fratris in Ducatu, ac Regno Hieruſalem ſucceſſorem,

CENSVRA VI.

DElirat hic Ioſephus. Mortuo namq; Godoffredo Bullonio Rege, Ducatus Lotharingiæ ad Imperatorem Henricum IIII. deuolutus eſt, incertum iure ne imperij an alio, & illum Henrico Lemburgenſi conceſsit, qui ipſius Henrici partes ſequebatur aduerſus filium Henricum, quem poſtea Henricus ipſe V. rerum potitus, Ducatu Lotharingiæ ſpoliauit, eumq; Godoffredo cognomẽto Barbato Comiti Louanienſi obtulit, vt tradit Iacobus Meyerus rerum Flandricarum ſcriptor diligentiſsimus. Ludouicus verò Guicciardinus in deſcriptione Germaniæ inferioris, non totum Ducatum ceſsiſſe Comiti Louanienſi, ſed Lotharingiæ partem inferiorem, Brabantiam ſcilicet: ſuperiorem autem Theodorico Godoffredi Bullonij nepoti, quæ nunc Lotharingiæ Dynaſtia eſt in do-

minio Vadamontanorum. Hunc autem Theodoricum, dicunt illi, fuiſſe patrē Guillelmi Iainuillæ Baronis, cuius filium falſò aſſerūt, eſſe Henricum Comitem Portugaliæ.

HAbuit & Guillelmum Baronem Iainuillæ, qui vicario fratrum Godoffredi, & Balduini iure, gubernaculo Lotharingiæ præfuit, Ducatusq́ non Regni hæreditatem adijt.

CENSVRA VII.

ET hoc falſum eſſe, ex ſuperioribus conſtat. Oſtendimus enim, mortuo Rege Godoffredo, Imperatori Henrico acceſsiſſe Lotharingię Dynaſtiam, eiusq; beneficio ad alios tranſijſſe. Nec enim iure ad Guillelmum deferri poterat, quem præcedebat Euſtachius maior ætate, qui ſuperſtes fuit Balduino fratri. Eum enim maior procerum pars ad Hieroſolymitanum regnum vocabat, ſpreto Balduino Burgenſi, qui non legitimè electus dicebatur. Quod ille, ſeditionum vitandarum cauſa, recuſauit, illud addens: nolle ſe in eo Regno belli occaſionem præbere, in quo Chriſtus mundi aſſertor pro pace humani generis ſanguinem propriū effuderat. Nec dicendum eſt, Euſtachium ſine liberis

beris deceſsiſſe, qui Mathildem reliquit nuptam Stephano Comiti Bleſenſi, qui poſtea Rex fuit Angliæ, ex quo Bononienſes Comites proceſſerunt, vt ſuo loco latiùs dicemus.

GVillelmus vxorem duxit Gertrudem, Arnulphi Comitis Lucenſis filiam, ex qua illi editi ſunt liberi Theodoricus ſucceſſor, Henricus Comes de Lemburg; à quo Portugaliæ Reges originem ducunt. Et paulò poſt. *Anno MLXXXVIII. Henricus Comes de Lemburg in Portugaliam appulit, maxima equitum Gallorum caterua ſtipatus, in quibus præ cæteris, imminebant Raymundus Burgundus, Guillelmi Burgundiæ Comitis filius, & Raymundus Comes Toloſæ & Sancti Ægidij, qui ipſius Comitis de Lemburg auunculus fuit.*

CENSVRA VIII.

ERRAT hîc multipliciter vt enim è centonibus, & multorum plumis, ſuam hanc egregiã rhapſodiam concinnauit, tam malè cohærent inter ſe, quæ narrat, quàm varij ſunt authores ex quibus tranſcripſit. Id præſertim, quod ab Vuolfango Lazio ſumpſit, homine rerum Germanicarum neſcio quàm perito, noſtrarum certe imperitiſsimo,

mo, vt qui aliena fide ſcripſit non ſua. Henricum igitur Comitem Portugaliæ non fuiſſe illum Lemburgenſem, quem illi volũt manifeſtiſsimè liquet, ſubducta temporis ratione, quæ præcipuum hiſtoriæ fundamentum eſt. Per ea enim tempora, quibus Henricus noſter Portugaliæ Comes in Hiſpania degebat, filios procreabat, ſocero in liberanda Hiſpania à Sarracenorum tyrannide opem ferebat, & Comitatus ſui terminos dilatabat, Lemburgenſis ille Henricus Imperatoris Henrici IIII. propinquus, in Germania magnis bellorum fluctibus iactabatur. Vigebat enim per id tempus bellum ciuile, inter illum Henricum Cæſarem IIII. & Henricum filium, quo, Lemburgenſis ſenioris Hẽrici partes ſecutus, ſe implicuit. In cuius beneficij gratiam, Henricus eum Ducem Lotharingiæ in locum Godoffredi Regis Hieroſolymitani vita functi ſuffecit, anno M C. vt iam diximus. Quem poſtea Henricus V. Imperium adeptus anno MCVI. Ducatu priuat. Hunc eundem Hẽricum poſtea anno MCLXXII. tradit Remaclus, creatum fuiſſe Comitem Lemburgenſem àb Imperatore Federico. I. Hunc etiam tradunt multi, ſine liberis deceſsiſſe, quorum recentiſsimus eſt Pontus Euterius Delphius, in hiſtoria Burgũdicarum

ro

rerum, in genealogia Brabantica. Et notiſsimum eſt, Henricum Comitem Portugaliæ liberos reliquiſſe, & patrem fuiſſe Alfonſi. I. Regis. Præterea ex temporum ſupputatione, magis apparet illum fuiſſe coætaneum Alfonſi Regis, quàm patris Hẽrici. Nam Portugaliæ Comes ab anno M Lxxxix. quo in Hiſpaniam appulit, ſemper in ea cõmoratus eſt, vt qui vxorem ibi duxit, & Dynaſtiam Portugaliæ habebat, & qui anno M X C I I I I filium ſuſtulit Alfonſum præter alios: & anno M C XII. vita functus eſt, cùm X X I. annis Comitatu potitus eſſet. Ex quibus planè conſtat, alium fuiſſe Henricum Comitem Portugaliæ, alium Henricũ Comitem Lemburgenſem.

Huc accedunt certiſsimæ coniecturæ, quæ cùm veritate nitantur, per ſe maximè congruunt. Si enim Guillelmus Iainuillæ Baro minimus erat natu, & ob id domi fuit relictus à fratribus ad expeditionem Syriacam proficiſcentibus, quorum Godoffredus anno M C, Balduinus verò MCXVIII obierunt, quomodo Henricus filius Guillelmi potuit in Hiſpaniam venire anno M LXXXVIII? aut quomodo potuit eo tempore eſſe Comes Lotharingiæ, ſi tunc patruus eius viuebat Godoffredus?

dus? aut qui poterat Comes eſſe Lemburgenſis, ſi is Comitatus ab anno M CLXXII incœpit: cum verum ſit Henricum Portugaliæ Comitem anno M CXII deceſsiſſe? Deniq; quomodo ſe potuit partiri vnus Henricus inter Alfonſum Hiſpaniarum Regem, & Henricum Germaniæ Imperatorem, vt vnò & eodem tempore militaret in Hiſpania, & in Germania, niſi fortè Amphitryonis fabula renouata eſt? Alia probabilior coniectura eſt, quòd nulli Principes eo tempore magis ambitioſi in titulis oſtentandis fuere, quàm Reges Hiſpaniæ. Rex enim Alfonſus VI. Caſtellæ & Legionis, qui nec toti Hiſpaniæ dominabatur, ſed maiori eius parte potiebantur Reges Aragoniæ, Nauarræ, Granatæ, & Comites Barchinonenſes, Hiſpaniarum ſe vocabat Imperatorem. Alfonſus item Henricus Rex Portugaliæ. I. Princeps inuictus, & toto orbe celebris, propter incomparabilem fortitudinem animi, cuius nomen inſtar erat magnorum titulorum, non modò ſuos titulos, ſed patris & matris, & aui, & vxoris etiam accumulabat, hoc modo. *EGO Alfonſus Rex Portugaliæ, Comitis Henrici, & Reginæ Taraſiæ filius, magniq; Alfonſi Imperatoris nepos, vnà cum vxore mea Domina Mafalda filia Comitis Amedei de Mauriana, &c.*

Et Alfonſus III. qui coniugis Mathildis cauſa fuerat Comes Bononiæ, tam repudiata, quàm mortua vxore, quo tempore Bononia extraneis hæredibus Mathildis ceſſerat, Regem Portugaliæ & Comitem Bononiæ, vſq; ad vitæ vltimum diem inſcribi ſe voluit, vt ex omnibus eius conſtat diplomatibus. Veriſimile igitur erat, ſi Henricus Lemburgi fuiſſet Comes, aut Lotharingiæ, vt alij volunt, id titulis ſuis additurum, ea præſertim ratione, quòd Portugaliæ Comitatus erat dotalis. Titulo autem huiuſmodi vtebatur, vt vidimus in legibus, quas forales noſtri vocant, ab ipſo Henrico latis oppido Saatano, anno MCXI. *Ego Dominus Henricus vnà cum conſenſu coniugis meæ Taraſiæ, magni Regis Toletani Imperatoris filiæ.* Et in foralibus Saurij oppidi anno eodem. *IN DEI nomine. Placuit mihi Comiti Henrico, & vxori meæ, Regis Domini Alfonſi filiæ Taraſiæ, &c.* Fuit igitur (ne indeciſa hęc relinquatur quæſtio) Henricus natione Burgundus, Guillelmi Comitis Burgundiæ nepos ex fratre, Raymundi verò Comitis Galleciæ, & Caliſti II. Pontificis Maximi, patruelis, vt latiùs in ipſius Henrici vita oſtendemus. Nos enim hîc Cenſoris officio, non hiſtorici fungi volumus.

CENSVRA IX.

QVOD ait Henricum in Hiſpaniam veniſſe ſtipatum caterua equitum Gallorum, è quibus erat Raymundus Burgūdiæ Comitis filius, & Raymundus Comes Toloſanus, ſunt mera nugamenta. Et ſi enim ſanguinis nobilitate, ij omnes æquales eſſent, Toloſanus eis dignitate, & potentia præſtabat, vt qui Narbonenſis totius ferè prouinciæ Dominus erat. Quare venientibus ſimul, magis ipſe Dux, quàm comes & aſſecla erat futurus.

CENSVRA X.

QVOD etiam ait, Comitem Toloſanum auunculum fuiſſe Henrici, ridiculè profectò ſcurratur. Mendacem enim oportebat eſſe memorem. Nam paulò ſuperiùs dixerat, Henricum filium fuiſſe Guillelmi, & Getrudis Comitis Lucenſis filiæ. Quare neceſſe erat, Comitem Toloſanum ſi auunculus Henrici erat, filiū eſſe etiam Lucenſis Comitis, & fratrem Getrudis. Certum tamen eſt (vt conſtat ex hiſtoricis Gallis, & ex Zurita noſtro) illum recta linea deſcendiſſe

ex Comitibus Toloſæ & Prouinciæ: quorum primus fuit Terſinus, cui ſucceſsit Iſauredus, Iſauredo Bertrandus, Bertrando Guillelmus, Guillelmo Raymundus Sancti Ægidij, Raymūdo Guillelmus Taglia ferrus, Guillelmo Pontius, Pontio Aymericus, Aymerico Raymundus hic iunior, de quo agimus. Ex quo poteſt ſumi coniectura, quàm veræ ſint cæteræ huius noſtri hiſtorici narrationes.

HENRICVS Comes de Lemburg, propter res egregias ſumma cum vitæ integritate, domi, militiaq́; geſtas, ab Alfonſo VI. Caſtellæ Rege primus Portugaliæ Comitatu inſignitus eſt. Quam prouinciam pater eius Fernandus, cum titulo Regio, filio ſuo Garſiæ, ſimul cum Gallecia in vita dederat.

CENSVRA XI.

QVOD hîc ait, ſuperius negauit, vt qui ex libris authorum inter ſe diuerſa ſentientiū, ſine iudicio hæc corraſit. Dixerat enim Portugaliæ nomen, non niſi ab eo tempore, quo Alfonſus I. Rex ſalutatus eſt, in Luſitaniam fuiſſe extenſum. In quo hallucinatus eſt.

IN ALFONSI. I. ELOGIO.

ALFONSVS I. Henrici filius Comitatu Portugaliæ ſucceſsionis iure gauiſus eſt, Ducisq́ appellationem per XXVII. annos obtinuit.

CENSVRA XII.

ERRAT & hîc, & habet authores erroris. Alfonſus enim, quandiu mater vixit, ād quā Comitatus Portugaliæ, vt dotalis pertinebat, Infans appellatus eſt, vt etiam viuente patre. Mortua autem matre, Princeps Portugaliæ dicebatur, vſque ad Orichienſe prælium, quo Regem eum ſalutarunt anno MCXXXIX. Quod ex tenore multorum diplomatum conſtat, quorum copiam mihi fecit, cum multis alijs antiquitatis theſauris, Antonius Caſtilius, à conſilijs Catholicæ Maieſtatis, & Regiorum ſcriniorum Præfectus, vir limatiſsimi iudicij, & qui ad iuriſprudentiam, omnium literarum peritiam coniunxit. Ex quibus referam vnum Henrici temporis, alterum Taraſiæ, tertium ipſius Alfonſi.

In forali igitur lege oppidi Conſtantini Panoiarum, ea erat inſcriptio.

Ego

Ego Comes D. Henricus vnà pariter cum vxore mea Infante Domina Taraſia, &c.

Et ſubſcriptio hoc modo.

Ego Comes D. Henricus & vxor mea Infans Domina Taraſia manu noſtrâ roborauimus. Era MCXXXIIII.

Ego Infans Alfonſus filius Henrici Comitis & Infantis D. Taraſiæ authorizo & confirmo & roboro iſtam chartam quam fecit pater meus & mater mea regnante Domino Alfonſo in Legione.

IN conceſsione iuris Cauti (vt vulgò dicunt) oppidi Alpendoradæ, quod Taraſia Regina Alfonſi mater inſtituit anno MCLXI. ita erat ſubſcriptum.

EGO Regina Taraſia Domini Regis Alfonſi filia, concedo tibi Sarracino Vanegas &c. Supradicta Regina Dominâ Taraſia, quæ hanc chartam firmitudinis proprÿs manibus roboraui, &c.

EGO Alfonſus Infans mandaui, & conceſsi ſupradicta fieri, ſicut ſurſum reſonant, pro amore Chriſti & Eccleſiæ libertate, & pro Sarracino Vanegas qui me multis verbis rogauit, & hanc chartam proprÿs manibus roboraui.

IN ea verò donatione, quam ſupra retulimus in Cenſura III. de Eremita Sancti Romani, oſtẽdimus anno MCLXXVI. quo tempore mater è

viuis iam conceſſerat, ita ſubſcripſiſſe. *Ego Alfonſus Portugaliæ Princeps.*

ALFONSO nupſit Mafalda Manrique de Lara, filia Henrici Comitis de Lara, & Principis de Molina magnæ apud Caſtellanos notæ.

CENSVRA XIII.

NVgatur hîc noſter author cum alijs geographiæ & hiſtoriarum imperitis, quos ſecutus eſt, qui cum legiſſent apud Rodericum Ximeniũ Archiepiſcopum Toletanum, Regem Alfonſum, duxiſſe in vxorem filiam Comitis Morienæ, nec ſcirent, vbi gentium is eſſet Comitatus, crediderunt eſſe Molinam oppidum prouinciæ Tarraconenſis. Fuit autem Mafalda Allobrox filia Amedei II. Comitis Maurianæ, Principis per ea tempora celebratiſsimi. Is enim eſt, qui beneficio Henrici V. Imperatoris fuit Arelatenſium Prorex, Princeps & Vicarius ſacri Imperij per Italiam, annexis Comitatui Sabaudiæ (quem veluti gentilitium voluit eius titulis deinceps præferri) ditione Maurianenſi, Tarantaſienſi, Belgienſi, Auguſtæ, Clabaſij, Sedunenſi, & Tranſalpina Secutia.

De

De quo nos multa diximus in vita Alfonſi. Hic Amedeus ex vxore Guigone ſecundum Paradinũ, aut ſecũdum Philibertum Pingonium, Mahalda filia Comitis Albonenſis ſuſtulit Humbertum huius nominis III Sabaudiæ Comitem. Ioannem valetudinarium, qui in cœnobio Diui Antonij vixit & obijt. Petrum, qui monaſticam vitam egit. Adelaim nuptam Andreæ Comiti Angleriæ Principi Mediolanenſi, Othonis Cæſaris filio. Alaſiam, quæ nupſit Humberto Belliioci Principi. Mafaldam, quam duxit hic Alfonſus I. Portugaliæ Rex, cui ſanguinis neceſsitudine coniuncta erat, vt in ipſius Alfonſi vita oſtendimus.

SVſcepta eſt illi Mafalda Raymundi Berengarij Barchinonæ Comitis coniunx.

CENSVRA XIIII.

VT hic ſine delectu omnia tranſcribit cum ſuis mendis, narrat nobis hãc fabulam ſumptam ex vulgari Alfonſi hiſtoria, quæ circumfertur. Alfonſus quippe Rex filiam non habuit Mafaldam. Natæ ſunt enim ei ex vxore ſolum Vrraca, quæ nupſit Fernãdo Legionenſi Regi, & Taraſia, quæ Philippo Flandrenſi Comiti. Et ex concubina al-

tera

tera Vrraca. Hoc conſtat ex diplomatibus, & mo-
nimentis Regis Alfonſi, quorum magnum nume
rũ vidimus in Regio chartophylacio. In quibus
omnibus, more illorum temporum, quo Regum
filij legitimi confirmabãt parentum donationes,
& ſubſcribebant, ſolum fit mentio Vrracæ & Ta-
raſiæ, quæ cum Sanctio fratre ſubſignabant. Ro-
dericus etiam Toletanus Archiepiſcopus maximæ
authoritatis & diligentiæ ſcriptor, qui ea ferè tem
pora attigit, agens de liberis Regis Alfonſi, Vrra-
cam & Taraſiam tantum nominat. Nec ſi Mafal-
dam etiam haberet, locare eam poterat Raymun-
do Berengario Comiti Barchinonẽſi. Anno enim
Domini M C XXXVII. vltimus Raymundorum,
& Comitum Barchinonenſium, vxorem duxerat
Petronillam Ranimiri monachi Regis Aragonię
filiam hæredem, cuius matrimonij cauſa, Comi-
tatus Barchinonenſis acceſsit Aragoniæ ſceptro,
nec ſeparatus eſt in poſterum ad hanc vſq; diem.
Alfonſus autẽ Rex vxorẽ duxit anno M C XLVI.
Vnde apparet, impoſsibile fuiſſe illud matrimo-
nium. Quo tempore etenim Mafalda potuit naſ-
ci, Raymundus erat iam ſenio confectus, & vxo-
rem habebat Petronillam, quæ ſuperſtes fuit ma-
rito, & Regnum filio renũtiauit, anno MCLXIII.

vt ex Aragoniæ annalibus patet.

ANNO MCLXIX. Alexander IIII. Summus Pontifex, in eccleſia Lateranenſi, ei, ſucceſſoribusq́; ſuis, coronam ratam, firmamq́; induxit.

CENSVRA XV.

HIC etiam ineptit. Alexander enim III. Regnum Portugaliæ cõfirmauit Alfonſo anno MCLXIX. Ipſas enim literas archetypas vidimus in Regijs ſcrinijs. Alexander autem IIII. ad Pontificatum aſcendit anno MCCLIIII. quo tempore in Portugalia Alfonſus III. regnabat. Et ita à confirmatione Alexandri III. ad Pontificatum Alexandri IIII. interſunt LXXXV. anni, quos hic noſter bonus author deuorauit. Tanti momenti in hiſtoria eſt temporum ratio, ad veritatem indagandam.

IN SANCTII.I. ELOGIO.

QVÆ illi peperit Fernandum, qui ratione Ioannæ vxoris, Flandriæ Comitatum acc.pit. Hic bellũ aduerſus Philippum Auguſtum Galliæ Regem gerens,

bello

bello captus, Pariſijs in arce Lupara, vitam cum morte commutauit.

CENSVRA XVI.

HIC etiam errat. Fernandus enim Portugaliæ Infans, & Flandriæ Comes, in bello illo ſociali, quod cum Othone IIII. Imperatore, Ioãne Rege Angliæ, Regnaldo Dampmartino, & alijs geſsit aduerſus Philippum Auguſtum Francorum Regem, captus ab eo in prælio illo apud Gallos celebri ad Bouinas, & perductus Lutetiam Pariſiorum, in arce Lupara aſſeruatus eſt, vſque ad Philippi exceſſum. A Ludouico etiam VIII. quòd conditiones quibus eum liberabat, vt nec ſibi nec Flandris vtiles, nec honeſtas non accepit, liberationem non impetrauit. Vnde in captiuitate vitam traxiſſe XII annos, & in vinculis obijſſe, nonnulli authores tradunt. Alij redemptum tandem multo auro, & bello poſtea perduellem interijſſe. Sed vtriq; falluntur. Mortuo namq; Ludouico VIII. Blãca Regina eius vxor à filio Ludouico IX. qui in Diuorum numerum relatus eſt, eius exorauit libertatem. Erat quippe Fernandus ſanguine Blancæ propinquus, & Alfonſi Regis Portugaliæ fratrer, cui Vrraca Blancæ ſoror nupta erat.

Libertati autem reſtitutus anno MCCXXVII. vt Nicolaus Gilæus, & Meyerus tradunt, multa domi foriſque præclarè geſsit. Sexennio deinde tranſacto, calculi cruciatu moritur Nouiomi: vbi corpore in cœnobium Marketij delato, viſcera mandata ſepulturæ, hoc inſculpto Diſticho, quod Meyerus ſcriptum reliquit.

Fernandi proauos Hiſpania, Flandria corpus,
Cor cum viſceribus continet iſte locus.

ET Petrum, cuius ditioni filiæ Armengol ratio Comitatum de Vrgel adiecit. Poſt modum à Ioanne I. Aragoniæ Rege, inſularum Maioricæ, & Minoricæ Regnum illi delatum eſt.

CENSVRA XVII.

DElirat hîc. Vt enim in vita Sanctij Regis latiùs oſtendimus, Iacobus I. quem Aragoneſes vocant Iaimium, Petro Infanti Portugaliæ, tum ratione propinquitatis, vt qui erat patris ſui Petri conſobrinus, tum in compenſationem hæreditatis, quam cauſa Reginæ Dulciæ matris ſuæ, ſibi deberi dicebat, Maioricæ Regnum contulit. Id tamen, quia tueri à Sarracenorum iniurijs non poſ-

poſſet, Regi Iacobo poſtea reſtituit, acceptis ab eo ciuitate Segorbienſi, Morella, & nonnullis alijs. Ab anno autem M C C X I I I. quo Iacobus regnare cœpit ad Ioannem I. Aragoniæ Regem C LXXIIII interſunt anni. Cœpit namq; anno M C C LXXXVII. quo iam Petrus deceſſerat.

Martinus Sanchez de Portugal, cui ducta in vxorem eſt Eulalia Perez Comitis Petri Fernandi de Lancaſtro filia.

CENSVRA XVIII.

ERRAT etiam in hoc noſter hiſtoriographus. Ad ea enim vſque tempora non venerat in Hiſpaniam cognomentum Lancaſtrorum. Petrus autem ille Fernandus à Caſtro dictus eſt, & cognomento Caſtellanus, è familia nobiliſsima à Caſtro. Fuit quippe filius Fernandi Roderici à Caſtro, & Stephaniæ Caſtellæ Infantis, filiæ Regis Alfonſi VIII. de quo nos multa alibi. Hic ex Ximena Gometia filia Comitis Gometij ſuſtulit Aluarum Perezium à Caſtro, & hanc Martini Sánctij vxorem: quæ non Eulalia, ſed Ello dicta fuit, vt ex antiquis monimentis conuctus Calatrauæ,

legiſſe ſe dicit Franciſcus Rades in libro de Militia Calatrauenſi, in vita Martini III. eius ordinis Magiſtri.

Rodericus Sanchez de Portugal, qui in infantia vitam finiuit.

CENSVRA XIX.

HVNC ex annalibus noſtris, & ex Petro Comite Barcellenſi in ſuis genealogiarum commentarijs conſtat, non Infantem, ſed iam virum factum perijſſe, in prælio ad Portuenſem ciuitatem commiſſo.

Hvius Sanctij ætate, ordo Sancti Iacobi, & Ciſterciensis de Auis exordium cepit.

CENSVRA XX.

IN hoc maximè errat. Ordinē enim Ciſterciēſem à Rege Alfonſo Henrico huius Sanctij patre, ex annalibus & antiquis monumentis tam Regiorum ſcriniorum, quàm Auiſienſis Conuentus, cœpiſſe conſtat. Cuius ſedem Eboræ collocauit, & Magiſtrum primum creauit Fernandum Monterium,

terium, cui Maſoram, & alia oppida à Sarracenis vindicata. conceſsit. Tempore verò Alfonſi III. ad Caſtrum Auiſienſe ſedes Magiſtralis (vti illi vocant) tranſlata eſt, vnde Militiæ nomen impoſitum fuit.

INnocentio III. Summo Pontifici centum auri libras munere miſit.

CENSVRA XXI.

NON hanc tam exiguam ſummam, ſi perſonas dantis & accipiētis reſpicias, munere miſit viuens. Sed cum teſtamento omnibus ſui Regni cathedralibus eccleſijs ampla legata reliquiſſet, Innocentio III. tanquàm Principis omnium Eccleſiæ Præſuli, centum auri marchas etiam legauit, & ab eo voluntatem ſuam ſupremam ratã eſſe petijt, vt ex ipſius conſtat teſtamento.

IN ALFONSI. II. ELOGIO.

SOrores tres Reginæ Vrracæ fuere, prima Blanca Ludouici VII. Galliæ Regis coniunx, quæ Sancti Ludouici mater fuit.

CEN-

CENSVRA XXII.

ERRAT in hiſtoria. Ludouicus enim hic Octauus fuit, pater ſcilicet Ludouici IX. qui in Sanctorum catalogum adſcriptus eſt. Condonare autem debent Galli Ioſepho huic, homini ſcilicet in Portugalia nato & enutrito, de Gallorum Regum ſerie imperitiam, qui de Regibus Portugaliæ tanta mendaciorum portenta nobis inculcat.

NAtus eſt Alfonſo II. filius illegitimus Martinus Alfonſus.

CENSVRA XXIII.

DEcipiuntur, qui huius Alfonſi Martinum Alfonſum filium fuiſſe dicũt. Cõſtat enim ex antiquis monumentis, filium fuiſſe Alfonſi Comitis Bononienſis, quem ex Sarracenici generis muliere ſuſtulit, & proinde huius Alfonſi II. nepotem. Ad quem Souſæ cognomento Chichorri genus ſuum referunt.

CVM Alfonſus IX. Caſtellæ Rex, ipſiusq́; ſocer, arma in Guianam moturus eſſet, ab eo manum auxiliarem efflagitauit, quam non modò non porrexit, ſed vt

vt ab incœpto deſiſteret admonuit. Id reſponſum ægerrimè ferens Alfonſus, in eas mœroris anguſtias pertractus eſt, quæ mortis ei anſam præbuere.

Additio ad hæc ita habet.

Amicitia & fides Regum Portugaliæ erga Reges Galliæ.

CENSVRA XXIIII.

RIdiculè profectò hic à Rege Gallorum beneuolentiam captat, & vt hiſtoriarum ignarus gloſſam (vt aiunt) ponit contra textum. Per id enim tempus Aquitania ſeu Guiena non ſub Regibus Francorum, ſed ſub Regibus Anglorum erat. Hanc etenim olim Reges Francorum Northmaniæ Ducibus tradidere, qui cum Regnum Angliæ occupaſſent, vtrumq; confuſum eſt. Poſt varias verò contẽtiones, Caroli VII auſpicijs, Aquitania tandem ad Francos redijt. Veriſimilius tamẽ eſt, quod ex annalibus noſtris conſtat, hunc Regem Alfonſum Caſtellæ in mœrorem incidiſſe, quòd Alfonſus hic Portugaliæ ætate minor, affinitate gener, & ſanguine coniunctus Placentiam, vrbem iam Portugaliæ propinquam, noluerit ad colloquium cum eo ire, ſed ſocerum ad Regni limites vocauerit, fortè quòd ei nollet in re aliqua

parere, & ſimultates inter eos eſſent. Sic etiam in celeberrimo illo prælio ad Nauas Toloſæ aduerſus Marrochiorum Imperatorem, ſocerum præſentia ſua non iuuit, cui Reges Aragoniæ, Nauarræ, & multi Principes ex Italia, Germania, & Gallia, religionis ergô interfuere. Luſitanos autem plurimos interfuiſſe memoriæ proditum eſt.

QVi Conuentum Sanctarenenſem antiquitate ſecūdum in toto ordine, & in Hiſpania primum, exædificauit.

CENSVRA XXV.

CVM monachus ſit egregius hic ſcriptor, & in conuentibus & monaſterijs tot annos egerit, neſcit quid interſit inter monaſterium & conuentum. Monaſteria igitur quia ex lapidibus & corporibus conſtant, ædificari poſſunt. Monaſteriū enim locus eſt, in quo vita agitur ſolitaria. Conuentus non locum, ſed perſonas reſpicit, & ex hominibus conſtat. Et nihil aliud eſt, quàm homines, qui in vnum locum conueniunt, quemadmo dum conſeſſus, homines in vnum locum conſidētes, aut ſecundùm Feſtum multitudo ex pluribus

gene-

generibus hominum contracta in vnum locum. Cice.in Verrem: Cur prudētiſsimas,lectiſsimasq́; fœminas in tantum virorum conuentum inſolitas, inuitasq́; prodere cogis?. Sic & Vergi. lib. 6. Ænei.

Dixerat Anchiſes, natumq́; vnaq́; Sibyllam
Conuentus trahit in medios, turbamq́; ſonantem,
Et tumulum capit, vnde omnes longo ordine poſſit,
Aduerſos legere, & venientum diſcere vultus.

Conuentus igitur, qui ex hominibus conſtat, ædificari non poterat.

IN ELOGIO SANCTII. II.

A*Nimam efflauit Sanctius, nullis ſuperſtitibus liberis, Regno abdicatus.*

CENSVRA XXVI.

OB nimium Theologiæ ſtudium, videtur Ioſephus noſter Canoniſtarum dogmatâ neglexiſſe: propterea igitur nobis narrat hāc hiſtoriam perperam, & (vt noſtrates dicunt) contra textum expreſſum Innocentij in cap. Grandi, de ſupplē. negl. Præla. lib. 6. qui Vicarium Regni dedit Sanctio fratrem Alfonſum Bononiæ Comitem: cu-

ius hæc ſunt verba: *Per hoc autem non intendimus memorato Regi, vel ipſius legitimo ſilio, ſi quem habuerit, prædictum Regnum adimere, ſed potius ſibi & eidem Regno deſtructioni expoſito, ac vobis ipſis in vita ipſius Regis, per ſolicitudinem & prouidentiam Comitis conſulere ſupradicti, &c.*

Si ergo Summus Pontifex Sanctio Regnum non ſtatuebat adimere, nec filio eius, ſi habuiſſet, ſed ei conſulebat, vicarium dando, quomodo eum Regno abdicauit?

IN ALFONSI. III. ELOGIO.

ALFONSVS III. Bononiæ Comes, ex coniugali ratione Mathildis, ex qua ſuſcepti ſunt illi filij Fernandus, & ſecundum alios Petrus, qui quidem in pueritia in Oliſiponenſi ciuitate obijt, atque in Conuentu S. Dominici ordinis Predicatorum ſepultus eſt. Robertus etiam, qui cum Mathilde matre apud Gallos manſit, & in Comitatu ſucceſſit.

CENSVRA XXVII.

QVOD hic patriæ hoſtis, Alfonſo filios tribuit ex Mathilde Bononienſi, & Roberti ſurculum ex alia reſectum arbore, in hác

Por-

Portugaliæ inſerit, ſupplicio dignus erat, quòd hiſtorias adulterat,& iura familiarum confundit, non vt Antonij ſui cauſæ faueret, cui id mendacium nihil proderat, ſed vt aliorum gratiam iniret, à quibus ſe ſubornatũ mihi coram ſui cœnobij Præfecto, cum in vinculis eſſet, narrauit. Ego verò cum de hac cõfutãda fabula, in vita Alfonſi latiſsimè egerim, ſtatueram lectores eò ablegare. Sed quia ſermone patrio ſcribimus,vt decet vitas Regum, & annales Regni ſcribi, veritus ne apud exteros, qui Luſitanicam linguam non callent, huius rei veritas lateret, diffuſiùs quàm pro noſtri inſtituti breuitate, genus, matrimonia,& ſucceſſores Mathildis verè ex vetuſtis Portugalię monimentis, & probatiſsimis Gallorum,& Flandrorum ſcriptoribus, in gratiam hiſtoriæ ſtudioſorũ explicabimus.

ET ne ab ouo (quod dicitur) Bononienſium ſtemmata repetamus, quæ ad rem nihil faciunt, ab Euſtachio illo Seniori duorum Regum Hieroſolymitanorum parente incipiemus. Ex Rhodolpho igitur Comite Bononiæ, & Roſella Comitis. Sancti Pauli filia, nati ſunt Godoffredus Epiſcopus Pariſienſis,& is Euſtachius Senior Bononiæ Comes. Euſtachius verò ex vxore Ida filia

Go-

Godoffredi Barbati Ducis Lotharingiæ & Moſellanæ, Arduenæ Bullonijq; Comitis habuit Godoffredum Bullonium,& Balduinum Reges Hierusalem, Euſtachium Iuniorem Comitem Boloniæ, & Guillelmum Baronem Iainuillæ. Euſtachius verò Iunior ex filia quadam Regis Scottiæ vnicam ſuſtulit Mathildem, quæ Stephano Comiti Bleſenſi nupſit, ei ſcilicet, qui Rex poſtea fuit Angliæ. Ex his nati ſunt Guillelmus, & Euſtachius III. qui cum ſine liberis deceſsiſſent, ſucceſsit eis Maria eorum ſoror. Quam cùm eſſet Abbatiſſa monaſterij Rumeſienſis, Henricus II. Angliæ Rex inde extractam, Matthæo Elſatio filio Theodorici Flandriæ Comitis locauit. Ex eo inceſtuoſo matrimonio naſcuntur Ida Comitiſſa Boloniæ,quæ Reginaldo Dampmartini Comiti, & Mathildis quæ Comiti Louanienſi nupſere. Ex Reginaldo & Ida natæ ſunt Mathildis hæc Comitiſſa Boloniæ, de qua agimus, quam nõnulli Mariam per errorem vocabant, & Alis, quæ Comiti cuidam Claramontis & Aruerniæ locata eſt, ex quibus natus eſt Robertus, qui in Comitatu Bononienſi & Auerniæ ſucceſsit: & quem falſò iſti tribuunt Alfonſo & Mathildi. Mathildis enim Comitiſſa Philippo cognomẽto

Cri-

Criſpo, Philippi Auguſti Gallorum Regis filio nupſit anno MCCXVI. Ex Philippo & Mathilde naſcitur vnica filia Ioanna, quæ cum Gualtero Caſtellionio nupſiſſet, obijt ſine liberis, viuente adhuc matre. Mortuo verò Philippo Criſpo anno MCCXXXIIII. iuxta Meyerum, Mathildis ſine liberis relicta ſecundò nupſit Alfonſo Infanti Portugaliæ, filio Alfonſi Regis II. intuitu, vt videtur, materteræ Blancæ Gallorum Reginæ, quæ Ludouici VIII. fuit vxor, mater verò Sancti Regis Ludouici. Hic verò cum in Portugaliam veniſſet, & ad Regium culmen eſſet euectus fratris morte, & iam non priuatam Comitis, ſed publicam Regis perſonam ſuſtineret, pertæſus cõiugij cum Mathilde, quæ iam annoſa erat, vt in vita ipſius Alfonſi oſtendimus, nec ei liberos pepererat, affinitatem cum Rege finitimo, & potentiſsimo Alfonſo X. contraxit, & Beatricem eius filiam illegitimam non dum nubilem duxit: id non modo ſibi, ſed & ſuis vtile autumans, ad Regni firmitatem & belli cauſas euitandas, quod inter prouincias æmulas timeri poterat. Nouitas enim Regni præter Regis Legionenſis cõſenſum inſtituti, cui Portugalia iure clientelæ olim tenebatur, ſemper aliquid noui afferre poterat. Vero-

ba-

batur etiam Luſitanos ægrè laturos, in Regnum hæredibus vacuum, à Rege adhuc iuuene adduci Reginam anum,& exteram. Accedebat,quòd ſibi Regi facto, nihil iam commodi videbat ex Comitatu Bononienſi acceſſurum, vt qui Mathildis morte, non ad ſuos,ſed ad alienos deferendus erat: & ſocer in Algarbio oppida ei dotis nomine dabat, quibus Portugaliæ fines proferebat. Quocirca ius illud violauit, quod regnandi cauſa, ſæpe & à multis violatum eſt.

Queſta igitur Mathildis de Alfonſi iniuria apud Summum Pontificem, vxor legitima declaratur, & Beatrix concubina. Quam cum Alfonſus dimittere nollet, nec Mathildem admittere, Alexāder IIII. tam ipſum Regem Alfonſum,quàm Portugaliæ Regnum ſacris interdixit, eoq; ſtatu māſere ad annum MCCLXII. quo Mathildis vita functa eſt. Huic cum ſine liberis decederet, quòd Ioanna filia vnica, nulla item prole relicta, ante matrem obijſſet, ſucceſsit Robertus eius nepos ex ſorore Alide, quæ Claromontis & Aruerniæ Comiti nupſerat.

Quòd verò Alfonſus ex Mathilde non tulerit liberos, teſtamentum eius docet anno MCCXLI cōditum,quod in Regio cartophylacio Oliſipone aſſer-

aſſeruatur. In eo enim, poſt ampliſsimum legatum Alfonſo marito relictum, in ipſo ſcripturæ contextu inſeruntur Gualteri Caſtellionei & Ioãnæ eius vxoris conſenſus, & ſubſignationes in hũc modum. *Gualterus de Caſtellione. Et ego Ioanna eius vxor, quorum ſigilla inferiùs ſunt appenſa, ſupradicta approbamus, volumus, & concedimus & promiſimus, & promittimus Comiti Boloniæ ſupradicto, quòd contra prædicta, vel aliquod prædictorum, nullo vnquàm tempore veniemus, &c. Ego etiam Gualterus dictæ vxori meæ authoritatem præſtiti, & aſſenſum faciendi omnia ſupradicta, & ſigilla noſtra præſenti paginæ apponi fecimus, &c.* Et in fine teſtamenti iterum iiſdem ferè verbis cõfirmant. Vnde apparet Ioannam vnicam fuiſſe Mathildis hæredem. Aliter enim quorſum confirmaret? Aut quare illa & non Robertus, ſi is filius etiam eſſet? Item ſi Gualterus hæres erat ex perſona ſua, quid opus erat conſenſu vxoris ad pecuniam legatam ſoluendam? Manifeſtè itaque liquet, Gualterum ex perſona Ioannæ cepiſſe non ex ſua. Ioannam etiam Alfonſi filiam non fuiſſe, conſtat ex verbis ſupradictis. Cuius quidem rei non minimum argumentum eſt teſtamentum Mathildis in Portugaliam miſſum. Cum enim in eo tam opimũ legatum Alfonſo eſſet relictum,

& tam ipſe quàm Mathildis vererentur, ne Ioanna priuigna in odium victrici teſtamentum cælaret, vt eo onere ſe liberaret, in tutiſsimo loco ſeruari voluerunt. Quod profectò non fuiſſet, ſi Alfonſus liberos Bononiæ ſucceſſores futuros habuiſſet. Aliud efficaciſsimum argumentum eſt, quòd nullos Mathildis in eo teſtamento liberis ſuis tutores dedit, quòd præter Ioãnam, eamq; iam nuptam Gualtero, nullus ei filius erat. Nec ipſum maritum Alfonſum, quem chariſsimum habebat ſuæ vltimæ voluntatis executorem inſtituit. Sciebat enim poſt mortem ſuam ſtatim Bononia, & è Gallia diſceſſurum, quòd liberos non haberet, & externus eſſet, nihilque ei ibi reliquum eſſet, quo cum decore Regis filius immorari deberet.

ET vt veritas (iuxta Euripidem) per ſe congruit, huic Mathildis teſtamento concinit ſupplex libellus, cuius exemplar extat in antiquiſsimo libro eius Regij chartophylacij, quo Alfonſi res continentur. Eo enim Archiepiſcopus Brachareſis cum omnibus Portugaliæ Epiſcopis, mortua Mathilde, ab Vrbano Papa IIII. petebant, Regnum Portugaliæ ſacrorum interdictione, & Regem Alfonſum & Beatricem legibus ſolueret, legitimoſque

cos

eos eſſe cõiuges, & legitimam ſuſceptam prolem ad Regni ſucceſsionem declararet. Cuius verba in vita Alfonſi tranſcribimus. Ex quo colligitur, nullos liberos Alfonſum ex Mathilde ſuſcepiſſe. Nam nec Summus Pontifex iura naturæ immutaturus erat, vt filij ex priori matrimonio legitimè ſuſcepti deterioris eſſent conditionis, quàm adulterini. Nec Epiſcoporum tam inuerecunda poſtulatio erat futura, vt turbato naturæ ordine, in legitimorum & natu maiorum præiudicium, nulla de eis facta mentione, adulterio conceptos, & minores, ad Regni ſucceſsionem poſtularent fieri legitimos.

HIS omnibus accedunt vrgẽtiſsimæ coniecturæ, quæ omnem probationem excedunt. Si enim pro coniugij titulo Mathildis queſta eſt, & ſentẽtia Summi Pontificis iuſta Alfonſi vxor iudicata, & eius filij iuſtis quæſiti nuptijs, cur Robertus quem primogenitum dicunt, ob tantæ dignitatis ſpolium queſtus non eſt? aut cur interdictione ſacrorum Regnum non conſtrictum eſt pro ſucceſsione filij, vt fuit pro matrimonio matris? Scimus autem nullam de Regno fuiſſe diſceptationem, aut querelam.

Præterea tam de nihilo erat Regni vnius ſucceſſio, vt ſilentio ius ſuum Robertus obſcuraret, & teſtatione ſaltem non notum faceret omnibus, ad ſe Regnum Portugaliæ pertinere? Vſitatiſsimum enim eſt apud omnes Principes, qui Regni, aut Dynaſtiæ alicuius ſibi ius competere arbitrãtur, ea ſuis titulis inſcribere, ne præſcripta videantur. Sic Reges Angliæ Galliarumq; Reges Siciliæ Hieruſalem, Duces Allobrogum Cypri titulos vſurpare videmus. Et (ſi dijs etiam placet) earum ſe Dynaſtas vrbium multi dicunt, quæ iam non extant, nec locus ſcitur vbi fuerint. Quare & ſi Robertus à Regni petitione excluſus foret, nomen tamen inane ſaltem retinere debuiſſet.

Cum etiam homines tam auidi ſint honoris, vt multi per mendacia in alienas ſe inſerãt familias, quorum nos multos nouimus, cur qui legitimè à Rege prognatus erat, & primogenitus, ſe non Regis filium appellauit? Cur Luſitanorum Regum nobiliſsima illa inſignia Robertus non clypeis, non periſtromatis geſtauit, aut qui ex eo prognati ſunt? Nemo enim iuxta Doctorum ſententias, & praxim totius orbis, potiori iure ea deferre potuit, quàm qui filius erat Regis primogenitus.

Quòd

Quòd ſi ratione Comitatus Bononienſis, alia geſtare teneretur, cur ſaltem mixta non detulit? Nec enim quia poſſeſsionem dignitatis non habebat, nomine etiam ſpoliandus erat.

Quòd ſi nugatores iſti, quòd è Portugaliæ ſcrinijs hæc proferimus documẽta, eorum fidem eleuare velint, cum publica ſint inſtrumenta, quæ cuiuis intueri licet, Gallorum hæc comprobemus teſtimonijs. Et omiſsis quæ alij Gallici hiſtoriographi de hac re tradunt, & Iacobus Meyerus Flãdricarum rerum ſcriptor magnæ authoritatis, Ioãnes Neſtor homo Gallus, vir doctus & diligẽtiſſimus, qui hæc ex profeſſo tractauit, atq; perſcrutatus eſt, & ad Chriſtianiſsimam Reginam Catharinam de Medicis librum inſcripſit de ipſius genealogia, qui Pariſijs excuſus eſt ãno MDLXIIII. per Carolum Perierium, affirmat Alfonſum nullam ſuſcepiſſe prolem ex Mathilde: & Ioannam, quam vnicam peperit, ex Philippo priori marito fuiſſe ſuſceptam: eamq; ante matrem ſine liberis deceſsiſſe. Mathildi autem in Comitatu Bononienſi ſucceſsiſſe Robertum eius nepotem ex ſorore Alide, filium Comitis Claromontis & Aruerniæ. Cuius verba ne nos peruertiſſe, aut ma

lè

lè vertiſſe dicant, prius Gallicè efferemus. Sunt autem huiuſmodi:

LA Comteſſe Mahault ou Marie femme de Philippe de France fils du Roi Philippe Auguste, fu Dame fort vireteuſe, elle fonda trois chapelles en la egliſe noſtre Dame de Bolongne, & vne al'hoſpital de la dicte ville. Quelques vns tiennent, que elle deceda ſans enfans, & que ſon nepueu Robert Comte d'Auuergne lui ſucceda au Comté de Bolongne, qui eſt coſe veritable. Mais ce n'eſt a dire qu'elle n'euſt eu quelques enfans, auant que mourir. Car la chronique de Flandres atteſte, que de Philippe & d'elle ſortit vne fille nomee Ieanne, qui mourut auant ſa mere, comme auſi lon peult conoiſtre per qualques letres del an MCCL. es quelles ces mots on eſté eſcrits par la dicte Mahault. IOANNA FILIA MEA ET HÆRES. E par aultres lettres de l'an MCCLVI. ou ces mots ſont inſerez: IOANNÆ QVONDAM FILIÆ MEÆ. Aucuns ont voulu dire, que d'elle & de Philippe ſortit vn enfant maſle nommé Robert, qui fut Comte de Bolongne, apres ſa mere, & qu'il eſpouſa Ioland fille de Iean d'Aueſne Comte de Henault, de la quelle tutes fois n'eut aucuns enfans, ains mourut ſans hoirs. Ainſi eſcheut le Comté de Bolongne, a ſon couſin Robert Comte d'Auuergne. Mais la plus commune opinion eſt, que Philippe & Mahault n'eurent, que leur fille Ieanne, par la mort de la quel-

quelle, & puis apres de ſa mere le Comte d'Auuergne, entra en poſſeſsion du Comté de Bolongne. Le Comte Philippe deceda l'an MCC XXXIIII. & ſa femme Mahault ſe remaria l'an MCC XXXV. a Alſons ou Aufroy fils du Roi de Portugai, du quel elle n'eut aucuns enfans. Ideſt,

Comitiſſa Mathildis aut Maria, vxor Philippi Franci filij Regis Philippi Auguſti, fuit heroina multis virtutibus prædita. Ipſa enim fundauit in eccleſia virginis matris Bononiæ tria ſacella, & vnum in hoſpitali eiuſdem ciuitatis. Nonnulli credunt, eam ſine liberis deceſsiſſe, & Robertum eius nepotem ex ſorore illi ſucceſsiſſe in Comitatu Bononiæ. Quod quidem verum eſt. Non tamen eſt dicendum, illam nullum in vita habuiſſe filium. Annales enim Flandriæ teſtantur, ex Philippo & Mathilde filiam vnicam natam fuiſſe nomine Ioannam, quæ ante matrem mortua eſt, vt etiam colligi poteſt ex nonnullis ſcripturis anni MCC L. in quibus Mathildis, hæc verba ponit. IOANNA FILIA MEA ET HÆRES. Et alia ſcriptura anni MCC LVI. in qua hæc verba ſunt inſerta. IOANNÆ QVONDAM FILIÆ MEÆ. Aliqui aiunt illam peperiſſe ex Philippo maſculum nomine Robertum, qui fuit Comes Bononiæ poſt matrem, & vxorem duxit Iolandam filiam Ioannis de Aueſna Comitis Hānoniæ, ex qua tamen dicunt non ſuſtuliſſe liberos,

ſed

ſed ſine hæredibus obijſſe. Et ita Comitatum Boloniæ ad Robertum Comitem Aruerniæ cõſanguineum ſuum perueniſſe. Receptior tamen opinio eſt, ex Philippo & Mathilde, nullum alium filium præter Ioannam fuiſſe prognatum. Morte autem ipſius Ioannæ, & poſtea Mathildis, Comitem Aruerniæ in dominium Comitatus Bononienſis veniſſe. Comes Philippus deceſſit anno MCCXXXIIII. Mathildis verò eius vxor anno MCCXXXV ſecundò nupſit Alfonſo, ſeu Aufredo, filio Regis Portugaliæ, ex quo nullum peperit filium.

Superuacuum igitur videbatur, de Petro aut Fernando Mathildis filio Oliſipone ſepulto in Sãcti Dominici æde diſceptare, cum manifeſtè demonſtrauerim, eam ex Alfonſo nullos concepiſſe filios. Sed ne quid ſit, quod ad hanc rem attinet, in quo huius Teixeræ nugis non reſpondeamus, quis ille fuerit oſtendemus. Qui igitur eo loco ſepultus eſt, Alfonſus fuit ipſius Regis Alfonſi & Reginæ Beatricis filius ſecundogenitus, Dionyſij verò frater germanus, cum quo magnas exercuit inimicitias, Portalegrij, Arrontij, Caſtelli Vitei, Maruani, & multorum caſtrorum Dominus: qui vxorem habuit Violantidem filiam Infantis Emmanuelis, Fernandi III. Caſtellæ Regis filij. Se-

Sepultura in quam à principio illatus eſt (vidimus enim ſæpe illam, & illius titulum legimus) ex cã-dido marmore erat, ea magnitudine, qua magnis viris dignitate & ætate ædificari ſolent. Cuius tu-muli tanta erat area, vt in parte anteriori venato-rem equo inſidentem cum canibus & apris inter arbores haberet inſculptos, quia fortaſse Princeps, ille venationi deditus eſſet, aut quod venatio no-bilium ſit inſigne, & exercitium. In operculo ſe-pulchri inciſæ erant literæ figura Gothica, quales ferè ſunt omnes illius temporis, quibus contine-batur, ſepultum eſſe ibi Alfonſium Infantem Por-tugaliæ, filium Alfonſi illius templi fundatoris, & Reginæ Beatricis. Cuius epitaphij multi hodie ſunt memores, & mentionem etiam facit in vita Regis Dionyſij Fernandus Lupus Regius hiſto-riographus, & Regiorum ſcriniorum Præfectus, vir exactiſsimæ diligentiæ, & magnæ authoritatis, qui Ioannis I. Regis Portugaliæ, & Eduardi vixit temporibus.

Annos verò ab hinc XX, cum eius cœnobij præ-ſul aliqua in templo ædificaret, quæ ſepulturæ illius mole impediebatur, vt expeditiorem redde-ret aream, eam diruit, & cadauer in lapideam ca-pſulam parieti templi affixam transferri iuſsit.

Cum verò abhinc quadriennium, cum Regis Alfonſi vitam literis mandarem, qua forma Princeps ille inuentus eſſet, inueſtigarem, R. P. Magiſter F. Bartholomæus Ferreira Theologiæ profeſſor, cui ob vitæ integritatem & ſummam literarũ omnium eruditionem Quæſitoris fidei officium, & librorum examen commiſſum eſt, ab ipſo architecto, qui monumentum diruit, & cadauer trãſtulit, ſchedulam ſubſignatam mihi dedit, qua narrabat, proceri illud fuiſſe hominis & craſsi, ætate, vt videbatur, prouecti, capite & pedibus ferè conſumptis, reliquum corpus integrum inuentũ, & panno bombycino aurei coloris inuolutum. Quòd verò in minorem loculum erat inferendũ, tentantibus per oſsium iuncturas cultro ſecare, irritus fuit labor, quaſi marmor enim lapideſcebat. Vnde curuatura & per vim neceſſe fuit inferre, non ſine iniuria illius Regij corporis. Subijt autem mihi eius rei commiſeratio, quòd neglectum tanti Principis cadauer ſine titulo, ſine nomine iaceret, atque etiam indignatio, quòd literis illius epitaphij mendaciſsimas iſtorum nugas po teramus confutare. Non erat igitur puer, nec Petrus, aut Fernandus, nec Mathildis filius, vt falſò iſte ait: ſed Infans Alfonſus, qui extrema ſene-

ctute

ctute moriens, filios reliquit ætate grandes, Alfonſum ſcilicet Dominum Leiriæ, & alios, de quibus latiùs in Alfonſi vita.

Quæ quidem omnia licet non tam apertè conſtarent, quis tam ſtupidi ingenij eſt, qui credat mulierem nobiliſsimam, amplæ ditionis Dominam, filiolum teneræ (vt iſti fingũt) ætatis, vnius Regni hæredem, in Portugalia, terra non aliena modò, ſed iam infeſta, relicturam apud patrem inclementem, apud nouercam neceſſariò iniuſtã, quòd iure eius filijs ille erat præferendus, vt legitimus, vt ætate maior, nec inſidias timuiſſe, cum matres tuta etiam pro filijs timere ſoleant? Quis prætereà tam à communi ſenſu alienus, qui eò veſaniæ exiſtimet deueniſſe Regem Alfonſum, vt certos liberos pro incertis, nec dum natis, & nobiliſsimam & opulentiſsimam vxorem, ſui prætereà amantiſsimam, & cum qua ſine querela vixerat, vt ex ipſius conſtat teſtamẽto, ſuorum deniq; liberorum matrem repudiaſſe, & ſe ampliſsimo Comitatu abdicaſſe, cuius titulo ſemper gloriatus eſt? Ad mortem enim vſq;, quo tempore iam Mathildis apud ſuperos erat, & Comitatus ad alienos tranſierat, Rex Portugaliæ, & Bononiæ Co-

mes appellari voluit. Ex quo apparet, non Mathildem reliquiſſe, quòd illius pœniteret, aut tæderet, ſed quòd ei liberos per ætatem parere non poterat, nec Regni hæredem haberet. Et magis feciſſe quòd filios, quos non ſuſceperat optaret, quàm quòd iam ſuſceptos odiſſet.

Quòd ſi Mathildis pertæſus eſſet, & aliā voluiſſet ſuperinducere, quid innocẽtes liberi cõmeruerant, vt à patre etiam repudiarentur? Amor enim vxoris poterat alio amore vinci, & in odiū verti: at non filiorum, qui natura inſitus eſt. Quis enim (vt Diui Pauli verbis vtar) carnem ſuam odio habet? Ius namq; naturale, cuius peritia bruta etiam cẽſentur, liberos procreare, procreatos diligere, & tueri docet. Quare non præſumendum eſt, Alfonſum Regis filium, & in ſuſceptam prolem indulgentiſsimum (vt de eo traditur) liberos cum vxore repudiaſſe, & naturalem affectum etiam cum brutis cõmunem exuiſſe.

IN DIONYSII ELOGIO.

CVius ex partu Dionyſio exoritur Sibylla, Ducis de Lancaſtro coniunx.

CEN-

CENSVRA XXVIII.

HVNC errorem, quem ſub dubio reliquit Roſierius Gallus ſcriptor, hic noſter conſtanter affirmat, & impudenter ſuo more, vt qui alieni operis mauult eſſe corruptor, quàm tranſcriptor. Dionyſius enim Sybillam non habuit filiā, nec aliam legitimè natam, præter Conſtantiam Caſtellæ Reginam, vt ex annalibus Regni, & monimentis antiquis conſtat.

SVſcepit illegitimum Petrum, cui nupſit Blanca Petri Ioannis Domini de Portalegre filia.

CENSVRA XXIX.

ERrat & in hoc. Petrus enim Ioannes Dominus erat Portelli: non Portalegrij. Portellum namq; oppidum eſt Ducatus Brachantiæ, Eboreſis diœceſeos: Portalegrium autem ciuitas nobilis & Epiſcopalis, caput Comitatus, cui nunc præeſt Ioannes à Sylua Regis maximus Oeconomus.

INſtituit Dionyſius ſuo tempore religiones militum ſcilicet, Sancti Iacobi, & militum Ciſtercienſiū de Auis.

CEN-

CENSVRA XXX.

INfelicisſima memoria eſt iſte author prȩditus, ſeu mauis perditus, qui toties ſibi contradicit. Supra enim in elogio Sanctij Senioris, ipſius tempore, hos ordines militiarum inſtitutos dicit, hîc autem tempore Dionyſij, & vtrobiquȩ errat. Ordo enim Ciſtercienſis militiæ, quæ poſtea in Auiſium tranſlata eſt, ab Alfonſo. I. Rege cœpit. Sancti verò Iacobi militia inſtituta eſt à Sanctio II. A Dionyſio itaque hi ordines non inſtituti, ſed ejus opera, ordo Diui Iacobi exemptus à iuriſdictione Magiſtri Velenſis: Ciſtercienſis verò, id eſt, Auiſienſis, à Magiſtro Calatrauēſi Regni Caſtellȩ.

ELiſabeth Dionyſij coniunx conuentum Sanctæ Claræ in ciuitate Conimbricenſi extruxit, cuius ingreſſum ſibi, cum Domina Iſabella de Corduba eius conſanguinea imponere grauata non eſt.

CENSVRA XXXI.

REGINA Diua Iſabella Dionyſij coniunx monaſterio ſe non authorauit. Extra cœnobium enim ſibi viſa eſt, tam familiam alendo, in

qua

qua plurimæ erant virgines & viduę nobiles, mo ribus & vita ſelectiſsimæ, quàm alia pietatis ope ra exercẽdo, maiorem apud Deum gratiam inire. Ea enim erat eius vitæ inſtitutio, & mundani fa ſtus contemptus, vt magis in cælo quàm in terris conuerſari videretur, & ibi eſſe monaſterium ar ctiſsimæ religionis, vbi ipſa commoraretur. Vt verò cum virginibus ſacris aſsiduè eſſet, iuxta Di uæ Claræ celebre illud Conimbricenſe monaſte rium ædes ſibi conſtruxit, & ibi hoſpitale ſimul. Inde ad monachas frequẽter ibat, & ex ijs aliquot domi ſemper habebat, cum quibus preces recita bat. Deniq; extra monaſterij clauſtra habitabat: & Eſtremotij obijt anno MCCXXXVI dum in Caſtellam iret, pacis conciliandæ gratia, inter filiũ Alfonſum IIII Portugaliæ Regem, & nepotem Alfonſum XI Caſtellæ non animis ſolùm ſed ar mis diſsidentes. Iſabella autem, quæ prima Ab batiſsa eius parthenonis fuit, non à Corduba; ſed à Cardona dicta eſt. Erat enim neptis ex ſorore illegitima ipſius Reginæ, quæ Raymundo à Car dona Aragonenſi primæ nobilitatis viro nupſe rat. Quid autem Aragoniæ Domui cõmune cum Corduba?

IN

IN ALFONSI IIII ELOGIO.

ALfonſus IIII cognomento Brauo Dionyſij filius, matrimonij vinculo, Conſtantiæ Fernandi IIII Regis & Conſtantiæ, Dionyſij patris ſororis filiæ, copulatus eſt.

CENSVRA XXXII.

LIppis & tonſoribus apud nos notum eſt, Alfonſum hunc IIII Portugaliæ Regem vxorē duxiſſe Beatricem, filiam Regis Sanctij Caſtellæ, cognomento Ferocis, & Reginæ Mariæ, ſororem illius Fernandi, cuius hic dicit fuiſſe filiam, vt ex annalibus & ipſorum ſepulturis, quæ in ſummo ciuitatis Oliſiponenſis templo ſunt, legenti ſtatim conſtabit. Noſter autem hic hiſtoricus, vt eſt diligens veritatis indagator, omiſsis fontibus Portugaliæ & Caſtellæ, vnde hoc haurire debuerat, Vuolfangum Lazium hominem exterum, de Luſitanorum rebus Luſitanus conſuluit, de cuius lacunis hanc veritatem hauſit.

EX qua orti ſunt Alfonſus & Ioannes, quos in ipſo vitæ lumine cunis mors abripuit, Petrus ſucceſſor, Maria Alfonſi XI Caſtellæ Regis coniunx, & Leonora Petri II Aragoniæ Regis vxor.

CENSVRA XXXIII.

DElirat etiam hic. Petrus enim II Aragonenſium Rex præceſsit hanc Leonoram Alfonſi IIII Portugaliæ Regis filiam centum annis, & eo amplius. Petrus autem III eius Leonoræ proauus fuit. Petro igitur IIII nupſit, qui Crudelis vocatus eſt.

ANNO MCCCXL. Rex Benamarin, Rex Granatæ, & Rex Marrochiorum, cum duobus alijs Regibus, ciuitatem Tariſam in Regno Caſtellæ obſidione cinxerunt.

CENSVRA XXXIIII.

SOmniat hic noſter ſtemmatographus, dum vnum hominem in duos partitur. Ait enim alium eſſe Regem Abenamarin, alium verò Marrochiorum, cum vnus & idem fuerit Haliboacen Rex Marrochiorũ, & Rex Abenamarin, vt ex annalibus conſtat, tam Caſtellæ, quàm Portugaliæ. Sarracenorum enim, qui in Africa ſunt dominati, duæ fuere factiones, ſeu familiæ, altera Almohadum, altera Marinorum, quæ vſque ad ortum Serifiorum noſtri temporis viguit. Hinc ea pars

Africæ,qua Marini ſunt potiti,Regnum Abena-marin vocatur. Huius familiæ erat Sala ille Aben Sala,à quo Ioannes I. Portugaliæ Rex Septam vindicauit. Huius etiam erant Feſſenſes Reges,quos hac tempeſtate Seriphij expulerunt, & Mulei Buaſſon Belidis Rex, quem nos Ioannis III tempore Oliſipone vidimus, ab eo ſuppetias petentem, ad vindicandum à Seriphijs Feſſenſe Regnum. Vt igitur Rex Caſtellæ, & Rex Portugaliæ vnus PHILIPPVS eſt,ita Rex Marrochiorum,& Rex Abenamarin, vnus erat Hali Boacen.

CVius obſidionis ſoluendæ gratia, Alfonſus XI. tunc temporis in Eborenſem ciuitatem,ad auxiliarem Alfonſi ſoceri ſui ſinum confugit.

CENSVRA XXXV.

HOC etiam falſum eſt. Alfonſus quippe Caſtellæ Rex, vt ſciebat infenſum ſibi eſſe ſocerum Alfonſum, non ipſe Eborã venit, ſed vxorem Mariam Eboram ad patrem miſit,quæ illius animum placaret, & ab eo auxilium peteret. Alfonſus verò gener in Iurismœnia Portugaliæ oppidum in Regnorum confinio, ab Ebora longe di-

diſtans, venit ad ſoceros, ijſq; ſalutatis, in Caſtellam reuertitur.

QVi primò quidem nullum implorationi locum reliquit, poſt modùm verò Mariæ filiæ precibus cedere compulſus, in oppido Geromenæ ſuppetiales copias præſtitit.

CENSVRA XXXVI.

HOC etiam eſt falſum, & contra hiſtoriæ fidẽ, Regiarumq; perſonarum decus. Marrochiorum enim Imperator Hali Boacen, cõmunis omnium Hiſpaniæ Regum hoſtis, collectis ex tota Africa, & ab ipſis Ægypti confinibus, innumerabilibus copijs, quibus Hiſpaniarum imperium ſperabat recuperatum iri, per fretum Herculeum exercitum traijciens, Tarifam obſedit. Quare Alfonſus, audita filiæ & generi poſtulatione, procerum cõſilium non admittens, qui illi iter diſſuadebant, nulla interpoſita mora, in Caſtellam magnis itineribus cum filia contendit, auxiliaresq; copiæ illum ſecutæ ſunt, quibus famigeratiſsimo prælio illi interfuit, quo Regem Granatæ vicit atque fugauit. Aliter enim inciuile fuiſſet, & cõtra Regiæ maieſtatis decus, venienti ad ſua tecta

Regi potentiſsimo, genero, & nepoti ex ſorore, vicino, adde & Chriſtiano, pro defenſione Hiſpaniæ, à fidei hoſtibus opem poſcenti, difficilem ſe præbuiſſe. Petéti itaq; auxiliũ pro re tam pia, non auxilium modò, ſed & caput ſuum vltro obtulit.

COnſcripto itaq; in Portugalia numeroſo exercitu, ad Tariſam ſe contulit.

CENSVRA XXXVII.

HIC etiam falſò narrat. Rex namq; cum familiaribus ſuis tantùm, Caſtellam petiuit, nullo collecto milite: illud ſuis memorans: Luſitanorum peculiare eſſe, ſequi ſuum Regem, quo quó tendat: ideo non dubitare, quin officium ſolitum erga ſe præſtituri eſſent. Nec fruſtratus ſua ſpe eſt. Secuti enim ſunt eum plures ſua ſponte, quàm quos pręſens ipſe colligere ſtipédijs poſſet.

ET quinque Sarracenorum Reges prælio laceſſit, eosq; Stygias detruſit ad vndas.

CENSVRA XXXVIII.

IN hoc etiam nugatur iſte noſter hiſtoricus. Hali Boacen enim Marrochiorum Rex & Aben Ha-

Hamet Iuſeph Rex Granatæ duos formarũt exercitus: diuerſiſq; locis caſtrametati ſunt. Chriſtiani autem Reges ita conuenere, vt Rex Caſtellæ cum Rege Marrochiorum, Portugaliæ verò cum Rege Granatæ confligerent. Parta autem victoria à Chriſtianis,& ingenti ædita ſtrage,Reges Sarracenorum incolumes manſere. Paucis enim interiectis menſibus, ad longiſsimam illam, & memorabilem Aljeziræ obſidionem cum immemorabili exercitu rediere, ex qua tandem victi iterũ diſceſſere, expugnata vrbe ab Alfonſo Caſtellæ Rege. Non eos Reges igitur Portugaliæ Rex Alfonſus Stygias detruſit ad vndas, vt noſter hic ſemipoëta canit.

TAnta hic hoſtium ſtrages eſt edita, vt quadringentis quinquaginta Sarracenorũ millibus gladio trãſfixis, vix tantæ cladis nuntius ſuperfuerit.

CENSVRA XXXIX.

NObiliſsimum etiam hoc mendacium eſt. Ex annalibus Caſtellanorum vnde Portugaliæ hiſtoriographus accepit, non conſtat de numero. Aiunt namque, ſecundum vulgi famam ducenta Sar-

Sarracenorum millia fuiſſe deſiderata, Genuēſem verò narraſſe, numerum eorum, qui fretum traiecerunt, fuiſſe quadringēta millia, hoc eſt tam mortuorum, quàm captiuorum vtriusq; ſexus & ætatis: quod veriſimile non eſt. Certum verò eſt, eo animo plærosq; ex Sarracenis veniſſe cum vxoribus, & liberis, & tota familia, vt Hiſpaniam incolerent. Credebant enim, eam recuperandam, & omnes extinctum iri Chriſtianos. Vnde ſi fœminas, pueros, ſenes, captiuos, & eos, qui ad ſuos rediere incolumes, excipias, etiam ſi Genuenſis vera narraret, non poterāt tranſadigi gladijs, quadringenta millia Sarracenorum. Verum tamen eſt, in tanta multitudine promiſcua hominum, ſexus omnis, & ætatis, qui ex varijs prouincijs, & diuerſis itineribus ad mare deſcenderunt, non potuiſſe illos in numeros referri, nec eorum certum numerum ſciri: vt ex lapide marmoreo conſtat, quē Eborenſes eo tempore, parieti ſummi templi, in memoriam eius victoriæ patrio ſermone affixerunt, quòd centum equites, & mille pedites ſui in ea pugna ſtrenuè dimicaſſent. Verba autem hic inſerere libuit, tum quòd omnis mihi de patria cōmemoratio iucūdiſsima eſt, tum quòd optimū eius victorię prębeat teſtimoniū, quæ Latinè verſa ita habent.

ERA MCCCLXXXVIII Rex Abenamarin Dominus Tranſmarinus fidens ſibi & ſuæ magnæ potentiæ, mare traiecit cum Forra filia Regis Tunetis eius legitima vxore, vt Chriſtianos perſequeretur, & extinguéret. Obſedit Tariſam, & tantæ fuerunt eius copiæ, vt æſtimari non potuerint. Quarum certitudo cum Alfonſo Regi Caſtellæ conſtare non poſſet, cœpit timere, & ad Regem Alfonſum Portugaliæ ſocerum ſuum venit auxilium petiturus. Illi autem placuit, & corpore ſuo, & copijs eum iuuare. Et nulla facta mora, contendit in Caſtellæ Regnũ, ſuis iubens, vt eum ſequerentur. Ex Ebora duxit centum equites, & mille pedites, quorum antesignanus fuit Conſalus Stephanus Carbonarius. Certatum eſt cum Sarracenis, & Rex Portugaliæ congreſſus eſt cum Granatæ Rege, Caſtellæ autem Rex cum Abenamarin. Beneficio Dei, nemo ex Sarracenis retrouerſus eſt, & tot occubuere eo prælio, vt numerari non potuerint. Rex Abenamarin & Rex Granatæ fugam arripuerunt. In caſtris Abenamarin magna vis auri & argenti inuentà, quæ Regi Caſtellæ ceſsit. Perierunt ibi Regis Hali Boacen vxor, & aliæ nobiliſsimæ fœminæ, & pueri innumeri. Capti ſunt filius vnus, & neptis vna Abenamarin, & nepos vnus ex fratre. Sit Dominus benedictus pro tanto beneficio, quantum in Chriſtianos contulit. Amen.

EX

EX hoc igitur lapide conſtat, nec Alfonſum Regem preces Regis Caſtellæ reſpuiſſe: nec numerũ Sarracenorum ſciri potuiſſe, & Regẽ Marrochiorum & Abenamarin eſſe eumdem Hali Boacen.

CENSVRA XL.

FAlſum etiam eſt dicere, tantæ cladis non ſuperfuiſſe nuntium. Vt enim ex annalibus Caſtellanorum & noſtris conſtat, tot ex Sarracenis manſerunt incolumes, vt cum ad ſuos redirẽt XII triremes, XV conſumpſerint dies, in illis per fretum Herculeum tranſportandis.

IN PETRI ELOGIO.

PETRVS I. cognomento Iuſtitiarius, primo coniugij thalamo, ſibi iunxit Conſtantiam Emmanuel, Alfonſi XI Regis Caſtellæ ex filio Petro, neptem.

CENSVRA XLI.

HIS paucis verbis multa inſunt deliria. Fuit quippe Conſtantia filia magni illius Ioannis Emmanuelis, filij Infantis Emmanuelis, qui

qui Fernandum III. Caſtellæ Regem patrem habuit. Ille autem ex Conſtantia filia Iacobi Aragoniæ Regis, & Blancæ Caroli Regis Neapolitani filiæ, ſuſtulit hanc Conſtantiam: quæ cum Alfonſo XI. Caſtellæ Rege, cuius neptẽ hic dicit fuiſſe, ſponſalia contraxit. Poſtea verò renunciatis ab Alfonſo ſponſalibus, Petro huic Luſitano nupſit, inuito Alfonſo, qui eam amauerat, & perſuaſus à ſuis Mariam huius Petri ſororem duxerat: cum qua non bene ei conueniebat, amoribus Leonoræ Noniæ concubinæ irretito. Indignabatur autem, quòd nec poſſet repudiare Mariam, quam oderat, nec Conſtantiam ducere, quam amabat. Conſtantia verò neptis Alfonſi XI. ex filio Petro multos poſt annos, Ioanni Gando Duci Lancaſtrenſi locata eſt: ex quibus nata eſt Catharina mater Ioannis II. Regis Caſtellæ.

EX Conſtantia edita illi in lucem Leonora, Petri Crudelis Aragoniæ Regis vxor ſecunda.

CENSVRA XLII.

DElirat, & labitur memoria. Hæc enim Leonora Petri huius Portugaliæ Regis ſoror

erat, non filia, vt ſuperiùs dictum eſt in elogio Alfonſi IIII.

EX Agnete à Caſtro habuit Beatricem, coniugem Sanctij Comitis de Albuquerque, Alfonſi XII. Caſtellæ & Legionis Regis filij.

CENSVRA XLIII.

HIC etiam error eſt. Vltimus enim Caſtellæ Rex nomine Alfonſus XI fuit. Quòd ſi Stephani Garibaij computationē ſequitur, admiſſo in numerum Regum Caſtellæ Alfonſo Aragonio & Nauarro Rege, Vrracæ marito, ſibi cōtradicit in Errato cēſurę XLI. qui vndecimum eum nominat.

IN FERNANDI ELOGIO.

FErnandus ex Regina Leonora Tellez de Meneſes, filiam extulit Beatricem, quam Ioanni I. Caſtellæ Regi matrimonio copulauit.

CENSVRA XLIIII.

EFFerre filium eſt ad ſepulturam mortuum ducere. Fernandus autem mortem obiuit, Beatrice filia incolumi. In anguſtum igitur fratrem

Io-

Ioſephum adduximus. Aut enim malus eſt hiſtoricus, aut peſsimus grammaticus.

Recenſetur & illud de infantula Octimeſtri, quæ à cunis ſe ſe erigens, in vocem hanc erupit: Portugal Portugal por elRei Dom Ioão. *Eiuſdem generis exẽplũ ante electionẽ Antonij, in ciuitate Sanctareñẽſi ab infantulo, multis audientibus, & ſpectãtibus, perhibitum eſt.*

CENSVRA XLV.

Qvanta veritate hoc nitatur miraculum, inde licet æſtimare, quòd nugator hic nugatorum omnium nugaciſsimus, & qui ſe ijs temporibus omnium teſtem oculatum fuiſſe prædicat, noluerit ſua fide, ſed aliena, tam impudens conſtare mendacium. Cum verò nulla res ſit, ad multitudinem in quamcumq; partem mouendam, magis efficax, quàm Dei metus & religio, quæ deſcendere ad animos (vt eſt apud Liuium) ſine commento miraculi non poteſt, vſitatiſsimũ ſemper fuit ijs, qui nouas res moliuntur, huiuſmodi impoſturis popularium animos venari. Simili fallacia, Numa, in Regni auſpicijs, cum Nympha Ægeria congreſſus nocturnos ſimulabat, vt Romanorum animos militia effrenatos

legibus ac moribus componeret. Simili Sertorius commento, ceruam, quam ſecum habebat manſuefactam, vt vocantem exaudiret, ambulantem ſequeretur, Dianæ donum eſſe dicebat, multaq́; ex occultis per eam edoceri, vt Luſitani crederét, ſe non Sertorij hominis externi, ſed Dei conſilijs duci. Eadem vafricie, Maumethes colloquium cum Angelo Gabriele fingebat, vt morbum caducum, quo laborabat, cælaret, & ad peſsimæ legis ſementem faciendam, ſibi multitudinem conciliaret. Affirmabat enim, ſe ideo in terram cadere, quòd tantum Angeli ſplendorem ferre non poſſet.

Sic & Antonij aſſeclæ, qui eum in omnibus actionibus Ioannis I. Portugaliæ Regis veſtigijs inſiſtere volebant, ne in re aliqua ei ſimilis non videretur, miraculo etiam eum Regem deſignari diuulgarunt. Audierant enim fabulam de infantula Octimeſtri quam Eboræ, quo tépore Ioãnes ille Regnum affectabat, in cunis dicebant bis acclamaſſe, *Portugalia pro Rege Ioanne.* Quare & infantulum (ſexum enim mutarunt, ne imitatio videretur) eadem de Antonio prædixiſſe iactabãt. Quod longa manu author noſter in ſuo libro notauit, vt ſcilicet ſcirent omnes, eum hominem eſſe

egre

egregiè ſtolidum, qui non ſenſit, id magis Antonij ſui cauſam lædere, quàm iuuare. Colligitur enim hoc Sycophantiam fuiſſe, vel (ſi negét) Diabolum, qui pater mendacij eſt, ore eius infantis fuiſſe locutum, cuius vaticinio euentus non reſpondiſſet. Regnum enim ei delatum eſt, cui iure diuino, & humano, & noſtratium legibus debebatur, & cui (ſi Luſitanorum ſuffragijs deferẽdum eſſet) propter eximium orthodoxæ fidei zelum, maximam potentiam, incomparabilem gubernandi peritiam, iuſtitiam, & liberalitatem, potiori iure deferri debuit.

NE porrò eorum omnium, quæ Henrici Cardinalis. & Portugaliæ Regis, Gubernatorum, & Antonij tempore contigerunt, fides abrogetur, lectorem monitum velim, me eorum non auritum, ſed oculatum teſtem extitiſſe.

CENSVRA XLVI.

AVdiſti (vt opinor) fratrer Ioſephe, eum qui ſemel verecundiæ limites tranſierit, oportere eſſe gnauiter impudentem. Gloriaris enim, contra Diui Pauli ſententiam, de eo quo maxime erubeſcere debueras, te ſcilicet, nec legitimè certaſſe

in

in agone, nec vt bonum militem militaſſe: ſed ſęcularibus, & omnibus omnium te implicuiſſe negotijs. Tantum igitur tibi erat otij ab re tua, vt ea curares, quæ ad te nihil attinerent? Dic ergo nobis ſacerdos, quando preces horarias recitabas? Quando inter pſalentes fratres Domino canebas? Quando rem ſacram faciebas? Dic concionator Regie, & Theologiæ profeſſor, quando quod dicturus eras meditabaris? Dic obſecro monache, qui à ſingularitate nomen ſortitus es, cui carcer oppidum (vt Diuus Hieronymus ait) & ſolitudo paradiſus videri debuit, quid agebas in foro? Quid per plateas, vias, portus, & angiportus circumforaneus quærebas? Quid agebas in Gallia? Quid in Inſula S. Michaelis, quam aduerſus PHILIPPVM Regem tuum concitaſti: eum inquã Regem, qui cum ſummo ſupplicio dignus eſſes (qua eſt clementia & religione) te inter alios in bello contra patriam captum, & læſę Maieſtati obnoxium, tuo ſodalitio reddi iuſsit illæſum? Quid inquam agebas inter tubas & claſsica? Quid inter armatos in patriam? Quid inter bombardas & belli tonitrua, qui vitæ tranquilliori te dicaueras? Satius profecto tibi fuiſſet, ſi cum tot res ageres, animam egiſſes, ne his eam flagitijs inqui-

nares. Quid eſt eſſe Ardelionem, quid Prothea, ſi hoc non eſt? Ne cathenæ quidem & compedes, quibus te in carcere à tuo Præſule vinctum vidimus, quietum potuerunt reddere. Sed ijs ruptis aufugiſti, ne quid deeſſet quod ageres: & verè Prothea referres: vt de te illud Flacci videatur dictum:

Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula Protheus.

Sed omiſsis his (Cenſorem enim non accuſatorem agimus) teſtimonium tuum ad iuris libellã expendamus: vt appareat, quanta tibi fides adhibenda ſit à Gallis hominibus, quibus imponere voluiſti. Primùm, ſi numero fides teſtium cõſtat, tu ſolus es, qui has nugas aſſeris: & vnius hominis teſtimonium quantumuis magni nullum eſt. Si teſtimonio fides etiam iureiurando quæritur, tu hæc non iuraſti, ſed finxiſti. Si in teſte (ſecundum Modeſtini ſententiam) integritas vitæ, & mores ponderantur, tu vitæ perditiſsimæ homo, proditor patriæ, & publicus hoſtis, tuí ordinis transfuga, & apoſtata. Qui cum in eorum religioſorum conuictu & contubernio degeres, quorum exemplo, poſſes innocentem atq; beatam vitam tranſigere, militarem iſtam elegiſti inter remiges

&

& carnifices Philippi Strozi factus miles, atque gladiator. Si teſtis affectus ſuſpicione carere debet, tu ſuſpectiſsimus eras, qui eius viri cauſam defendis,& amplificas, cuius comitem & aſſeclam te omnes ſcimus: in cuius comitatu captus es: in cuius obſequio nunc degis, quòd ad eum rupto carcere rediſti: cuius gratia patrios lares, religionis inſtitutum, & ipſum Dei numen reliquiſti. Denique ſi in teſtimonio veriſimilitudo rerum ſpectanda eſt (vt Iureconſulti docēt) pręterquàm quòd falſa, impoſsibilia, & à nemine audita nobis narras, tu homo obſcurus & ignotus,nulla literatura,aut gratia commēndabilis, quomodo poteras intereſſe procerum conſilijs, Regum archanis, Principum legationibus, ordinum poſtulationibus, epiſtolis, nuntijs, actibus, omnibus denique rebus, quæ tam diuerſis locis agitabantur, niſi fortè Gygis annulum, aut Plutonis galeam habebas, quibus conſpicuus non eſſes?

IN IOANNIS I. ELOGIO.

EXcluſis Ioanne Principe, & Dionyſio, fratribus legitimis, quos mancipij nexu Ioannes Rex Caſtellæ coarctatos aſſeruabat.

CEN-

CENSVRA XLVII.

MAncipij nexu coarctantur ſerui, qui ideo dicuntur mancipia ſecundum Varronem, quòd manu capiantur. Mancipij verò nexus alienatio eſt dominij, & poſſeſsionis, & dominij traditio, ſecundum Boëthium in Cicer. Topica. Ioannes autem Rex Caſtellæ Ioannem aſſeruari, tantiſper iuſsit, dum de Regno Portugaliæ diſceptabatur, ne ſi ille in Portugaliam veniret, vt erat omnibus gratioſus & charus, ob multas animi & corporis dotes, & quòd pro Petri filio legitimo erat habitus, ſpreta Beatrice Regina, Regnum inuaderet. Falſum eſt autem, eum dictũ fuiſſe Principem. Falſum etiã Dionyſium in cuſtodia fuiſſe: vt à quo Caſtellæ Rex non metuebat: quòd minor ætate eſſet, quàm Ioannes, nec populo tam charus.

Mancipij nexus

CVM Diaconatus Ioannes apud Conimbricenſes perſonam ſuſtineret.

CENSVRA XLVIII.

FAlſum hoc eſt. Nullius enim ſacri ordinis charactere fuit inſignitus. Et Summi Pontificis

diplomate ſolùm conſtat, eum militiæ vinculo, & perpetuæ caſtitatis voto, quod Milites Auiſienſis ordinis eo tempore concipiebant, exolutum fuiſſe. Magiſtros autem militiarum, viros ſcilicet militares, nunquam ante Ioãnem, nec poſt, ſacris initiatos legimus. Mirum autem eſt, quanta cura impoſtores ij per omnia voluerint exæquare ſuũ Antonium Ioãni Auiſienſi Magiſtro: quaſi ſi ſimiles in multis forẽt, eadẽ omnino de Antonio ſperanda, eadem pro eo agenda eſſent, nulla tẽporis, loci, aut perſonarum circunſtantia perſpecta. Ne verò vlla in re diſpares viderẽtur, quòd Antonius Diaconatu fuerit initiatus, Ioannem etiam Diaconum cõminiſcuntur. Ex quo fides huius boni hiſtorici cõſtare pôteſt, qui Diaconatum in Ioãne fingit, in Antonio cælat, cauſæ ſuæ fauens.

IOanni coniugali toro iuncta eſt Philippa Ioãnis de Gãdauo Ducis de Lancaſtro filia, quæ plures eius opera liberos extulit, nempe Blancam, & Alfonſum, quibus immatura mors infantiæ ſurgentis vſum ademit.

CENSVRA XLIX.

HIC etiam cum ſuis elegantijs errat. Alfonſus enim primogenitus non infans, ſed iam

fe-

ferè adoleſcẽtiæ initio, ætate ſcilicet X. annorum menſiũ III, dierum XXIII, mortem obijt. Natus quippe Sanctarenæ anno M CCC XC. XXX die Iulij, moritur anno M CCCC. XXII die Nouẽbris. Sepelitur Bracharæ in ſummo tẽplo, in pulcherrimo tumulo æneo, quem Iſabella Dux Burgundiæ eius ſoror, è Flandria optimè fabricatum ad fratrem honeſtiùs ſepeliendum miſit.

ET Petrum Ducem Conimbricæ, &c. cui deſponſata eſt Iſabella de Aragão, Ioannis Comitis de Vrgel filia.

CENSVRA L.

ERrat hîc. Iacobus quippe Comes Vrgellenſis ille dicebatur, non Ioannes. Notum eſt enim Iaimium pro Iacobo, non pro Ioanne dici ab Aragonenſibus. Nec meminit de Iacobi Regis hiſtoria, quam ipſe narrat in Commẽtarijs, quos ſcripſit de vita ſua, ſecũdùm Petrum Beutherum Theologum in eiuſdem Iacobi vita. Eſt autẽ huiuſmodi: Maria Aragoniæ Regina vxor Regis Petri cognomento Catholici, cum filium pepeLiſſet vnicum, & dubia eſſet, quod nomen illi inderet, promiſit, ſe illius Diui nomen impoſituram,

ram, cuius cæreus inter alios eiuſdem ponderis accenſus minus decreſceret. Oblatis igitur tot cæreis, quot ſunt Apoſtoli, vniuscuiuſq; nomine ſingulis cæreis inſcripto, cum is qui Diuo Iacobo erat dicatus, minus quàm cæteri abſumptus fuiſſet, Iaimij nomen Infanti impoſitum eſt: quod apud Aragonenſes idem eſt, quod Iacobus. Comes autem Vrgellenſis Iaimius dicebatur.

ET Ioannem, qui filiam Fernando nepoti ſuo deſpondit, alteramq; Iſabellam Ioanni II. Caſtellæ Regi, quæ Alfonſi Caſtellæ, qui Infans vita ceßit, mater fuit.

CENSVRA LI.

IN hoc etiam errat. Ioannes quippe obijt anno M CCCCXLII. Poſt mortem verò eius anno ſcilicet M CCCCXLVII. Petrus eius frater, qui Regni clauum tenebat, Iſabellam Ioanni II. Caſtellæ Regi, Beatricem Fernando nepoti ex fratre Eduardo Rege deſpondit.

Alfonſus autem, qui ex Ioanne Caſtellæ Rege & Iſabella natus eſt, non infans deceſsit, vt iſte ait: ſed ętate XII annorum iam Rex Caſtellæ electus, non ſine ſcelere & magna perfidia procerum quorūdam, viuente fratre Henrico Rege, & vidente.

FEr-

FErnandum etiam ordinis militum de Auis Magiſtrũ, inculpatæ probitatis virum, cui ob vitæ ſanctimoniam, in beatorum claſſe ſedes inſtituta eſt.

CENSVRA LII.

FErnandus hic Infans Portugaliæ, vitæ puritate clarus, & veræ religionis exemplar habitus eſt: & quem piè credendum eſt, frui beatorũ felicitate. Inter Sanctos autem, vt hic ait, non eſt relatus.

HEnricum Ducem de Viſeo.

CENSVRA LIII.

PRępoſtero naſcendi ordine ponit Henricum, qui ætate maior erat, quàm Ioannes, & Fernãdus fratres. Natus eſt enim Henricus anno M CCCXC IIII. Ioannes anno M CCCC. Fernandus verò anno M CCCCII. Vnde cum Rex Ioãnes pater in Africam trajiceret cum filijs Eduardo, Petro, & Henrico, Ioãnes & Fernãdus pueri, & armis non dum vtiles, domi manſerunt, & inde calamitas Fernãdi ortum habuit. Cum enim vir factus fratrum gloriæ inuidiſſet, qui in Septẽſi expugnatione magnum fortitudinis ſpecimen exhibuiſſent, & equeſtrem ordinem adepti eſſent,

ne

ne ipſe degenerare videretur, Regi Eduardo fratri funeſtam illam in Tingim Mauritaniæ Metropolim expeditionem perſuaſit, vt ex eius obſidione poſſet aliquod decus reportare. In quo, fortunæ iniquitate, res tam malè ceſsit, vt fuſi noſtri ſeſe dederint ea cõditione, vt Septam, quam paulò ante bellò ceperant, cum omnibus captiuis Sarracenis reſtituerẽt. Fernandus autem ipſe obſes datus eſt, donec reſtitutio fieret. Quæ conditio cum Regni proceribus non placuiſſet, propter maximũ periculum, quòd non Hiſpanię modo, ſed vniuerſæ Chriſtianæ Reipub. ex ea reſtitutione imminebat, inſons ille Princeps crudeliſsimè à Sarracenis tractabatur, quò celerius Septam traderẽt: donec ſeptem annis tranſactis, labore & mœrore conſumptus in captiuitate perijt, magno patientiæ Chriſtianæ exemplo.

PHilippam Erici Daniæ Regis vxorem.

CENSVRA LIIII.

PErtæſus hic ſcriptorum noſtratium, de rebus noſtris conſuluit Vuolfangum Lazium, vt peritiorem: & ita cæcus cæcum duxit in iſtas foueas. Et vt eſt perfrictæ frontis & audax, quod ille

ille non affirmat, pro comperto aſſerit. Ait enim Lazius, eſſe nonnullos, qui dicunt, filiam fuiſſe huic Regi Ioanni nomine Philippam Erico Danorum Regi nuptam. In quo illos falli, non eſt dubium. Vnde autem hic error habuerit originē, diuinaci coniectura mihi videor aſſecutus. Audierant iſti, Regem Daciæ, fortaſse Ericum nomine, duxiſſe vxorem filiam Regis Portugaliæ. Scimus enim Leonoram filiam Regis Alfonſi II. nupſiſſe Regi Daciæ, & Leonoram filiam Infantis Fernādi Domini Serpæ, & ipſius Alfonſi neptem primogenito Daciæ. Legerunt etiam apud Æneam Syluium in hiſtoria Boëmica, cap. xliiij Ericum Regem Daciæ, & ſimul Petrum Infantem Portugaliæ iuuiſſe Sigiſmundum Imperatorem, aduerſus fidei hoſtes. Cum igitur audirent, Petrum & Regem Daciæ cognatos eſſe, quòd verbum apud barbaros tam comprehendit affines, quàm ſanguine coniunctos, crediderunt, Petrum alicuius Reginæ Daciæ viſendæ cauſa, quòd ſoror eſſet, tam remota loca adijſſe: neſcientes illum totum ferè circumijſſe orbem, vt multorū mores & vrbes videret: & in omnium ferè eius temporis Principum magnorum aulis fuiſſe.

IOan-

IOannam Henrici III. Regis Caſtellæ coniugem tertiam.

CENSVRA LV.

ET hic de ſtercore Lazij hanc collegit margaritam: & multis modis nugatur. Nam præterquam quòd Ioannes I. Portugaliæ Rex filiam ex Philippa coniuge nullam habuit, præter Blancam, quæ Infans mortua eſt, & Iſabellam Ducem Burgundiæ, Henricus III. Caſtellæ Rex tertiam vxorem non duxit: vt qui vnicam habuit Catharinam filiam Ioannis Ducis Lancaſtrenſis, & Conſtantiæ filiæ Petri Crudelis Caſtellæ Regis, Philippæ Portugaliæ Reginæ ſororem conſanguineam: quæ ſuperſtes fuit marito. Ioanna verò, quæ Hērico IIII. Caſtellæ Regi nupſit, filia fuit Regis Eduardi, atque huius Ioannis neptis.

LEonoram, quæ nupſit Petro IIII. Aragoniæ Regi.

CENSVRA LVI.

ECce aliud delirium mutuò ſumptū ab Vuolfango Lazio. Ioānes enim filiam Leonoram non habuit, vt ſuperiùs diximus. Nec ſi habuiſſet, eam Petro Aragoniæ Regi IIII. locare pote-

terat. Anno enim MCCCLXXXVII. quo Rex Ioannes vxorem duxit Philippam, quam vnicam habuit, Petrus ille IIII Aragoniæ, cum iam eſſet annorum LXXII, fato conceſsit. Duxit verò ille Petrus quatuor vxores, quarum prima fuit Maria filia Philippi Regis Nauarræ: altera Leonora Regis Alfonſi IIII Portugaliæ filia, huius Regis Ioannis amita: tertia Leonora Federici Regis Siciliæ: quarta Sibylla humili loco nata, quam vltima iam ætate habuit.

Habuit Alfonſus Brachantiæ Dux ex Beatrice cõiuge filios duos, primum ſcilicet Iacobum Comitem de Ourem, &c.

CENSVRA LVII.

Errat & in hoc. Alfonſus quippe non Iacobus fuit: qui viuo patre deceſsit. Hic ex Comite Aurenenſi factus Valentiæ Marchio, quo tẽpore deduxit Leonoram Regis Alfonſi ſororem nouam nuptam, in Italiam ad Federicum III. Imperatorẽ. Qui verò primus Iacobus, ſeu Iaimius vocatus eſt, pater fuit Theodoſij Senioris, proauus autem Theodoſij Iunioris, qui nũc Ducatui præeſt.

HVIVS Alfonſi pronepos, & ex aſſe hæres eſt Franciſcus Portugaliæ Comeſtabilis, & Comes de Vimioſo.

CENSVRA LVIII.

HIC tot ſunt mendacia quot verba. Primum quo ad gradum conſanguinitatis. Quod, & ſi parum referebat, quoto gradu diſtaret Franciſcus ab Alfonſo, vt tamen inde etiam æſtimetur, quali verecundia & peritia hic egregius author ſit, referre libuit. Franciſcus ergo Comes Vimioſenſis, de quo iſte agit, non pronepos, ſed atnepos fuit Alfonſi I. Brachantiæ Ducis, hoc eſt nepos pronepotis. Huius enim Franciſci pater fuit Alfonſus Comes, qui cum Sebaſtiano Rege moritur in clade illa Africana, auus Comes Franciſcus Senior, proauus Alfonſus Epiſcopus Eborenſis, abauus Alfonſus Marchio Valentiæ, atauus Dux Alfonſus. Deſcendendo igitur, huius Alfonſi Ducis Brachantiæ filius fuit Alfonſus Marchio Valentiæ, nepos Alfonſus Epiſcopus Eborenſis, pronepos Franciſcus Senior, abnepos Alfonſus Comes, atnepos hic Franciſcus Iunior, de quo agimus.

CENSVRA LIX.

QVod verò ait, eum fuiſſe ex aſſe hæredem Alfonſi ataui, falſum eſt. Alfonſus quippe Valentiæ Marchio ſine liberis legitimis cælebs deceſsit, viuo patre, ad quē illius Dynaſtia, & hęreditas delata eſt. A patre autē ad Fernādum ſecundogenitum Ducem Brachantiæ, & ab eo continua ſucceſsione ad hūc Theodoſium, qui nunc Ducatu potitur. Alfonſus autem, qui Eborenſis fuit Epiſcopus, Alfonſi Marchionis fuit filius naturalis, ex muliere alioqui primæ nobilitatis, è Souſarum ſcilicet clariſsima familia, quæ Alfonſum Marchionem ſibi maritum futurum credidit: ex quo Franciſcus primus Comes Vimioſenſis vir prudentiſsimus natus eſt, huius Frāciſci auus, qui in inſula Sancti Michaelis nauali prælio occubuit.

CENSVRA LX.

QVod ait, Frāciſcum Comitem Vimioſenſem Comeſtabilem fuiſſe Portugaliæ, impoſtura mera eſt. Comeſtabilis enim eſt Theodoſius Brachantiæ Dux. Ad eum autem à Nonio Aluaro Pereira primo Comeſtabili ea dignitas hoc ordine peruenit. A Nonio Aluaro ad Infantem

Ioannem Ioannis I. Regis filium. A Ioanne ad filium Iacobum. A Iacobo ad Petrum patruelem filium Petri Infantis, qui per ea tempora à Cathalanis Rex Aragoniæ electus eſt. Ab eo ad Fernandum patruelem filium Eduardi Regis. A Fernando ad Ioannem Montis Maioris Marchioné Fernandi I. Ducis Brachantiæ filium. A Ioanne ad Emmanuelem Fernandi filium. Ab Emmanuele, cum in Regno ſucceſsit, ad Alfonſum nothum nepotem ex fratre Iacobo Duce Viſeenſi. Ab Alfonſo ad Ludouicum Infantem Emmanuelis Regis filium. A Ludouico ad Eduardum nepotem ex fratre Eduardo. Ab Eduardo ad Ioánem Brachantiæ Ducem. Ab eo ad filium Theodoſium, qui nunc Ducem agit.

EO in prælio quàmplurimi Principes, Caſtellaniq; proceres occubuerunt: Portugalenſes verò pauci. Primum ex Caſtellanis hi perhibentur, &c. Thomas Ramires de Areualo. &c.

CENSVRA LXI.

QVI in memorabili eo prælio ad Aljubarotam, ex Caſtellanorum nobilitate deſi-

derati ſunt, digni profectò glorioſa fuere recordatione, quòd ante Regis ſui oculos, & pro defenſione Regni, quod ad ſe pertinere arbitrabantur, pugnando occubuere. Inter eos fuit Ioannes Ramirus ab Arellano Dominus Camerorum, vir ſanguinis nobilitate, & rebus geſtis per totam Hiſpaniam celebris, in Nauarra præſertim, vbi præclara de eò memorantur. Hunc corruptor iſte Thomam Ramirem ab Areualo vocat, clariſsimi ſcilicet viri memoriam delens, & honeſtiſsimam mortem cęlans.

EX Portugaliæ Regno, mortuorum albo recenſentur Petrus Alfonſus Pereira Magiſter ordinis de Calatraua.

CENSVRA LXII.

ALuarus Conſaluus Pereira, Hoſpitalis Hieroſolymitani Prior, pater Nonij Aluari Pereiræ Comeſtabilis XXXII. filios dicitur habuiſſe ex diuerſis concubinis, quòd vxorem ex ordinis inſtituto ducere non poterat: qui ferè omnes patronymicum nomen Aluari habuerunt. Inter eos fuit Petrus Aluarus, qui ætate præcedebat omnes ex Irene Gonçalua natos, & ex Priore Hoſpitalis

in

in Portugalia, Calatrauenſis ordinis Magiſter à Ioanne Caſtellæ Rege inſtitutus eſt, cuius partes fuerat ſecutus, & in eo prælio ad Aljubarotam cæſus. Huius nomen etiam hic corrumpit, & Petrum Alfonſum vocat contra Portugaliæ, Caſtellæ, & militiæ Calatrauenſis annales.

SEptam ciuitatem Africæ antiquiſſimam in ditionem Luſitanorum die XIIII Auguſti redegit.

CENSVRA LXIII.

ERrat in hoc. XXI enim die Auguſti Septa capta eſt, non XIIII. Ita cõſtat ex annalibus & antiquis monimentis. Memoriæ enim proditum eſt, quid Rex Ioannes ſingulis egerit diebus, à XXV die Iulij quo ex Oliſipone ſoluit, ad eum Auguſti XXI diem, quo ea vrbs expugnata eſt.

IN EDVARDI ELOGIO.

EDuardus regnauit annos V. & illi nupſit Leonora Fernandi I. Aragoniæ Regis & Siciliæ, Ioannisq; Nauarræ ſoror, & Alfonſi cognomento Magni.

CEN-

CENSVRA LXIIII.

IGnorat quo patre fuerint Leonora Portugaliæ Regina,& Reges eius fratres:& dupliciter errat. Fernandi enim ſororem eam Leonoram eſſe dicit, cum tamen illa filia fuerit Fernandi cognomento Honeſti, ſeu Antequerenſis, ob debellatam ab eo ciuitatem Antequeram, eius ſcilicet, qui Caſtellæ fuit Infans, Ioannis I. Caſtellæ Regis filius ſecundogenitus, frater verò Henrici III. Deinde errat, quòd inter Aragoniæ Infantes numerat Fernandum, cum ij fuerint Alfonſus Rex Aragonenſis & Neapolitanus, quem vocant Magnanimum & Sapientem, Ioannes qui Nauarræ fuit Rex, poſtea Aragoniæ, Fernandi Catholici pater, Henricus Magiſter militiæ S. Iacobi, Sanctius Magiſter militiæ Alcantarenſis, Petrus, qui in Italia bombardæ ictu perijt, Maria Ioannis II. Caſtellæ Regis vxor, Leonora huius Eduardi Portugaliæ Regis coniunx.

IN IOANNIS II. ELOGIO.

IN matrimonium ſumpſit Ioannes II. Leonoram Infantis Fernandi patrui filiam, quæ peperit Alfonſum

Prin-

Principem, cui Iſabella Fernandi V. Regis Aragoniæ filia obtigit.

CENSVRA LXV.

NON bene numerat Reges Aragoniæ. Fernandus enim ille, qui Catholicus primus omnium, Summi Pōtificis, & Patrum decreto ob Granatam debellatam appellatus eſt, ſecūdus fuit Aragoniæ Regum eius nominis, nepos ſcilicet eius Fernandi, qui ex Caſtellæ Infante, & Duce Penafielenſi Rex electus eſt, & eius nominis fuit primus. Reſpectu verò Caſtellæ Fernandus ille Catholicus Quintus fuit, quemadmodum hodie Auguſtiſsimus Rex noſter PHILIPPVS reſpectu Aragoniæ & Portugaliæ Primus eſt, ratione verò Caſtellæ Secundus, & Quartus Nauarræ. Et in tota Hiſpania cuius dominium nunc adeptus eſt, Primus dicetur. Sic & Carolus Cæſar eius pater, qui Quintus erat in Germania, Quartus erat in Nauarra, Primus in Aragonia & Caſtella. Ita autem ſimpliciter vocat Fernandum Aragoniæ Regem, quaſi non fuerit idem Caſtellæ, Legionis, Siciliæ, & multarum prouinciarum Rex.

IS in hymenæo filij ſui Alfonſi, cui Iſabella Fernandi III. Regis Aragoniæ filia prima, &c.

CEN-

CENSVRA LXVI.

STans pede in vno, quod modò dixit, modò negat. Supra enim dixerat, Alfonſum Principem duxiſſe Iſabellam filiam Fernandi V. Aragoniæ Regis, nunc filiam Fernandi Tertij: & vtrobiq; errat, vt diximus. Nam nec Tertius, nec Quintus fuit in Aragonia.

IN EMMANVELIS ELOGIO.

HAbuit & Ludouicum primæ ſtrenuitatis Principem, cuius ſplendor alios ſuæ ætatis heroës poſt terga longe reliquit, &c. In quo ſummum virtutis & religionis ſpecimen, tantis laudibus excelluit, vt orbis Imperio digniſſimus videretur, &c. Cui matrimonio non acceſſit, quòd (vt multi nobiliſſimi ac religioſi authoritate ſumma digni affirmarunt, & per publicam ſententiam, ab Emmanuele de Almada Angrenſi Epiſcopo, & ordinis Sancti Ioannis de Maltha iudice Apoſtolico determinatum fuit) vxorem haberet occultè & priuatam, ex qua filium vnicum ſuſcepit Antonium, &c.

CENSVRA LXVII.

FVIT profectò Ludouicus, non diffitemur, his virtutibus, & multò maioribus cumulatiſsimus.

mus. Quomodo igitur nobis perſuadere conaris, Principem ingentis ſpiritus, & cui eo tempore Regnum videbatur parari, quòd Ioannis fratris liberi omnes in cunis fato cedebãt, matrimoniũ contraxiſſe cum puella tam diſpari loco nata, in ſumma orbitate & egeſtate conſtituta, vt Regina etiam, ſi fata ſinerent, futura eſſet? Quis tam hebes, vt credat, adoleſcentem Principem florentiſsimum, non potuiſſe vnius puellæ pudicitiam expugnare vi, aut machinamentis alijs, quando auro, cui omnia obediunt, non poſſet? Cõcedamus eam fuiſſe caſtiſsimam: nec enim aliquis negat. At ſub imperio matris erat, è cuius voluntate res pendebat. Quæ etiam vt propoſiti honeſtiſsimi foret, qui poterat tot pollicitationibus, nuntijs, & internuntijs, & Principis cupiditati reſiſtere? Fuit profectò Ludouicus vir magnanimus, & fortis, & qui tam impari coniugio Regium ſanguinem non erat dedecoraturus. Scio tamen non defuturos, qui nobis illud occinant poëtarum, amorem omnia vincere. Vincit, fatẽmur, iuuenes, vt amẽt, vt cupiditate flagrent. Quotusquiſq; enim iuuenum ſine amore eſt? Sed non omnes cogit, vt ſeſe in dedecus præcipitent. Alios verecundia, & imparitas fortunæ cohibet, alios parentum reuerentia,

tia,alios amplitudo dignitatis,alios dotium tenuitas,& paupertatis metus. Plenæ ſunt Comœdiæ Pamphilorum & Cliniarum, qui cum vehementer amarent,non amatas ducunt vxores, niſi poſtquàm ciues Atticas eſſe comperierint. Et Ludouicus Princeps tam elati ſpiritus, & verecundus, eam duxiſſet vxorem, cuius amore impune poſſet potiri, ſi vellet? Nec vereretur fratrem Regē, ſororem Auguſtam, ſororium Imperatorem, cognatos & affines Reges omnes Chriſtiani orbis? Non deniq; totum paternum Regnum: non domeſticos viros nobiliſsimos, qui tam diſpari dominæ erant ſeruituri?

Nec profectò tam inſolitū foret Principi adoleſcēti, vnam ad ſtuprum puellam rapuiſſe,quàm toto orbe cantari: Ludouicum Regis Emmanuelis ſecundogenitum,cui tunc ad Regni faſtigium nihil deerat, niſi vnius hominis fatum, tam indecens inijſſe coniugium. Amabat Infans Petrus Portugaliæ Rex futurus Agnetem à Caſtro virginem pulcherrimam, & ſibi Regij ſanguinis neceſsitudine coniunctam: cumq; iam Fernandum hæredem Regni haberet ex Cōſtantia vxore morte functa, ne amor in coniugium deſineret, eam Luſitani crudeliter necarunt. Duxerat ante illum

Sanctius II. Rex Mitiam Cantabriæ Dynaſtæ filiam ſibi ſanguine propinquam. Eam tamen diſparitatem, quòd filia Regis non eſſet, tam indignè tulerunt nobiles nonnulli, vt eam è mariti amplexibus extractam, in Caſtellam exterminauerint. Et auderet his exemplis Antonij mater, in florentiſsimo illo Luſitaniæ Regni ſtatu, Regis Emmanuelis ſecundogeniti tanta animi magnitudine, vt tu fateris præditi, & in quo omnium ſpes ſitæ erant, ſperare nuptias? Quis tam duri oris, qui hæc affirmet? Quis tam hebetis ingenij qui credat?

Quòd ſi illa tanti animi fuit vt Ludouico in deditionem non venerit, niſi prius eam vxorem duxiſſet, cur ducta, quando iam radijs mariti fulgebat, & diuinę & humanæ domus particeps erat, matrimonij non implorauit fidem, quæ coniugium tam obnixè procurauit? Cur in monaſterium ſine querela vlla ſe detrudi conſenſit? Cur ſe religionis voto authorauit? Si ea per matrimonium ad Infantis dignitatem euecta eſt, cur eius matrem, ſocrum iam ſcilicet, ſorores, & propinquos, quos iam Ludouicus habebat affines, in priſtina humilitate & tenuitate degere, Princeps alioqui magnanimus, & liberalis paſſus eſt?

Eo

Eo profectò pudore fuit Ludouicus, vt (ſi quis de rebus humanis vita functis ſenſus adeſt) nulla maiori potuerit affici iniuria, quàm qua Antonius, & eius aſſeclæ eum affecere. Eo etiam pietatis ſtudio & religionis, vt ſi eam mulierem ſibi matrimonio copulaſſet, nunquam ab ea eſſet diſceſſurus.

Quòd ſi hic, quem tu tam pium fateris, vt quã uis in corpore maneret, animo tamen in cælo plerumq́; verſaretur, tam ab hac pietate, honoris & exiſtimationis cauſa, deuiauit, cur ſaltem moriens rem geſtam non declarauit? Soléne eſt morientibus, ex illegitimis filijs legitimos facere, & ex concubinis vxores. Quis igitur credat, eum è conuerſo, toties in teſtamento nuncupaſſe Antonium filium naturalé, qui legitimus eſſet: & eam velle pro concubina haberi, quæ iuſtis nuptijs ſibi eſſet copulata? Scimus enim omnes, eum Antonium maximè dilexiſſe, cui moriens non credendus erat, contra commune parentum votum, damni cauſam dediſſe, vt falſa naturalis filij appellatione, eius caſtra & regalia bona ad fiſcum deuoluerentur, quando ſine liberis legitimis decedebat. Furtum profectò erat, & falſi crimen, celare iuſtas nuptias, & filium hæreditate priuare, con-

contra iuris naturalis rationem, quæ veluti lex quædam tacita, parentum hæreditatem liberis addicit. At nemo eſt qui neſciat religionem, & pietatem Ludouici, & conſcientiæ tam exactum examen, vt iam ad ſuperſtitionem nonnullis tendere videretur. Non igitur credendum eſt, eum vxorem habuiſſe, nec ſi haberet id celaturum etiam poſt mortem, in ſuæ animæ perniciem, & in Antonij dignitatis & vtilitatis detrimentum.

Nullum autem huius rei certius & magis euidens teſtimonium eſt, quàm quòd Antonius, vir animi vehementis, & plus nimiò audacis, viuentibus Ioanne & Sebaſtiano Regibus, ad legitimi ſtatum nunquam proclamauit, vt patris hæreditatem & feuda adipiſceretur. Tentauit autem id, cùm Henricum Regem orbum, morbo & ſenio imbecillum, & penè confectum, nec ob rigorem ingenij & vitam ſeueriorem, laxioris vitæ hominibus ſatis charum, & plebem Regis iuuenis deſiderio ſolicitam atque mœſtam vidit, & multos ex plebis fece ad res nouas moliendas commotos: vt fieri ſolet quando Reſpublica vacua, aut deſerta eſſe videtur. Cui profectò glorioſius erat, eius Principis naturalem eſſe filium, qui cum ma-

magna laude, & decore ſe geſsit, vt filium tanti Regis decebat, quàm legitimum eius, qui tam abiecti fuiſſet animi, vt pro vna explenda libidine, tam humili coniugio ſe & ſuos dedecoraſſet.

Quàm verum igitur fuerit illud matrimonium, ſententia toti orbi nota, oſtenſum eſt. Cum enim pendenti iam cauſa ſucceſsionis huius Regni inter competitores Principes, Antonius clanculum nemine ex ijs citato, quos ea res tangebat, per equitem ſui ordinis, hoc eſt Hoſpitalenſis, domeſticum ſuum, nulla ei ad id mandata iuriſdictione, ſe legitimum pronuntiari feciſſet, & juſtas fuiſſe Ludouici Infantis cum eius matre nuptias, certus de ea re Summus Pontifex, motu proprio, Henrico Regi cauſam diſcutiendam, & decidendam commiſit. Fidebat enim Regi, Cardinali, & & ipſius Antonij patruo. Hic (ne lõgum faciam) aſſumptis aſſeſſoribus viris non ſolùm nobilitate, ſed etiam eruditione, & morum integritate clariſſimis, Archiepiſcopo Oliſiponẽſi, Epiſcopis Leirienſi, Mirandenſi, & olim Viſeenſi nunc aulicorum Sacerdotum Antiſtite, & quinque Regijs cõſiliarijs iurisprudẽtiſsimis, Antonio citato, & audito, & ſua iura allegãti, & ijs omnibus, ad quos

res

res ea pertinebat, matrimonium inter Antonij parentes non fuiſſe, & ipſum illegitimè natum protulere. Hæc igitur ſententia rite & rectè à tot competentibus iudicibus, tantæque authoritatis publicè lata, quomodo te frater Ioſephe potuit latêre, qui te te omnium rerum, quæ Henrici & Antonij tempore geſta ſunt, non auritum modò, ſed oculatum teſtem paulò ante affirmaueras? Eò igitur te perduximus, vt aut mendax ſis iudicandus, qui ea tam publica de patrono tuo oculatiſſimus omnium teſtis non noueris, aut falſi & ſtellionatus crimine damnandus, qui hæc celaſti, & falſa pro veris nobis obtruſiſti.

LVdouici ſubſidio, Carolus V. ciuitatem Tunetum, quod eſt Regni caput, & ſecundum hiſtoricos antiqua Carthago, à Mauris ſuſcepit.

CENSVRA LXVIII.

TVnetum & Carthago diuerſæ ſunt vrbes, nec vllus hiſtoricus eſt tam imperitus, qui vnam & eamdem ciuitatem eſſe affirmet. Tunetum autẽ à Carthagine duodecim millia paſſuũ diſtabat, & fuit poſt deletam Carthaginem conditum. Hodie eſt caput Lybici Regni. Carthaginis ſolùm

ap-

apparent ruinæ, quæ tanta magnitudine, opulentia, ædificiorum pulchritudine, & magnorum virorũ vbertate fuit, vt Romæ magna fuerit ęmula. De qua ſatius duxit Salluſtius tacere, quàm pauca dicere.

HAbuit Emmanuel Catharinam, & Antonium, qui in cunabulis obierunt.

CENSVRA LXIX.

MAria dicta eſt puella hæc, non Catharina.

EDuardo Emmanuelis filio matrimonio iuncta eſt Iſabella, Ioannis Brachantiæ Ducis filia.

CENSVRA LXX.

IOannem vocat, qui Iamius ſeu Iemetius eſt, cũ idem ſit, quod Iacobus, vt ſupra diximus. Cum enim Diui Iacobi fanum à multis diuerſarũ nationum hominibus viſitetur, variè vocant, vt cuiuſq; natio eſt. Alij enim Iacobum, alij Iaquem, alij Iacomem: nonnulli Didacum, nunc Diam, Diecum, Diodocum, Iodocum, Iamium, ſeu Iemem. Inde Hiſpani diuerſimodè efferũt, cum hęc omnia in vnum Iacob nomen tendant.

TErtiam vxorem Emmanuel duxit Leonoram, ex qua filiam vnicam habuit Mariam.

CENSVRA LXXI.

NON fuit vnica Maria. Peperit enim Leonora ante illam puerum, quē in gratiam auūculi Imperatoris, Carolum nominarūt: qui natus Eboræ XVIII die Februarij anno MDXX deceſſit Oliſipone XV die Aprilis, anno MDXXI.

IN IOANNIS III. ELOGIO.

IOannes III. vxorem ſumpſit Catharinam Caroli V. Imperatoris ſororem, ex qua hos liberos habuit, Alfonſum, Catharinam, Beatricem, Emmanuelem, Philippū, Antonium, & alterum Alfonſum, Ioannem Principem.

CENSVRA LXXII.

NON ſat habuit hiſtorias huius Regni corrupiſſe, nomina etiam Principum corrumpit & mutat: alios addit, qui in rerū natura non fuere, alios celat, vt ſic veritas confundatur, & obſcuretur. Ioānes enim duos Alfonſos non habuit, ſed vnum: nec filiam vllam Catharinam. Hos autem ſuſtulit mares; Alfonſum, Emmanuelem,

Philippum, Dionyſium, Ioannem, Antonium. Fœminas habuit Mariam, quam iſte de induſtria omiſit, Principem multis nominibus laudatiſsimam, nuptam PHILIPPO Hiſpaniarum Principi Caroli V. Imperatoris filio hæredi, & matrem vnius Infantis, quam ignorare non poterat. De ea autem ſiluiſſe, non flagitium, ſed piaculũ erat. Habuit etiam Ioannes ex Catharina Iſabellam, & Beatricem, quæ puellæ obiere.

IN SEBASTIANI ELOGIO.

IN Africa cum Rege Marrochiorum Mulei Mahamet, cui ſubſidio futurum conſcripſerat exercitum, ſimul cũ Mulei Maluco, qui ab eodẽ Mulei Mahamet Regni clauum acceperat, &c.

CENSVRA LXXIII.

MVlei Malucus, qui priuatam vitam agebat, nobilium defectione, Mulei Mahamet nepotem ex fratre, Regem potentiſsimum Regno ſpoliauit: nec ab eo Regni clauum accepit, vt iſte ait, ſed extorſit: & eum in exilium ire coegit. Acciperet autem, ſi Malucus illi Regnum ſponte obtuliſſet. Mulei Mahamet

SEbaſtianus vitæ ſuæ ſummam totam percurrit V. die Auguſti, anni MDLXXVIII.

CENSVRA LXXIIII.

TAM funeſta fuit quarta illa Auguſti dies Africanæ cladis, vt non hoc tempore, quo recens adhuc eius calamitatis memoria eſt, ſed futuris ſæculis, ſemper dira, nefaſtaq́; recurret: & à Luſitanis nigro notanda lapillo. Hic autem veridicus ſcriptor, tam breui eam quintam fuiſſe diem, nobis narrat.

IN HENRICI ELOGIO.

NAtus eſt Henricus anno MDXII. die prima Februarij, qua etiam mortuus eſt, luna eclipſim patiente anno MDLXXX.

CENSVRA LXXV.

ERror hic in horoſcopo Regis Henrici, genethliacis & aſtronomis non parui momenti eſſet. Natum enim dicit prima die Februarij, qui vltima Ianuarij in lucem prodijt. Et mirum certè eſt, qui ſe ſuperiùs iactauerat, omnium quæ Henrici tempore acciderunt, fuiſſe teſtem oculatum, fu-

fugiſſe eum rem tam notabilem, quãta eſt vnius Regis ſine liberis exceſſus, de cuius ſucceſsione tam ingens diſceptatio ſperabatur futura: & è qua pendebat, eſſet ne futurus frater ipſe Ioſephus Regis concionator, an Prioris Cratẽſis. Mendacium igitur hoc inexcuſabile eſt, tam circa Henrici natalẽ, quàm circa lunæ defectionem, quæ ſecundũ aſtrologorum ephemeridas, per rerum naturam, vltima die Ianuarij neceſſariò futura erat.

QVOD verò eorum ſcopus, qui hanc de genealogia Regum Portugaliæ plantarunt arborem, fuit per machinationem quamdam exteris hominibus obrepere, & perſuadere, Portugaliæ Regnũ populorum ſuffragijs, & electione dari ſolere, credentes ſcilicet, hoc pacto, Antonij cauſam non excuſabilem modò, ſed etiã (ſi Dijs placet) iuſtam fuiſſe, ſeorſum reſpondendũ ad ea duximus. Electos autem à populo aiunt fuiſſe Alfonſum Regem I. Alfonſum III. Ioannem I. Alfonſum V. Emmanuelem, Henricum & ipſum Antonium. Quod quàm falſum ſit, & apud nos ridiculum, ex perſona cuiuſq; demonſtrabimus.

CEN-

CENSVRA LXXVI.

IN primis quoad Alfonſum I. attinet, quid abſurdius dici poterat, quàm eum, qui Portugaliæ Princeps erat, à militibus ſuis, in quos vitæ neciſq; ius habebat, nomen & dignitatem Regis accipere potuiſſe? Vulgatum iuris axioma eſt, neminem ſuam rem vtiliter ſtipulari poſſe. Quid autem milites illi in Alfonſum noui contulere, quod tunc penes illum non eſſet? Tranſtulerat Portugaliæ populus in Alfonſum Imperatorem, & ante in eius maiores, ius omne ſuum, imperiũ, & poteſtatē: ille in Taraſiam filiam, & Henricum Comitem: ij in Alfonſum ſuum iure legitimo ſucceſſorem. Quid ergo apud populum reliquũ erat, quod in Alfonſum poſſet amplius trãsferre, ciuitates ne, oppida, aut caſtra? Ea Alfonſus non populus habebat. Regis dignitatem non poterãt: ſuperioris enim illud munus erat, non inferioris, non ſubditi, non vaſſalli. Vtendum enim eſt in re noua, nouo vocabulo. A Rege igitur Legionenſi, qui Comitem crearat, Regem dici permittendus erat, qui Rex fieri vellet: vel à Summo Põtifice, ſi ſe clientela exemptum aſſereret. Notiſsimi etiam iuris eſt, inter innumera, quæ in perſonarũ electionibus ad dignitates aut magiſtratus

re-

requiruntur, duo eſſe capitalia, rem ſcilicet, quæ vacet, & electorum arbitrium liberum conferendi, in quem velint. Quæ igitur electio ea erat, vbi nec res erat, quæ daretur, nec qui cōferre poſset? Quid ergo milites illi egere? ad auguſtius & honorificentius nomen ſumendum, conſilio & precibus Principem ſuum impulerunt, non imperiū maius, aut efficacius conceſſerunt, apud quos nihil poteſtatis erat reliquum. Cum enim Alfonſo nihil ad Regnū, niſi ſolum nomen deeſſet, quòd ditione Reges æquaret, & Henricus pater adeò ſe à Legionenſis Regis iugo exemiſſet, vt vrbem Aſturicam, & nonnulla oppida vi cepiſſet, duces exercitus eum adhortati ſunt, quando cum Regibus pugnam cōmiſſurus erat, vt Regem ſe appellari pateretur, magnumq; hoc ad pugnandum incitamentum futurū. Reſpuit Alfonſus cōſilium, ſed tandem precibus victus, Regem ſe dici, & acclamari paſſus eſt: non quòd electus ab illis fuiſſet, qui nec ditione, nec dignitate dominū augere poterant. Quòd verò Regia ea dignitas nulla authoritate ſuffulta erat: quod id nec à ſuo, nec à ſuorum arbitrio poterat pendere, ab Alexandro III. Summo Pontifice Regiam ſibi, poſteriſq; impetrauit dignitatē. Quod quidē creatio & augmē-

tum

tum fuit dignitatis, non ad dignitatem electio, aut electionis alicuius confirmatio. Adeo autem verum erat, non potuiſſe Portugalenſes eo tempore Regem ſibi eligere, vt ſi Alfonſus eo prælio occubuiſſet, & res ad eum ſtatum redacta videretur, quo populus iure omnium gentium, ſibi Regem creare poſſet, illis tamen non liceret, quòd Legionenſis Regis beneficium Portugalia erat, in cuius poteſtatem recidebat.

CENSVRA LXXVII.

QVòd verò Alfonſum III. tam in arbore de genealogia, quàm in libello electum fuiſſe ait à populo in gubernatorem, & poſtea in Regem, falſiſsimum etiam eſt, & contra annalium & literarum Summi Pontificis fidem. Notum ſiquidem eſt, non Luſitanis modò, ſed & toti orbi ob cap. Grandi, de ſuppl. negl. Prælat. lib. 6. quod ex ijs literis ſumptum eſt, quia Sanctius remiſſo eſſet animo, & ſocordi, & omnia ad libitum Mitiæ vxoris, & ſceleratorum quorũdam nobilium in Regno fierent, ex quibus populus miris affligebatur modis, nec monitiones Honorij III. & Gregorij IX. Summorum Pontificum, nec

nec etiam ſacrorũ interdictiones quicquam proficerent, Innocẽtium IIII. in Concilio Lugdunẽſi, querelis Ioannis Archiepiſcopi Bracharenſis, Tiburtij Epiſcopi Conimbricenſis, Roderici Gometij Briterij, & Gometij Villegæ nobilium virorũ cõmotum, Alfonſum Comitem Bononiẽſem fratrem germanum Regis Sanctij, virum prudentẽ, & magnanimum, adde & fratris hæredem legitimum, quòd Sanctius liberis careret, illi vicarium dediſſe, vt Portugaliæ Regnũ gubernãdum, & tuẽdum ſuſciperet. Erat tunc in Gallia notiſsimus Alfonſus, tum propter Regij ſanguinis ſplendorem, tùm quòd ei paulò ante Summus ipſe Pontifex, ad expeditionẽ belli Syriaci, quam parabat, diplomata ducibus crucigerorum dari ſolita cõceſſerat. Cum verò Luſitani ea ſint natura, vt Regem ſemel ſuſceptum nũquã deſerant, ſciebat Alfonſus, etiam in tantis calamitatibus, populum, qui in Sanctij verba iurauerat, ſibi non obtemperaturum. Literas igitur longiſsimas illas quidẽ ad populos Portugaliæ, ab Innocentio impetrauit, quas nos in ipſis Regijs ſcrinijs vidimus, quibus Sanctium Regni adminiſtratione interdicebat, & interminationibus, & pœnis populum Portugaliæ, ad Alfonſi obſequium cogebat, & arcium

cuſtodes vt Alfonſo caſtella traderent, & fideli-tatem ei iurarent, Archiepiſcopo Bracharenſi, & Conimbricenſi Epiſcopo iniungens, vt pœnis, & eccleſiaſticis cenſuris, eos ad ipſius Alfonſi obe-dientiam compellerent. Præter has, alias in Re-gio archiuo vidimus literas de eadem re, ad po-pulum Portugaliæ, quibus idem Pontifex Inno-centius, illius cauſæ executionem, vniuerſis fratri-bus Franciſcani ordinis eius Regni, mandabat. Frater etiam Deſiderius vir magna religione & doctrina, legatus miſſus eſt in Portugaliam, qui Summi Pontificis nomine, totius Regni arces Al-fonſo tradẽdas curaret, & earum cuſtodes in eius verba iurare cogeret. Tantæ molis videbatur, vi-uo Sanctio, Luſitanos alium eius loco velle Re-ctorem. Nec aliquis ferè ex Portugaliæ proceri-bus, aut arcium Præfectis inuentus, qui non ex-pectata obſidione, aut Pontificis interminatio-nibus, Alfonſo obediret, aut caſtello eum vellet recipere. Tanta conſtantia, ſui Regis, qualis qua-lis erat, ius inuiolatum volebant. Vnde cum Martinus quidam Fernandus Taidius, Leirienſis arcis Præfectus, acceptis ab Alfonſo muneribus, eum ſua ſponte, & non expectata vi aliqua, ca-ſtello excepiſſet, apud nobiles illius temporis

ma-

magnam ſubiuit infamiam. Multi autem fuere, qui nec obſidione, nec ſacrorum interdictione, nec vllis adducti minis, caſtella tradidere, Sanctio incolumi. E quorum numero fuit magna animi conſtantia, & fidelitate vir, Martinus Flectius Conimbricenſis arcis Præfectus, de quo non longa videri debet narratio. Obſeſſus is ab Alfonſo longo tempore, vſque ad famis & ſitis extrema perſtitit: nec vllis promiſsis, precibus, aut minis adduci potuit, vt à propoſito deſiſteret. Alfonſus perſpecta hominis conſtantia & fidelitate, propter quam eum ſaluum volebat, vbi primum de morte Sanctij fratris nuntius allatus eſt, ab exercitu mittit obſeſsis ad victum neceſſaria, quibus diuturnam famem, atque ſitim depellerent, & literas ad Martinum de morte Regis. Ille initis inducijs tanti temporis, quanto Toletum ire, & inde redire valebat, vt proprijs oculis veritatem indagare poſſet, Toletum iuit, & audita morte Sanctij, non credidit officio ſatisfeciſſe, niſi claues ei, à quo illas acceperat, tradidiſſet. Sepulchrum aperuit, & agnito Regi claues brachio ſuſpendit dextro, & à preſenti notario, inſtrumentum rei geſtæ accepit. Reuerſus Conimbricam, arcem Regi Alfonſo tradidit.

Ille tam conſtanti fidelitate laudata, claues Martino offert, eumque Conimbricenſis arcis custodem, poſterosque ſuos in perpetuum conſtituit, ea prærogatiua, vt nunquam iuſiurandum ab eis fidelitatis exigeretur, in tantæ fidei memoriam. Martinus gratijs Regi actis, beneficium non accepit, liberis & poſteris ſuis dira imprecatus, ſi vnquam arcem tuẽdam à Principe aliquo ſuſcepiſſent. Quo igitur ore iſti audent affirmare, Alfonſum populi ſuffragijs, in gubernatorem fuiſſe electum, qui tot obſidionibus oppidorũ, tot interdictis ſacrorum, & execrationibus Pontificum, tam difficulter admiſſus eſt?

Tempore verò quo Sanctius è vita ſine liberis exceſsit, cum Alfonſus in poſſeſsione Regni eſſet, quod patris olim fuerat, modò fratris, quid opus erat populi ſuffragijs in Regem eligi, qui fratris proximus erat agnatus, & legitimus ſucceſſor, vt in eodem capit. Grandi, Summus ipſe Pontifex declarauit? *Mandamus* (inquit) *quatenus nobilem virum Comitem Bolonienſem præfati Regis Portugaliæ fratrem, de deuotione, probitate, ac circumſpectione multipliciter commendatum, qui eidem Regi, ſi abſque legitimo decederet filio, iure Regni ſuccederet, quiq; examinatus, &c.* Quæ igitur electio futura erat de illo, qui iu-

iure gentium, ciuili, & Luſitanorum, erat ad ſucceſsionem fratris vocatus, & Summi Pontificis decreto declaratus? Aut quo iure, qua poteſtate, Luſitani, niſi Alfonſo, in eo rerum ſtatu, poterat Regnum deferre? Cum indubitati iuris ſit, & omnium Doctorum ſententijs comprobatum, in Regno ad milleſimum cognationis gradum debere produci ſucceſsionem?

CENSVRA LXXVIII.

QVòd verò ad Ioannis I. electionem attinet, nemo eſt qui non intelligat, ſi modò noſtrarum rerum omnino expers non ſit, & rem ad amuſsim expēdat, non per iuſtam electionem aliquã, eum ad Regnum perueniſſe, ſed per meram vim & armorum iudicium. Qui enim ex nobilibus eum in Regem elegerunt, excepto Nonio Aluaro Pereira eius Achate, pauciores numero, & conditione minores erant, qui aut libertatis amore, aut ſtudio rerum nouarum tenebantur. Plures verò, & dignitate præſtantiores, militiarũ ſcilicet Magiſtri, Comites, & arcium Præfecti, & qui Regalia, quæ vocant iura, aut vectigalia poſsidebant, cum omnibus ferè ciuitatibus, Oliſipo-

ſipone dempta, Ioannem Regem Caſtellæ Dominum,& Principem ſuum legitimum agnoſcebãt, & in eius verba iurarunt. Verebantur enim, ſi à potentiori deficerent, ea omnia amitterent, quæ à Luſitano Ioanne ſe cõſecuturos non certò ſperabant. Illuſoriam etiam eam electionem iudicabant, in qua omnia deerant requiſita, tam circa perſonas, quàm numerum electorum, & cauſas eligendi.

Vbi verò prælio ad Aljubarotam commiſſo, Ioannes Luſitanus victoriam adeptus eſt, & Ioãnes Caſtellanus Rex aciem deſerens,in Caſtellam contendit, adeo ſuorum animos conſternauit, vt multi,ſeu metu victoriæ,ſeu more hominum,qui ſe eò quò fortuna inclinant, plerię; Luſitano ſe dedidere: nonnulli in Caſtellam immigrarunt: alij arcibus ſuis,& caſtellis ſe tutati ſunt,à Caſtellæ Rege præſidium expectantes. Quod eò bello fractus,cum non attuliſſet, paulatim in Luſitani ditionem, & poteſtatem venerunt: atq; ita rerum potitus eſt. Abſurdum eſt igitur & ineptum, dicere, iure electionis eum fuiſſe Regem, cum ius in armis poſitum fuerit:& idem obtinuerit, ab ijs paucis electus, quod ſine electione obtenturus erat. Hoc verò Dei iudicio, & Ioannis Regis & pro-

procerum Caſtellæ periurio Luſitani imputabãt; qui iuſiurandum contemnentes, quod, manibus tacta ſacratiſsima corporis Chriſti hoſtia, conceperunt, pacta cum Fernando & nobilibus Portugaliæ inita fregiſſent, & aduerſus conuentionem arma ſumpſiſsét: atq; ab Vrbano VI. vero Chriſti vicario deciſcentes, Clemẽtem Pſeudopapam ſecuti, piorum cœtu eſſent moti. Quare victoriã illam diuinitus contigiſſe, creditum eſt: & nouis ob id votis, ſe ciues Oliſiponenſes obligarũt: quæ adhuc quotanis publicè ſoluuntur. Ea enim Caſtellani exercitus amplitudo erat, ea Luſitanorum ſemiermium paucitas, qui ſub Rege ſuo pugnabant, vt ſine miraculo viciſſe, non credibile fuerit viſum.

Quòd ſi legitimè eum quis electum fuiſſe contendat, nullo exemplo magis apertè conuincitur, Portugaliæ Regnum non ſolere populi ſuffragijs deferri, in defectum deſcendentis ab vltimo poſſeſſore, ſi aliquis ex cognatis à latere extare contigerit: niſi eo ſolo caſu, quo nec deſcendentes, nec cognati reperiantur. Illis enim Comitijs Conimbricæ habitis, in quibus Ioannes electus fuit (vt ex annalibus conſtat, & ex ipſo electorum decreto, quod in Regio vidimus archiuo)

uo) electores teſtati ſunt, ideo ſe Ioannem in Regem elegiſſe, quòd Fernandus Rex ſine ſobole legitima, & ſine cognatione obijſſet. Vnde iure gẽtium potuiſſe populum, ſibi Regem, aut Rectorẽ eligere, quem vellet, aſſerebant. Dicebant enim & meritò, Beatricem filiam Fernandi adulterio & inceſtu fuiſſe conceptam. Notum quippe erat, Leonoram iuſtam fuiſſe vxorem Ioannis Laurẽtij Cugnæ, à quo reclamante Rex eam iam duorum filiorum matrem abduxit. Ipſum etiam Ioãnem Laurentium, Fernando intra quartum conſanguinitatis gradum fuiſſe coniũctum. Ioãnem verò & Dionyſium Regis Petri filios, & Fernãdi fratres, qui ad Regem Caſtellæ tranſierãt, nothos fuiſſe, vt quos ex Agnete à Caſtro concubina, & ſanguine propinqua Petrus ſuſtuliſſet: præterea hoſtes nominis Luſitani & perduelles, vt qui hoſtili manu cum Ioanne Caſtellæ Rege, & ante cũ patre Henrico, in Portugaliæ fines populabundi excurriſſent, grauiaq; damna & cędes ſuis ciuibus intuliſſent. Quocirca etiam ſi legitimis quæſiti nuptijs fuiſſent, quòd ſe hoſtes & alienos à Portugalia declaraſſent, non potuiſſe eius Regni ſucceſsionem adipiſci. Multa præterea adducebant, quibus eos Regni ſucceſsionis incapaces oſtenderunt.

runt. Credentes igitur, ſe ad eum redijſſe ſtatum, quo iure omnium gentium poſſent ſibi Regem creare, Regno ſcilicet vacuo, Ioannem virum fortiſsimum, & de Repub. optimè meritum, è Regũ Portugalię ſtirpe prognatum, Regis videlicet Petri filium, Fernandi recens defuncti fratrem, Regem ſibi eligere poſſe, dicebant.

Non eſt igitur cur iſti dicant, Ioãnem electione populi fuiſſe Regem, ea ratione quòd Fernandus ſine deſcendenti hæredc deceſsit: quaſi ſi cognatos haberet, populo ius etiam electionis competijſſet. Quod quidem contra ius omnium gentium eſſet, & contra Doctorum omnium ſententias, qui (vt ſuperius diximus) ad Regnorum ſucceſsiones, iura ſanguinis, vſque ad omnes remotiſsimos gradus, valere dicunt.

CENSVRA LXXIX.

QVod etiam addunt, Eduardi Regis poſtulatione, à populorum conuẽtu impetratũ, vt Alfonſum primogenitum in Principẽ eligerent, ob fratrum diſsidia eius morte vitãdã, id mera calũnia eſt, qua impoſtores iſti fortiſsimos, & ſanctiſsimos viros infamant, de quorum

fide nunquam frater Eduardus dubitauit. Nec enim vllum fidelitatis & obedientiæ exẽplum tam nobile, quàm illorum Principum in Regem puerum fuit. Nec Petrum excipio, quòd inimicorum calũnijs perfidiæ falſò ſit inſimulatus. Omnia verò perperam fabulatór hic, cauſæ ſuæ fauens, narrauit. Sine conuentu enim populorum, & nullis habitis Comitijs, inſtituit Eduardus vt Alfonſus eius primogenitus, Princeps deinde diceretur. Prima quippe Comitia ab Eduardo indicta fuiſſe, poſt Ioannis patris exequias, ad quas populorum legati, antiſtites Regni, & proceres conuenere, certum eſt: quo tempore Alfonſus Princeps iam dicebatur. Sintræ enim, cum Infantes poſt patris mortem, & ante Comitia, Alfonſo puero fidelitatem iurarunt, Princeps à patre vocatus eſt, vt ex annalibus noſtris cõſtat. Cum verò Alfonſus primogenitus Eduardi eſſet, & legitimus Regni ſucceſſor, qui poterat populus eum eligere, ni poſſet etiam Regnum alijs deferre? Ea enim electorum poteſtas eſt, vt è multis cui velint dignitatem cõferre poſsint, qualis eſt illorum, qui Romanum eligunt Imperatorem. Iuſiurandum verò fidelitatis, quod à populorum conuentu exigitur, obligatio eſt ſeruiendi, non poteſtas eligẽdi. Quid enim

Prin-

Principatus nomen dignitatis auxit in Alfonſo, quod antea non habuiſſet? Aut in quo Infans primogenitus à Principe niſi nomine nudo differt? Occaſiô autem mutandi dignitatis nomen, à cõſuetudine, quæ in alijs Hiſpaniæ Regnis inoleuit, nata eſt. Ad imitationem enim primogenitorum Regum Angliæ, qui Principes Gaulis, & Gallorum, qui Delphini Viennæ appellabantur, Ioannes I. Caſtellæ Rex, Henricum eius primogenitum Principẽ Aſturiarum dici inſtituit. Hoc ſecutus filius illius Fernandus, eius nominis Primus Aragoniæ Rex, Alfonſum primogenitum, Principem Gerundæ voluit appellari. Carolus etiam III. Nauarræ Rex nepotem ſuum Carolũ Regni ſucceſſorem futurum, Viennæ Principem nuncupauit. Quare Eduardus Rex Portugaliæ, qui ſolus ex Regibus reſtabat Hiſpaniæ, ne filius Alfonſus diuerſo appellaretur vocabulo, omiſſo antiquo Infantis nomine, vocari eum iuſsit Principem Portugaliæ, ſine vlla populorum opera, aut conſenſu. Quid enim hoc ad populum? Si quid etenim ea appellatione dignitatis Alfonſo accreuiſſet (quod dicẽdum non eſt) nullo iure id à populis conferri poterat, niſi à Rege, cui à principio ſe, ſuaq; omnia tradidere, & in quem ius

ſuũ,& omne imperiũ,& poteſtatem tráſtulerunt. Quis enim tam imperitus rerum eſt,qui non intelligat, cum Reges dare leges, non accipere conueniat, ab ijs tanquam à fontibus, nobilitatis & dignitatis iura ad populum, & non è conuerſo à populo ad Principes promanare? Vnde cum ea dignitas ab authoritate, aut conſenſu populi non pẽderet, vbi primum primogenitus in lucem edebatur, in quolibet Hiſpaniæ Regno, etiam ſi ei fidelitatem populus nondum iuraſſet, Princeps vocabatur, ſiue maſculus, ſiue fœmina eſſet, & morte illius ſecundogenitus: quod hodie in conſuetudine poſitum eſt. Proterui igitur hominis eſt, aſſerere Alfonſum, cui naſcenti ius, & ſpes Regni ſtatim deberi cœperunt, à populo fuiſſe electum, cuius ſucceſsio à ſubditis ſuis non potuit pẽdere, cum iuramẽtum fidelitatis, quod ab eis exigitur, ſeruitij ſignum, non poteſtatis ſit.

CENSVRA LXXX.

DE Emmanuele Rege quod aiunt, populi ſuffragijs fuiſſe electum, ſimilis impudentia & impoſtura eſt, vt exteris, qui noſtra ignorant, perſuadeant, in Portugalia tot fuiſſe Regum ele-

ctiones, quot ex Regibus ſine liberis deceſſerunt: credentes ſcilicet, perfidiā ſuam poſſe huiuſmodi celare mendacijs. Qui enim Regis Eduardi nepos erat ex filio Fernando, & Ioanni ſine legitima ſobole decedēti proximus agnatus, vt qui patruelis erat frater, nullis indigebat populi ſuffragijs. Pręcedebat enim Emmanuel ſorores Leonoram Reginam, & Iſabellam Brachātiæ Ducis vxorem ſexu: Maximilianum autem Cæſarem, qui in eodem erat gradu, iure ſanguinis: quòd hic per fœminam, Leonoram ſcilicet Auguſtam Ioānis amitam cognatus erat, ille per Fernandum patrem, Ioannis patruum, agnatus. Quare otioſa erat, magis quàm officioſa illa Ioānis inſtitutio, quā Emmanuelem Regni hæredem teſtamēto declarauit. Nihil enim accipiebat, qui iure ſanguinis neceſſario ſuccedebat. Quid enim, ſecūdum Papiniani ſentētiam, de ſuo videtur reliquiſſe, qui omnino reddere debuit? Facultas enim neceſſariæ electionis, propriè liberalitatis beneficium non eſt. In gratiam autem Georgij filij nothi, quo propitiorem haberet Emmanuelem, eum in Regno inſtituit, cui maxime ademptū voluit. Notum enim eſt ijs, qui noſtrarum rerum peritiam aliquam habent, quantam dederit Ioannes operam vſque ad

ad vltimum vitæ diem, ne ad Emmanuelem, ſed ad Georgium filiũ Regnum perueniret, niſi Leonora Regina eius vxor domi, & Fernandus & Iſabella Reges Catholici, qui Emmanueli propinquo fauebant, & Georgius Cardinalis Oliſiponẽſis apud Pontificem Alexandrũ VI. reſtitiſſent, ne Georgius legibus ſolueretur. Sed vt mẽdaciũ iſtud magis ſplendeſcat, manus cominus conſeramus. Si ergo Emmanuel poſt Ioannis mortem electus eſt, neceſſum erat Comitia fierent & conuentus, cleri ſcilicet, procerum, & populorum, & Interreges interim crearentur, qui Comitijs præeſſent, & Regni clauum tenerent. Mora etiam illius interregni, & electionis futura erat aliqua. Scimus tamen ex annalibus, & publicis monimentis, atq; authoritate multorum, qui rei geſtę interfuere, à quibus audiuimus, Ioannem deceſsiſſe Aluorij die Dominico ſub Solis occaſum, qui fuit XXV Octobris, anni M CCCCXCV. Die verò lunæ XXVI ſcilicet eiuſdem menſis Salaciam, vbi Emmanuel cum Regina Leonora ſorore erat, nuntium allatum de morte Regis. Die Martis, qui XXVII fuit, Emmanuelem à Regina, & magnatibus, qui cum ijs erant, Regem ſalutatum more patrio, & in Regni poſſeſsionem miſſum fuiſſe.

Is

Is enim mos eſt, vt ſedens Rex futurus in Regio ſolio, aurea chlamide indutus, & ſceptrum manu geſtans, priuilegia ſubditorum iuret ſe ſeruaturum, præſentes ad manus oſcula admittat, in ſeruitij & obedientiæ ſignificationem: à vexillifero & armorum magiſtris, poſtea à circunſtantibus Rex acclamatur, & ſalutatur. Hac breui & ſimplici cęremonia Reges apud nos declarantur, & in Regni poſſeſsionem mittuntur. Primum autem omnium ordinum conuentum, Rex Emmanuel Montemaiori ciuitate transTagum ſita, egit, quó proceres, antiſtites, & populorum legatos euocauit, & eó, Salacia decedens, intra paucos dies acceſsit. Quo igitur ore impudentes iſti, Emmanuelé populorum ſuffragijs electum aſſerunt, cui intra triduum à morte Ioannis, ius Regni delatum, & poſſeſsio acquiſita eſt?

CENSVRA LXXXI.

IMpudétiſsimum profectò illud de Emmanuele fuit, quod verò de Henrico hic tradit, longè impudentius nobis viſum eſt, quòd eius Regni auſpicijs interfuimus, quibusq; interfuit omnis Oliſiponenſis populus, & multitudo hominum om-

omnium ferè nationum, qui in hoc totius orbis emporio diuerſantur. Funeſtiſsimæ enim illius Africanæ cladis, qua Sebaſtianus Rex cum multis è Luſitanica nobilitate occubuit, vbi ſenatui Oliſiponenſi nuntius allatus eſt, ſtatim Henricum ab Alcobacia accerſitũ, è Regia ad valetudinarij templum per vrbem ductũ, inopinati caſus acerbitate conſternatum, & eo vultu, qui magis videbatur ad exequias filij cohoneſtandas, quàm ad Regni ſolium & gratulationes duci, more & inſtituto maiorum, proceres & nobiles, qui aderãt Regem ſalutarũt, ſine vlla dilatione, aut populorum conuentu. Cum enim Henricus filius Emmanuelis Regis eſſet, ad cuius perſonam ſucceſsio referẽda erat, & cæteris gradu, ſexu, & ætate pręſtaret, quæ mora futura erat, in Regni poſſeſsione acquirenda? Deniq; non ab Oliſiponẽſi Senatu electus eſt, vt iſti falſò dicunt. Quando enim vna ciuitas ad totum Regnum elegit? Ab ipſo tamen Senatu, & vniuerſo populo, patrio inſtituto, vt cęteris Regni ciuitatibus, Rex agnitus, & adoratus eſt.

CENSVRA LXXXII.

HAS populi electiones falſò aſſeruere, vt eam quam de Antonio cõminiſcũtur, iuſtã fuiſſe rei

rei ignaris perſuaderent. Qualis autem ea fuerit ex geſtorum narratione facilè conſtabit. Mortuo igitur Henrico Rege, qui ſuum de Regis PHILIPPI iuſta ſucceſsione iudicium aperuerat, & (ſi diutius vixiſſet) ei Regnum adiudicare deſtinauerat, cuius iure eſſe ſciebat, PHILIPPVS à Regni Gubernatoribus, qui omnium ordinũ ſuffragijs, viuente adhuc Henrico, fuerunt electi, inſtanter obedientiam requiſiuit. Hi per Epiſcopum Conimbricenſem, & Emmanuelem Melium Regiarum venationum Præfectum, ab eo petunt, quãdo de ſucceſsione Regni diſceptatio in iudicium deducta erat, ab XI viris, quos populi elegerant ad Regni cauſam decidendam, ſententiam ferri ſineret. Eos namq; eſſe iudices, qui ſuo iure illum non erãt fraudaturi. PHILIPPVS, qui defuncto Regi proximus erat cognatus, legitimus, natu maximus, & vir: & qui in terris nullum habebat iudicem, cui ſe in profanis ſubijceret, iniquè eos agere reſpondit, qui ſuo Regi, & ab Henrico prędeceſſore iam declarato, debitum iure omnium gentium differrent obſequium. Nec ſe ſententię ſtaturũ, quem leges dare ſubditis, non ab ijs accipere æquum erat.

Dum hæc aguntur, Antonij aſſeclæ, qui nouan-

dis inhiabant rebus,veteres caſus inter Luſitanos & Caſtellanos malè præſenti rerum ſtatui conferentes, Scalabi, quæ nunc Sanctarena dicitur, cum de euehendo Antonio agerent, & alij Regni defenſorem, alij Regem eum dici vellent,tandem Regem ſalutare omnes decreuere. Antonius de induſtria vrbis muros egreditur, ſimulans propugnaculum in æditiori ſuburbij loco velle ædificare ad vrbis tutelam, & ſitum inſpectum ire: vt ſcilicet populus eó côueniret, & propoſiti exequendi occaſionem haberet. Magna igitur turba popularium coacta, cum vnus è plebe, qui ad id fortaſsè ſubornatus erat,Antonium Regem acclamaſſet,& qui ex compoſito aderant,ſuccinuiſsét, plebs, vt malarum ſemper rerum facilis imitatrix eſt, & nouarum ſtudioſa, Regem eum ſalutauit. Antonius,& ſi à principio Regis nomen reſpuere, & exhorrere videretur, & defenſoris titulum velle diceret,vinci tamen ſe paſſus eſt. Hi igitur omnes, reclamantibus arcis Sanctarenenſis Præfecto, & Decurionibus,magna turba vrbem ingreſsi & tumultu,ad curiam Antonium deferunt. Quæ cum clauſa eſſet, ſecuribus fores effringunt, & ad obedientiam minis & terrore ciues compellunt. Rectâ inde Oliſiponem venientes, eam facilè occu-

pant,

pant, quòd nobilitas omnis, peſtilentiæ cauſa aberat, & vrbis Rectores ipſius Antonij metu auſugerant. Gubernatores, qui Cetobricæ erant, & ob Antonij vicinitatem, & Regis nomen vſurpatum in diſcrimine poſiti, quòd multi Antonio affecti in eos plebem, & ipſos ſuorum corporum ſtipatores, & cuſtodes concitauerant, de nocte ſequentibus nonnullis è prima nobilitate, nauicula inſcēſa, in proximum Caſtellæ oppidum, ad Anæ oſtium ſunt deuecti. Inde ad Caſtrum Marinum primum Portugaliæ municipium: eoque in loco Regem PHILIPPVM verum & legitimum Regni ſucceſſorem declararunt. Quorum iudicio omnes ciuitates & oppida ſtetere, quó Antonij metus non penetrauerat. Ea verò vt in obſequium ſuū traheret PHILIPPVS, Fernandum Toletanum Albanum Ducem fortiſsimum Imperatorem, & rerum geſtarum gloria clariſsimum, cum exercitu viginti millium electiſsimorum peditum, duorū millium equitum in Portugaliam miſit. Is, nemine reſiſtente, Cetobricam venit. Inde triremibus in Caſcaſium, oppidum nobile ad Tagi oſtiū ab Oliſipone XVI millibus paſſuum diſtans, exercitum traijcit, & tam arce illa, quàm alijs Oliſiponem verſus expugnatis, non longè ab Antonij

ſtatiuis caſtrametatus quarto ab vrbe lapide. Ante verò quàm cum Antonio manum confereret, cùm ei à PHILIPPO Rege iniunctum eſſet, quoad poſſet, Portugaliæ res illæſas cõſeruaret, & omnia ante tentaret, quibus tam Antonius ipſe, quàm vniuerſi eius Regni ciues incolumes eſſent, Toletanus Antonium ad fœdus icendum prouocat. Illum verò iam perſuaſum, & qui cum Toletano conuenerat, vt in cymba ad colloquium venirent, non defuit, qui dehortaretur, & ad reſiſtẽdum incitaret: magis affectibus ſuis, quàm Reipublicæ, aut Antonij commodis indulgens. Albanus igitur XXV die Auguſti non magna difficultate Antonianos, quorum maxima pars coacta, & inuita ad pugnam venerat, fudit fugauitq;: & Antonius ipſe, accepto in capite vulnere, fuga euaſit. Quem ſi inſecuti eſſent Albani milites, nec prædæ intenti eſſent, facilè cepiſſent. Incolumis tamen Auerium peruenit, cui magna vis tumultuariorum militum, facinoroſorumq;, ſpe prędæ ſeſe aggregauit, inter quos egregius hic noſter hiſtoricus frater Ioſephus, multa per maximũ ſcelus dicitur edidiſſe facinora. Oppido igitur expugnato, Antonius in Portuenſem ciuitatem cõtendit, quam ſine vlla cepit difficultate. Dux Alba-

banus, Sanctium Auilam virum ſtrenuum,& militaris diſciplinæ ſcientiſsimum, cum tribus militum millibus mittit,qui eum conſequatur. Antonij milites, cum nulla neceſsitate coacti, nec ſtipendijs conducti ad eum veniſſent,ſed ſpe prędæ tãtum illecti, & prouinciam Interamnem expilaſſent, non periclitari amplius pro Antonio decreuere. Languidè igitur remiſſeq; pugnantes, primo ferè concurſu fuſi ſunt, & in fugam verſi. Antonius, rebus deſperatis, nauem quam in Viẽnenſi portu paratam habebat,cum aſcenderet,nec ob aduerſæ tempeſtatis vim,ſoluere poſſet,in terram egreſſus,ſolito ornatu detracto,mutata veſte, detonſaq; barba, ne agnoſceretur,fugam occupat. Eo habitu aliquot delituit menſibus, amicorum hoſpitio varijs locis exceptus: & tandem in Galliam contendit.

Hæc Antonij fuit electio, ea Regni fuere auſpicia, hic finis. Quæ cum geſta fuerint in media hominum luce, in foro, in exercitu, inter multos mortales, quid impudẽtiùs quàm à populis fuiſſe electum, & per totum Regnum aſſerere fuiſſe receptum, qui nullibi potuerit conſiſtere, & à nemine fuerit admiſſus, niſi ab ijs, quibus vis adhibita fuit? Notum enim eſt, nullum ex proceribus

An-

Antonio acceſsiſſe. Ioannes namque Brachantiæ Dux, non modo ampliſsimæ ditionis Dominus, ſed vnus è Regni candidatis, Catharinæ vxoris ratione, vt quæ Emmanuelis Regis ex filio Eduardo neptis eſt, qua fidelitate & animi propenſione, in Regis PHILIPPI obſequium & obedientiam venerit, qua Duces Auerienſes mater & filia ditionis hæres, qua Dux Villarealenſis, Marchio Ferreirenſis, Comites Portalegrēſis, Odemirenſis, & cæteri Regni Dynaſtæ, qua Gubernatores, & maxima nobilium pars, nemo ignorat. Quorum nonnulli non ferentes PHILIPPI moram, vltro ſe ad eum ſalutandum, in Caſtellam contulere. Primus autem omnium, ſummæ nobilitatis vir Antonius à Caſtro Comes Monſanctenſis, Caſcaſij Dominus. Archiepiſcopi autem Bracharenſis, Oliſiponenſis, Eborenſis, & cæteri Epiſcopi, & Regni antiſtites, quàm in officio perſtiterint erga PHILIPPVM, & qua animi alacritate illius ſucceſsionem fuerint amplexi, omnes ſciunt. Quos igitur Antonius pro ſe habuit præter domeſticos, qui eum deſerere noluerunt, incondita fuit popularium turba, & populi colluuies, rapinæ & libertatis auida, & pauci nobiles, iíque ferè omnes adoleſcentes: quorum nonnullos Anto-

nij beneuolentia, alios rei familiaris anguſtia, cupiditas,& ambitio eò adduxere, vt experirētur, an periculo ipſius,poſſent Regem habere amicũ: quippe quibus maior ſpes erat lucri, quàm metus damni:quòd ſublato de medio,aut victo Antonio,nullius rei iacturam facere poterant, quibus nullæ facultates erant. Multi etiam Antonianorum metu perculſi, ei acceſſere: ne tãquam perduelles, ab ijs ad pœnas & ſupplicia traherentur: quòd Antonio vel nomen non dediſſent,vel neutri adhærentes parti, Antonij cauſam iuſtiorem non cenſere viderentur: & inter eos nonnulli aulici magiſtratus, quos neceſsitas, & temporis conditio, parere cui minimè vellent, cogebat.

1585.

DVARDI NONII
LEONIS IVRISCONSVLTI LVSITANI, DE VERA REGVM *PORTVGALIÆ GENEALOGIA* LIBER.

☞ AD SERENISSIMVM PRINCIPEM ALBERTVM *ARCHIDVCEM AVSTRIÆ* S.R.E. CARDINALEM.

OLISIPONE,
ANNO
MDLXXXV.

DVARDI NONII LEONIS IVRISCONSVLTI LVSITANI, DE *VERA REGVM PORTVGALIÆ* GENEALOGIA LIBER.

AD ALBERTVM ARCHIDVCEM AVSTRIÆ CARDINALEM AC PRINCIPEM SERENISSIMVM.

DE HENRICO PORTVGALIÆ *COMITE.*

HENRICVS PORTVgaliæ Comes natus eſt Veſontij: quæ ciuitas metropolitana eſt Burgundiæ Comitatus, vulgò hodie Beſanzon. De eius origine variæ ſunt opiniones: Alij Pannonicum, Hungariæ ſcilicet Regis filium: alij Græcum ex Imperatorum Conſtantinopolitanorum ſanguine ortum: plures Lotharingum dicunt. Nos verò (vt latiùs in eius vita) Burgundum aſſerimus, certiori coniectura & authoritate. Patrem autem habuiſſe Guidonem Comitem Vernolienſem & Brionenſem, Reginaldi & Aliſæ Comitum Burgundiæ filium, Guillelmi Comitis Burgũdiæ fra-

trem. Vnde patrueles habuit Henricus Stephanū Comitem Burgundiæ, Raymūdum Gallecię Comitem ſocium itineris in Hiſpaniam, Caliſtum II. Pontificem Maximum, & Clemētiam Roberti Comitis Flandriæ vxorem, patruī Guillelmi filios. Vxorem autem fuiſſe Guidoni Ioannam Ducis Burgundię filiam, Northmanniæ traditur annalibus.

Is ad bellum ſacrum tendens, in Hiſpaniam appulit, & Alfonſum VI. Caſtellæ Regem, qui Imperator etiam dicebatur, cum Raymūdo Burgundo, & Raymundo Toloſano Comite aduerſus Sarracenos iuuit. Illi verò propter ſanguinis claritatem, & res præclarè geſtas, Alfonſus Taraſiam filiam nothā locauit, Portugaliamq; nomine dotis, & iure cliētelæ dedit: hoc eſt illud, quod intra limites Interamnis prouinciæ, Lamecæ, Conimbricæ, & Viſei continebatur: & tractum etiā illum Galleciæ, qui Vltra montanus dicitur, cum iure recuperandi eam Luſitaniæ partem, quæ à Sarracenis occupabatur, vſque ad Bæticæ cōfinia; qua ſcilicet Anas prouincias diuidit.

Suſtulit Henricus ex Taraſia Alfonſum Henricum, qui primus Portugaliæ fuit Rex.

Duas

Duas etiam ſuſcepit filias, Vrracam, quæ Veromundo Comiti Traſtamaræ: & Taraſiam, quæ Fernando Menendo in Gallecia nupſere.

Ex concubina Petrum habuit virum bello ſtrenuum, quem in expugnatione vrbis Sanctarenẽſis, Alfonſum fratrem iuuiſſe legimus.

Eccleſias Cathedrales Bracharenſem, Portuenſem, Lamecenſem, & Viſeenſem à Sarracenis dirutas Henricus ſuis ſumptibus erexit, erectas Põtificibus reſtituit: & eas ampliſsimis cenſibus ditauit.

Moritur Aſturicæ anno à Chriſto nato MCXII. Sepelitur Bracharæ cum vxore Taraſia in ſummo templo, iuxta maximam aram, quò illos Iacobus Souſa Archiepiſcopus, vir pietate iuxta ac nobilitate conſpicuus, ex humili ſacello eiuſdem templi tranſtulit, anno MDXIII.

DE ALFONSO I. REGE PRIMO.

ALFONSVS I. Henrici Burgundi & Reginæ Taraſiæ filius, naſcitur anno MXCIIII. Hic quãdiu fuit in patris poteſtate, & ſub adminiſtra-

ſtratione matris, Infans Portugaliæ more filiorũ Regum vocabatur. A morte verò matris ad prælium Orichienſe, Princeps Portugaliæ dictus eſt. A prælij autem tempore, Rex. Taraſia verò mater Regina dicebatur, more illius temporis, quo Regum filiæ omnes Reginæ vocabantur: etiam ſi Regnum non haberent. Quem morem ad Alfonſum II. duraſſe comperimus. Deinceps Infantes dici cœptæ ſunt, vt etiam mares.

Vxorem duxit Mahaldam filiam Amedei II. Comitis Maurianæ, & Guigonis Comitis Albonenſis filiæ. Ille autem eſt Amedeus, qui rediens è Syria, quò bis belli ſacri cauſa iuerat, moritur in Cypro, & ſepultus eſt in cœnobio Sanctæ Crucis, iuxta vrbem Nicoſiam. De quo multa præclarè geſta memorantur: & inter alia, magna illa victoria, quam de Turcis adeptus eſt, pro Rhodienſium equitum defenſione. Is ab Imperatore Henrico V. primus Sabaudię Comes, & ſacri Imperij per Italiam Vicarius creatur. Ex hac Mahalda ſuſcepit Sanctium Regni ſucceſſorem.

Vrracam, quæ Regi Fernando II Legionis, & Galleciæ nupſit, à quo poſtea Summi Pontificis ſen-

ſententia, quòd ſanguinis ratione eſſent coniun-
cti, ſeparatur: nato tamen iam Alfonſo, qui patri
ſucceſsit in Regno, & pater fuit Fernandi III.
qui Sanctus habitus eſt: cuius opera, Hiſpalis &
Corduba à Sarracenorum tyrannide, Chriſtianis
ſunt reſtitutæ.

Taraſiam, quæ Philippo Comiti Flandriæ loca-
ta eſt. Hæc nomen Taraſiæ in Mathildem vertit
apud Flandros: à quibus Regina Mathildis appel
latur, & in magno pretio habita eſt, tam propter
Regium ſtemma, quàm propter magnam prudẽ-
tiam, & fortitudinem animi, qua Flandros guber
nauit, dum maritus Philippus abeſſet, belli Sy-
riaci cauſa: vt à magno patre Alfonſo non videa-
tur degeneraſſe. Obijt quippe Philippus in Pto-
lemaidis obſidione, peſtilentiæ contagio. Mathil-
dis verò infelici exitu mortua eſt propè Fur-
nas, anno M CCXVIII. quo tempore Fernan-
dus eius nepos ex fratre Sanctio, Comes erat Flã-
driæ. Dum enim per viam paluſtrem iret, lapſo
quo vehebatur eſſedo, ſuffocatur. Illumq; locum
hodie foramen Reginæ vocari, aiunt. Sepelitur
primùm in monaſterio Dunẽſi: inde ad Claram-
vallẽ Burgũdię nobiliſsimũ cœnobiũ trãsfertur.

Ha-

Habuit Alfonſus illegitimos Petrum Alfonſum, cuius ſucceſsio & dignitas ignoratur: & Vrracam Alfonſam, quam nonnulli nuptam fuiſſe dicunt Sanctio Nonio, ex quibus ortam dicunt Vrracam Sanctiam, quæ Gundiſſaluo Souſæ locata eſt. Horum dicunt fuiſſe filium, celebrem per ea tempora Comitem Mendum Souſanum. Petrus autem Comes Barcellenſis in commentarijs de nobilium Portugaliæ genealogia, eam Vrracam Regis Alfonſi filiã locatam tradit fuiſſe Petro Valladaro: eoſq; parẽtes fuiſſe Sanctiæ Pelagiæ vxoris Petri Ruizij Gironis, qui pugnæ illi decantatiſsimæ ad Nauas Toloſæ interfuiſſe dicitur. Vtrumq; fortaſsè verum, ſi illa bis nupſit.

ANNO MCXXXIX. cum Iſmario, ſeu Iſmaële, & quatuor alijs Regibus Sarracenorum collatis ſignis conflixit in Orichiẽſi agro, magna eorum facta ſtrage. Quã victoria parta, in memoriam quinque Regum, quos vicit, crucem cæleſtis coloris, quę Portugaliæ inſigne erat, in quinq; diuiſit ſcutula: eaq; argenteis reſperſit denarijs, pro recordatione etiam eorum, quibus aſſertor noſter venditus fuit.

Oliſiponem, Leiriam, Sanctarenam, Turres Nouas, Sintram, Maforam, Cezimbram, Eboram, Pacem Iuliam, & totam ferè Portugaliam, quanta nunc eſt, è Sarracenorum liberatam tyrannide, Chriſtianis reſtituit.

Animi eius fortitudinem comitabantur tantæ corporis vires, vt in pugna, qua ſemper primus erat, ad eum tanquam ad furibundum leonem hoſtes non auderent accedere. Tantoque dexteræ robore fuit, vt nullum leue vulnus inflixiſſe dicatur. Strenuus tamen hic bellator, cum domi erat (domicilium enim Conimbricæ ferè habebat) inter Sanctæ Crucis monachos, ſuperpelliceo indutus (ita ſuprema eorum veſtis linea vocatur) in choro ſimul ſacra carmina canebat.

Fuit in Deum piétiſsimus. Magnam enim partem eorum, quæ bello acquirebat, monaſterijs & religioſis viris donabat: tãquam Deo non ſibi militaret. Et ita hoſtes debellauit, vt Deus pro ipſo pugnare videretur.

Tanta præterea ſui fiducia præſtitit, vt quod in Scipione maximè laudatur, ei fuerit peculiare. Sæpe enim nondum inchoata, pro perfectis præ-

dicebat, quaſi in ſe ſitum eſſet. Cum Scalabim, quæ nunc Sanctarena, furto capere vellet, è Conimbrica egreſſus paucis comitatus, pridie quàm ciuitati appropinquaret, ſuis prædixit, ſequenti die ſe intra mœnia futurum. Et ita nulla Sarracenorum proditione, ciuitatem cepit ex improuiſo populoſiſsimam, munitiſsimam, & naturali ſitu ferè inexpugnabilem. Nihil hac fiducia generoſius, nec prædictione certius fuit, nec celeritate admirabilius, ſi ciuitatis ſitus, & ciuium armatorum frequentia conſiderentur.

Plurimas eccleſias erexit & reparauit, & duo illa celeberrima monaſteria Alcobacienſe, & Sanctæ Crucis Conimbricæ extruxit, atque ampliſsimis reditibus locupletauit. In quorũ cenſu ſunt multa oppida, & poſſeſsiones magni valoris. Fundauit etiam nobile Sancti Vincentij cœnobium ordinis Sancti Auguſtini, in obſidione Oliſiponẽſi, eo ipſo, quo caſtra poſuit, loco.

Rebus tandem tam bello ſtrenuè, quàm pace piè geſtis, obijt Conimbricæ, anno ſalutis humanæ MCLXXXV. Vixit annos XCI. Sepelitur in cœnobio Sanctæ Crucis, quod ipſe fundauit.

DE

DE SANCTIO.I. REGE II.

SANCTIVS.I. fortiſsimum parentem in omnibus ſecutus eſt. Quo ſuperſtite, multa fortiter geſta eius tradita ſunt. Inter ea verò celebris illa pugna, quam cũ Hiſpalenſi Rege commiſit, prope Hiſpalis muros, tanta Sarracenorum clade, vt memorię proditum ſit, Bætis fluminis vndas fluxiſſe ſanguinolentas. Multa etiam Bæticæ oppida deprædatus, cum opimis ſpolijs in Luſitaniam reuerſus eſt.

Quadriennio ante patris obitum vxorem duxit Dulciam, ſeu Aldonzam, Raymundi Berengarij & Petronillæ Reginæ Aragoniæ filiam, Ranimiri autem monachi neptem: ex qua ſuſcepit Alfonſum Regni hæredem.

Fernandum, qui intuitu amitæ Reginæ Taraſiæ, ſeu Mathildis, Flandriæ Comitiſſæ, duxit vxorem Ioannam Flandriæ Comitiſſam, filiam Balduini Imperatoris Conſtantinopolitani. Hic in pugna illa memorabili apud Bouinas, quam ſignis collatis, cum Imperatore Othone IIII. Ioãne Rege Angliæ, Regnaldo Comite Dampmar-

tini, & alijs, aduerſus Philippum Auguſtum Galliarum Regem commiſit, captus eſt, & multos annos aſſeruatus in arce Lupara Lutetiæ Pariſiorũ. Inde verò tandem liberatus à Ludouico IX. Nouiomi moritur, anno M C C X X X I I I.

Petrum, qui ſeu diſsidio cum Rege Alfonſo fratre, qui in fratres & ſorores non fuit benignus, ſeu peregrinandi ſtudio, in aula Marrochiorum Regis aliquãdiu egit. Poſtea in Aragoniam profectus, Comes fuit Vrgellenſis, ratione vxoris Aurembiagis. Hic in compenſationem hæreditatis, quæ ad matrem Dulciam pertinebat in Aragonię Regno, à Iacobo Rege Regnum Maioricæ accepit in vitam. Sed quòd ad illud tuendum à Saracenorum iniurijs, vires ei non ſuppetebãt, Regnum Iacobo reſtituit, & ab eo vrbem Segorbiã, & Morellam obtinuit. Huius Petri auxilio, Guilielmus Mongrius electus Archiepiſcopus Tarraconenſis, inſulã Ebuſum debellauit, anno MCC XXXV. Sine liberis autem deceſsit.

Henricum, qui adoleſcens obijt.

Taraſiam, quæ cùm Alfonſo Legionis & Galleciæ Regi nupſiſſet, & filios procreaſſet, ob magnã té-

tẽpeſtatũ vim, terremotus, & peſtẽ vndiq; graſsãtem, atq; alias calamitates, quas inceſtuoſo Taraſię & Alfonſi coniugio Portugalenſes imputabant, quòd fratrum eſſent filij, à Celeſtino III. ſeparationem obnixè contendebant. Pontificis autem iuſſu, Epiſcoporum Portugaliæ, & Legionis Cõcilium Salmanticæ eſt indictum, ſub præſidio Guillelmi Cardinalis Sancti Angeli: in quo diuortium eorum Principum decretum eſt. Taraſia autem rediens ad patrios lares, monaſterium Loruanienſe ordinis Diui Benedicti, quod antea monachorum erat, inſtaurauit, & virginibus dedicatum, magnis donarijs, & Eſgueræ oppidi ditione auxit, in eoq; ſepulta eſt.

Mahaldam, quæ cum formoſiſsima eſſet, & multis animi dotibus ornata, Hẽrico I. Caſtellę Regi nupſit, à quo etiam propter ſanguinis neceſsitudinem, ſeparatur ſententia Munionis Epiſcopi Burgenſis, & Telli Palentini, quibus Innocentius III. cauſam commiſerat. Illa autem ad ſuos reuerſa, monaſterium Aroucenſe condidit, quo ſe abdidit, & in eo ſepulta eſt.

Sanctiam, quæ cælebs vixit, & monaſteriũ Loruanienſe moderata eſt. Hæc in proprijs ædibus

Ge-

Gerabricæ,quæ nunc Alanquera vocatur, viuente adhuc Diuo Franciſco, eius ordinis recenter inſtituti primum cœnobium fundauit. Cuius aulę veſtigia adhuc apparent, & integra cubicula. Sepelitur Conimbricæ in cœnobio Sanctæ Crucis cũ patre Sanctio.

Blancam Guadalajaræ dominam. Hæc cælibem vitam egit, & in Caſtella mortem obijt. Oſſa autem eius in cœnobium Sanctę Crucis delata ſunt.

Berengariam, quam à pueritia Regina Taraſia ſoror in monaſterio Loruanienſi educauit. Cælebs hęc vixit, & in cœnobio Sanctæ Crucis ſepulta iacet.

Mortua Dulcia Regina, ſuſtulit Sanctius ex Maria Ioannide à Fornellis concubina, Vrracam Sanctiam, & Martinum Sanctium, qui Traſtamaræ fuit Comes, & vxorem duxit Ello filiam Petri Fernandi à Caſtro cognomento Caſtellani. Deceſsit autem ſine liberis.

Ex Maria Pelagia Riparia alia concubina habuit Taraſiã Sanctiam, quę nupſit Alfonſo Tello Seniori, qui Albuquerquium oppidum condidit, ex quo natus eſt Alfonſus Tellus.

Ægi-

Ægidium Sanctium, qui cælebs moritur.

Conſtantiam Sanctiam, quam cœnobio Sancti Fracíſci apud Conimbricēſes, quod in vita ipſius Patriarchæ cœptum fuerat, vltimam manum impoſuiſſe dicunt. Sepelitur in cœnobio Sanctæ Crucis cum patre Sanctio.

Rodericum Sanctium, qui in pugna ad Portucēſem ciuitatem occubuit. Sepelitur in monaſterio Eccleſiolenſi.

Huius Sanctij tempore, appulit vi tempeſtatis in Oliſiponenſem portum LIII nauium claſsis Danorum, Phriſiorum, & Hollandorum, qui ſacri belli cauſa in Syriam nauigabant. Quorum auxilio Sanctius Syluenſem ciuitatem à Sarracenorū iugo liberauit, & Regno ſuo adiecit. Ita enim cū claſsis Prǫfectis conuenit, vt ipſis præda, ſibi autem cederet vrbs. Ibi eccleſiam cathedralem innouauit, quæ olim Oſſonobenſis erat: cuius in antiquis Concilijs mentio habetur. Erat autem Oſſonoba ciuitas magna Epiſcopalis, vbi nunc oppidulum Stombar.

Huius etiam tempore, morbi nunquam antea viſi ingruebant, feruentiſsimis intra viſcera ardoribus, quibus homines quaſi quadam rabie exagi-

gitabantur. Exorta etiam fames, frugibus tam vi tempeſtatis, quàm vermibus corruptis, & lues non minus nocẽs pecori, quàm hominibus. Agri vaſtati ſunt: & multorum relictę vacuę poſſeſsiones. Nulla denique domus non lugubris fuit. A bellis autem pauca, aut nulla quies. Nullo enim tempore, Sarraceni Principes cum maioribus copijs Portugaliam inuaſere. Initis autem cum Sarracenis inducijs in quinquennium, non defuit Sanctio bellum quaſi domeſticum cum Alfonſo Legionis Rege, nepote ex ſorore, & genero. Vnde ad Sanctium ciuitas Tudenſis, Pons Vetus, & Sanctus Pelagius peruenere oppida. Quæ poſtea, pactis vltro citroq; conuentis, Reges Portugaliæ Legionenſibus reſtituerunt.

Obijt anno M CCXII. Regnauit annos XXVI. Vixit LVIII. Sepelitur Conimbricæ in cœnobio Sanctæ Crucis, iuxta aram maximam, è regione tumuli Alfonſi patris.

DE ALFONSO. II. REGE III.

ALFONSVS II. cognomine Craſſus, Sanctij. I. filius, vxorem duxit Vrracam filiam Alfonſi IX. Caſtellæ Regis, & Leonoræ

noræ Henrici II. Regis Angliæ filiæ, ex qua ſuſtulit Sanctium Regni hæredem.

Alfonſum Comitem Bononiæ, poſtea Regem.

Fernãdum Infantem Serpæ dictum, qui habuit vxorem Sanctiam Fernandidem Fernandi Comitis Laræ filiam, ex quibus nata eſt filia quędam, quam primogenito Regis Daciæ nupſiſſe dicunt.

Leonoram, quæ Daciæ Regi nupſit.

Fuit Alfonſus in fratres animo non ſatis fraterno, aut liberali. Sororibus autem oppida teſtamẽto patris legata, ſine cauſa voluit adimere. Sed nihil profecit, tam armis Regis Legionenſis, qui Taraſiæ fuerat maritus, quàm Summi Pontificis interminationibus, & interdictione ſacrorũ coactus.

Tempore huius Alfonſi, anno MCCXVII. cum ciuitati Oliſiponenſi multarum nauiũ claſsis applicuiſſet, pelagi tempeſtatibus acta, quæ ex Hollandia, Phriſia, & Gallia Belgica ſoluerat in Syriam ad ſacrum bellum, Matthæus Epiſcopus Oliſiponenſis, vir pius & impiger, claſsis Præfectos, quos benignè excepit, hortatus eſt, dum

moram in reparanda claſse faciebant, Salaciam populi Romani olim Coloniam,nunc vulgo Alcaſserē ſalis dictæ,ad quam ęſtuario duci poterāt, è Sarracenorum poteſtate liberarent. Se cum Luſitanis militibus, & commeatu affuturum. Aſſentiūtur illi:& cum viginti militum millibus, quos ex Oliſipone & Ebora collegit,Gallis iuuantibus, oppidum obſidet, & expugnat.

Obijt Conimbricæ anno M CCXXIIII. Vixit annos XXXVIII. Regnauit XII. Sepelitur in cœnobio Alcobacienſi cum vxore Vrraca.

DE SANCTIO II. REGE IIII.

SANCTIVS II. Alfonſi II. filius nimis remiſsi, & negligentis fuit animi. Et quòd magis ad monaſticam vitam, & quietem aptus erat, quàm ad Regnum, ſiue (vt alij volunt) quòd caputij aliquo genere, ad inſtar monachorum vtebatur, Capellum eum appellabant. Ita enim noſtrates cucullum vocant.

Duxit hic Mitiam Lopidem ab Haro, filiam Dio-

Diodoci Lupi Cantabriæ Dynaſtæ: quę ante nupſerat Aluaro Pereſio à Caſtro, filio Petri Fernãdi à Caſtro, quem Caſtellanum vocabant. Hanc verò tum quòd Sanctio propinqua eſſet, & cum ea coniugi non poterat, niſi Summus Pontifex eos legibus ſoluiſſet, tum etiam quia ſceleratis quibuſdam Regis conſultoribus fauebat, qui Regnum deprædabantur, Luſitani quidam nobiles è Conimbrica raptam, in Galleciam traxerunt. Inde in Caſtellam migrauit, vnde ampliùs in Portugaliam reuerſa non eſt.

Huic Sanctio propter ſocordiam & mores Regi non aptos, Innocentius IIII. in Concilio Lugdunenſi, vicarium dedit Alfonſum Comitem Bononiæ, fratrem & legitimum ſucceſſorem, qui pro eo Regnum gubernaret: illæſa tamen manente Sanctij dignitate, cum Regio cultu, & Regni ſuccesſione, ſi liberos procreaſſet.

Obijt Toleti, & ſepultus eſt in ſummo templo in Regum conditorio. Anno M CC XLVI. Regnauit annos XXII. Poſtremis autem duobus, rexit pro illo Portugaliam Alfonſus Comes Bononienſis frater.

DE ALFONSO III. REGE V.

ALFONSVS III. Alfonſi II. filius & Sanctij II frater, vxorem duxit Mathildem Bononiæ Comitiſſam, filiã Regnaldi Comitis Dampmartini, & Idæ Comitiſſę Bononiæ, viduam Philippi Criſpi filij Philippi Auguſti Regis Gallorum, & Mariæ filiæ Ducis Morauiæ: ex qua nullos liberos ſuſcepit.

Huic Innocentij IIII. Pontificis Max. decreto in Concilio Lugdunenſi, interdicta Sanctio adminiſtratio, quòd demiſſo animo eſſet, & ad gubernandum minus idoneus, commiſſa eſt. Mortuo verò Sanctio, in Regno ſucceſsit, vt qui proximus ei erat agnatus. Cum verò Mathildis, ętatis cauſa, quòd iam annoſa eſſet, liberos ei non peperiſſet, de prole & Regni ſucceſſore cœpit cogitare, & Beatricem puellam nondum nubilem, filiam notham Alfonſi X. Caſtellæ Regis, & Maioris Guillelmiæ, duxit vxorem, relicta in Gallia Mathilde. Ex Beatrice autem hos habuit liberos,

Dionyſium Regni ſucceſſorem.

Alfonſum Dominum Portalegrij, Caſtelli Vitei, Mar-

Maruani, Arrontij, & multorum oppidorum. Duxit hic Violantem filiam Infantis Emmanuelis filij Fernandi III. Caſtellæ Regis, & Conſtantiæ filiæ Iacobi. I. Aragoniæ Regis: ex qua ſuſcepit Alfonſum Dominum Leiriæ: qui ſine liberis deceſsit. Iſabellam, quæ Ioanni Luſco Domino Cantabriæ nupſit. Conſtantiam, quę Nonio Gōdiſſaluo à Lara filio Ioannis Nonij à Lara cognomento Boni. Mariam, quæ Tello filio Alfonſi Molinæ Infantis. Iſabellam alteram, quæ Ioanni Alfonſo Domino Albuquerquij filio Alfonſi Sanctij, nepoti autem Regis Dionyſij. Sepelitur is Alfonſus Oliſipone in cœnobio Sancti Dominici, quod Alfonſus pater eius fundauit. Hic verò eſt, quem falſò aſſerebant, eſſe Mathildis filium puerum, & Petrum, aut Fernandum vocari.

Blancam, quæ monaſticam vitam profeſſa, Loruanienſi monaſterio præfuit: ex quo in Burgenſium magnum illud monaſterium Holgarum immigrauit. Hæc ditiſsima fuit. Patris enim, & aui Alfonſi Caſtellani Regis teſtamentis, ampla ei legata relinquuntur: & multorum oppidorum ditione aucta eſt, tam in Caſtella ab auo, quàm in Portugalia à fratre Dionyſio, qui Montem

maio-

maiorem Veterem, & Campum maiorem oppida ei conceſsit.

Conſtantiam, quæ Hiſpalim cum matre profecta, auum Alfonſum viſendi gratia, ibi puella adhuc moritur: & in monaſterium Alcobacienſe delata eſt.

Illegitimos habuit Ægidium Alfonſum, qui pater fuit Laurentij Ægidij Bailiuij eccleſiæ Sancti Blaſij Oliſiponēſis ciuitatis, ordinis Hoſpitalenſium: vt ex ſepulturæ ipſius epitaphio, in eadem eccleſia conſtat.

Fernandum Alfonſum equitem Templarium, qui Oliſipone, in eadem eccleſia Sancti Blaſij ſepelitur.

Leonoram à Portugalia, quæ nupſit Comiti Gondiſſaluo Garſiæ Souſæ, amplæ ditionis Dynaſtæ.

Ex Sarracenici generis muliere Martinum habuit Alfonſum: ad quem Chichorrorum familia genus ſuum refert. Hunc nonnulli per errorem, Alfonſi II. filium fuiſſe, dicebant.

Hic Algarbij Regnum à ſocero Alfonſo conceſſum iure clientelæ, cuius pars à Sarracenis ad id tem-

tempus occupabatur, liberũ ab eorum iugo reddidit, expugnatis Loulea, Pharo, Aljezurio, & Alboſeira. Poſtea cum clientelam in gratiam nepotis Dionyſij, ſocer remiſiſſet, pro Algarbij ſymbolo, Portugaliæ Regni inſignibus clypeum purpureum addidit, aureis caſtellis reſperſum.

Fuit Alfonſus Princeps Reipub. ſuæ vtilis, fortis & liberalis. Multis etiam nominibus laudandus, ſi in Mathildem vxorem, & benemeritam, iniuriam excipias: cum qua viſus eſt, humilioris, non maioris fortunæ inijſſe ſocietatem.

Obijt Oliſipone, anno MCCLXXIX. & ibi in monaſterio Diui Dominici, quod ipſe extruxit, ſepultus, ad annum MCCLXXXIX, quo in Alcobacienſe monaſterium delatus eſt. Vixit annos LXX. regnauit XXXII.

DE DIONYSIO REGE VI.

DIONYSIVS Alfonſi III. & Beatricis filius, Princeps multis dotibus inſignis, tres habuit virtutes, quibus inter omnes ſui temporis Principes excelluit, iuſtitiã,

li-

liberalitatem, & veritatis ſtudium. Ante illum cum multa itinera eſſent latronibus infeſta, vt ſine magno periculo, homines peregrinari non poſſent, ita eos conquiuiſit, & ſeuera punitione coërcuit, vt non minus de nocte, quàm de die, eſſet tutus inceſſus. Potentiorum in plebem violentiam repreſsit: & omnes facinoroſos homines, aut vita priuandos, aut deportandos curauit. Ita autem rigorem clementia temperabat, quando opus erat, nec offenſio Reipub. ſequeretur, vt maiore voluptate in parcendo, quàm in vindicando, affici videretur.

Ob hanc iuſtitiæ opinionem, quam omnes de eo conceperant, & ſummam prudentiam, arbiter electus eſt, qui de Regni Caſtellæ ſumma, inter Fernandum, & Alfonſum à Lacerda ſententiam ferret. De qua re ſine partium querela ius dixit.

Tanta liberalitate excelluit, vt quemadmodum hodie, pro liberali homine dicunt Alexandrum, ita ſuo tempore prouerbio diceretur: Liberalis tâquam Dionyſius. Cuius rei fama amabilem eum apud omnes nationes reddidit. Cum in Caſtellã & Aragoniam arbitrij cauſa iuiſſet, nullus ferè ex nobilibus vtriusq; aulæ, indonatus ab eo diſceſ-

ceſsit. Et Iacobo Regi Aragoniæ vxoris fratri, magnam auri ſummam mutuo petenti, mutuum negauit: duplum autem dono dedit. Ab eo auté cum hoſpes eſſet, nec xenium quidem voluit accipere. Caſtellæ Regi Fernando genero ſuo, præſidium ab eo ad belli ſumptus poſcenti, vltra magnam pecuniæ ſummam, ſmaragdinum poculum pretij ineſtimabilis dedit. Cum autem non tantũ præſentibus nobilibus donaſſet, ſed & abſentibus munera miſiſſet, & in Portugaliam reditum pararet, nobilis quidam Caſtellanus queſtus eſt, quòd ſe ſolũ indonatum omitteret: cumq; Rex ſe excuſaret, quòd illius notitiam non habuiſſet, argenteam menſam magni ponderis, in qua cœnabat, & quæ ſolum ex Regio inſtrumento ſupererat, ei obtulit, addens, vt boni conſuleret: nihil iam ſibi eſſe reliquum, quo eum honoraret.

Veritatis tam rigidus obſeruator fuit, vt promiſſis facta ſemper exæquauerit. Nec re aliquá, ſe tam offendi dicebat, quàm mendacio.

Quanta fuerit prudẽtia, vel inde colligi poteſt, quòd in tanta liberalitate, maximas reliquerit diuitias, ſine ſuorum offenſione.

Vxorem duxit Iſabellam filiam Petri III. Regis Aragoniæ, & Conſtantiæ filiæ Manfredi Neapolitani, & Siculi Regis, Imperatoris Federici II. filij. Quæ corporis forma cum pulcherrima eſſet, animi dotibus longè pulchrior fuit: vt quæ inter Diuas relata eſt. De cuius vita & miraculis, multa in chronicis Diui Franciſci, quæ non minori diligẽtia, quàm pietate, Reuerendiſsimus D. Marcus ab Oliſipone Epiſcopus Portuenſis in minoribus agens edidit. Ex ea autem ſuſtulit hos liberos,

Alfonſum Regni ſucceſſorem.

Conſtantiam Fernandi IIII. Caſtellę Regis vxorem.

Ex diuerſis concubinis in iuuentute illegitimos habuit Alfonſum Sanctium Albuquerquij Dominum, quem ex Aldonza Rodericia ſuſtulit. Hunc valde dilexit: cuius cauſa, natæ ſunt ſimultates inter Alfonſum primogenitum & patrem.

Petrum Comitem Barcellenſem, quem ex Domina Gratia habuit. Hic de nobilium Portugaliæ ſtemmatibus libros ſcripſit, qui in pretio habentur.

Pe-

Petrum alium, qui Blancam filiam Petri Ioannis Portelli Domini duxit vxorem. Erat hic Petrus nobiliſsimo genere, Ioannis Auoini filius, & Conſtantiæ Menendæ filiæ Menendi Garſię Souſæ.

Ioannem Alfonſum.

Fernandum Sanctium, qui Sanctarenæ ſepelitur in Dominicanorum cœnobio.

Mariam Ioanni Lacerdę nuptam.

Mariam alteram, quæ parthenonis Odiuellenſis monacha fuit.

Fuit Dionyſius Rex humaniſsimus, amœniſsimi ingenij, & à literarum ſtudijs non abhorrens, eo rudi ſęculo. Poëtices autem ſtudium maximè dilexit: & ferè primus in Portugalia carmina lingua vulgari ſcripſit, nata non ita pridem huiuſmodi poëſi verſuum ſimiliter cadētium apud Siculos: è quibus ad Lemouices, Aruernos, & Prouinciales, & inde ad Italos, & Hiſpanos emanauit. Extant hodie multa eius carmina varia menſura, tam de profanis amoribus, quàm de laudibus beatiſsimæ Virginis Deiparę: ex quibus apparet, imitatum fuiſſe Lemouices & Aruernos poëtas.

Academiam omnium ſcientiarum Conimbricæ inſtituit primus: & honeſtiſsimis ſtipẽdijs eruditos homines vndecumq; acciuit, qui docerent. Oppida multa ædificauit, alia diruta reparauit. Leges iuſtiſsimè ſanciuit, quas omnium primus obſeruabat: alias emendauit, & diſperſas in libros & methodũ coëgit. Iudiciorum ordinem in melius reformauit. Militiam Ieſu Chriſti ex bonis Templariorum inſtituit. Ordinem Sancti Iacobi ab Vclenſi Magiſtro exemit, & à Magiſtro Portugaliæ proprijs ſtatutis gubernari fecit. Agriculturam maximè curauit: & agricolas vocabat neruos Reipub. Vnde eo tempore, nulli homines otioſi, nullus ager vacuus, & annona ſemper vilior: & ob id Agricola dictus eſt. Multa denique vtilia egit, pro quibus nomen patris patriæ, ei meritò conueniret.

Obijt Sanctarenæ magno ſuorum deſiderio, anno MCCCXXV. Ianuarij die VII. Vixit annos LXIIII. Regnauit XLVI. Sepultus eſt in monaſterio Odiuellarum ordinis D. Benedicti, quod ipſe fundauit in agro Oliſiponenſi. VI. ab vrbe lapide.

DE

DE ALFONSO IIII. REGE VII.

ALFONSVS IIII. Dionyſij filius à morum auſteritate, & animi robore dictus eſt Ferox. Vxorem habuit Beatricem filiam Sanctij Ferocis Caſtellæ Regis, & Mariæ filiæ Alfonſi Infãtis dicti à Molina: ex qua liberos habuit,

Alfonſum, qui puer obijt Penellæ, & Sanctarenæ dicunt ſepeliri in cœnobio Diui Dominici.

Dionyſium, qui anniculus deceſsit, & in Alcobacienſi fano ſepelitur, ad pedes Regis Alfonſi proaui.

Ioannẽ, qui puer obijt, vt ex eius effigie & monumento apparet in cœnobio Odiuellenſi, iuxta tumulum aui Dionyſij Regis.

Mariam, quæ Alfonſo XI. Caſtellæ Regi nupſit, & Petrum Crudelem peperit.

Petrum, qui patri in Regno ſucceſsit.

Leonoram Petri IIII. Aragoniæ Regis vxorem ſecundam. Hæc puella admodum mortua eſt, re-

licta infantula Beatrice: quæ allata in Portugaliã poſt mortem Alfonſi, intra pupillarẽ adhuc ætatem, obijt. Cuius oſſa Regina Beatrix auia, cum ſuis in eodem loculo condi iuſsit, Oliſipone in ſummo templo.

Fuit Alfõſus animi fortiſsimi, vnde illi nomen. Cum Caſtellæ Rege Alfonſo XI. nepote ex ſorore & genero, magnas geſsit ſimultates, tum quòd ille ſpreta Maria vxore, ipſius Alfonſi filia, quam peſsimè tractabat, Leonoram Noniam concubinam Reginæ honore haberet, tum quòd Conſtãtiam nurum, filiam Ioannis Emmanuelis, in Portugaliam venire non fineret ad Petrum Regni hęredẽ, cui pacta erat. Inuidebat enim Petro, quòd Conſtantiã eſſet potiturus, quam ipſe olim amauerat, & cum qua ſponſalia contraxerat, quibus inuitus ferè & à ſuis perſuaſus renuntiauerat. Hæ tamen cauſæ non obſtitere, quo minùs generum iuuaret in prælio illo ad Salatum flumen, in quo Regem Granatæ fudit, & in fugam vertit, magna Sarracenorum facta clade.

Multa prætereà domi foriſq; fortiter geſsit, rebus omnibus laudandus, ſi iuuentutis tẽpus impietate in patrem & in fratrem, & ſenectutis ſæ-

uitia

uitia in nurum non maculaſſet. Nam aduerſus patrem, quòd Alfonſum Sanctium filium nothũ, virum optimum, & ſibi obſequentiſsimum diligeret, inuidia motus arma ſæpe ſumpſit, multaq; machinatus eſt, magna eius offenſione, quò Alfonſum aut odiſſet, aut è Regno exterminaret. Quæ res Dionyſium inter felices Principes alioqui numerandum, in ſenectute mire afflixit. Agneti etiã à Caſtro, quam filius Petrus ardenter amabat, & vxorẽ duxiſſe ferebatur, & è qua pulcherrimam ſobolem ſuſtulerat, crudeliter vitam ademit. Leges multas Reipub. vtiles tulit, & iuſtiſsimè populos gubernauit. Attentiorem tamen ad rem illum fuiſſe aiunt.

Obijt Olyſipone anno MCCCLVII. ætatis ſuæ anno LXVII. Regnauit annos XXXI. menſes V. dies XX. Sepultus eſt in vrbis ſummo templo, iuxta aram maximam, cum Beatrice vxore.

DE PETRO REGE VIII.

PETRVS Alfonſi IIII filius, qui dictus eſt Crudelis, vxorem duxit Conſtantiam filiam Ioannis Emmanuelis Infantis, Emmanuelis filij,

lij, Fernandi verò III. Caſtellæ Regis nepotis, ex qua liberos ſuſcepit,

Ludouicum, qui in cunis fato conceſsit.

Fernandum, qui Regni fuit ſucceſſor.

Mariam vxorem Fernandi Aragoniæ Infantis, Marchionis Tortoſæ, Regis Alfonſi IIII. & Reginæ Leonoræ filij.

Ex Agnete verò à Caſtro filia Petri Fernandi à Caſtro, ſanguine ſibi propinqua, quam poſt illius mortem vxorem profeſſus eſt, filios ſuſtulit,

Alfonſum, qui in cunis obijt.

Ioannem, & Dionyſium, qui in Caſtellam immigrarunt, & ibi mortui ſunt.

Beatricem, quæ nupſit Sanctio Comiti Albuquerquij, notho Alfonſi XI. Caſtellæ Regis: ex qua nata eſt Leonora, quæ Fernando Caſtellę Infanti, Duci Penafielenſi, poſtea Aragoniæ Regi, locata eſt.

Propter ingenitum naturæ rigorem, & quòd in puniendo crudelitatem magis, quàm iuſtitiam exercebat, Crudelis nomen adeptus eſt. Pœnas enim maiores irrogabat, quàm legibus eſſent ſanci.

citæ, & indicta cauſa, ſentẽtias plerumq; ferebat. Multa delicta antiqua, quorum memoria aboleuerat, peiori exemplo puniuit, quàm quo commiſſa ſunt. Nullum etiam apud illum, circa punitionem, diſcrimen inter profanos homines, ſacerdotes, monachos, aut Pontifices. Cum enim nonnulli ſacris initiati, de ſui iudicij incompetẽtia exciperent, ſuſpendi laqueo, aut decapitari iubebat: & ad Chriſtum ſuum competentem iudicem, eos remittere dicebat. Sæpe manu propria, culpa deprehenſos, aut diffamatos flagellabat, flagellumq; ſemper ſecum gerebat.

Tres vno tempore Petri Crudeles regnabant in Hiſpania: hic in Portugalia, alter in Caſtella, tertius in Aragonia, & Carolus II. in Nauarra: vt non ita caſu facti, ſed pacto conueniſſe omnes viderentur, ad iniurias ſubditis inferendas.

Hanc tamen Petri Luſitani aſperitatem, ſeu crudelitatẽ nulla auaritiæ ſpecies comitabatur: quin imo bona, quæ ad fiſcum erant deferẽda, alijs donabat. Nec in aliquem, niſi in criminoſos, aut quos pro criminoſis habebat ſæuitiam exercuit. Alijs benignus & liberalis. Vnde plures illum Iuſtitiarium vocabant, quàm Crudelem. Illud ſæpe

iactabat, indignum ſibi videri Regis nomine eo die, quo nihil cuiquam præſtitiſſet. Aulicis diaria, aut menſtrua, quæ loco cibariorum ſoluebantur, ob auctum pretium victualium, auxit. Illud etiã ſæpe dicebat cubicularijs, cingulum ſibi laxarent, ne corpore preſſo, non poſſet manum extendere: indicans ſcilicet, Regem debere eſſe largum.

Quadriennio poſt mortem patris, publicè teſtatus eſt, Agnetem ſibi iuſtam fuiſſe vxorem: & filios ex ea legitimè natos habendos eſſe. Sed nihil apud Pontificem profecit, quo ad filiorum ſtatũ. Illam verò vt Reginam coli mortuam, & ita vocari, præcepit. Regiã etiam pompa eam ex cœnobio Sanctæ Claræ Conimbricenſi, ad Alcobacienſe, lectica ornatiſsima transferri curauit, deducẽtibus eam Epiſcopis, Clero, & omnium ordinũ hominibus, atque illuſtrium matronarum comitatu. Cumque Alcobacia diſtet à Conimbrica LXVIII. millibus paſſuum, toto illo itinere, inter ardentes tædas, ab vtroq; latere cadauer inceſsit, multis hominum millibus ad id diſpoſitis. Et in nobiliſsimo marmoreo tumulo collocauit, Agnetis effigie Regio diademate inſignita.

Petro verò Coëlio, & Aluaro Gondiſſaluo, qui no-

necis Agnetis authores extitere, è Caſtella, permutatione ſontum Caſtellanorum facta cum Petro Crudeli, Sanctarenam allatis, corda viuentibus extrahi iuſsit, Coëlio à pectore, Aluaro autem à tergo, eosq; exuri fecit: quaſi hoc ſacrificio Agneti parentaret. Quod non tanta crudelitate horum Regum perpetratum fuit, quàm perfidia. Petrus enim Luſitanus fidem illis fregit, quibus iureiurando peperceràt: Caſtellanus eos prodidit, qui ad illum tanquam ad aſylum confugerant, & ſuę fidei & tutelæ ſe commiſerant.

Obijt Petrus Eſtremotij, anno MCCCLXVIII. vixit annos XLVII. menſes IX. dies VIII. Regnauit annos X. menſes VII. dies XX. Sepelitur Alcobaciæ iuxta Agnetem.

DE FERNANDO REGE IX.

FERNANDVS Petri & Conſtantiæ filius vxorem duxit Leonoram Telliam, filiam Martini Alfonſi Tellij, nuptā Ioanni Laurentio Cugnæ viro antiqua nobilitate, & iam ex eo matrem. A viro autem eam abduxit eo prætextu, quòd matrimonium inter illos conſtare affi-

nitatis ratione non poterat: cum tamen Ioannes Laurentius à Summo Pontifice legibus fuiſſet ſolutus. Metu verò tanti riualis, Ioannes in Caſtellam ſe contulit. Erat autem Leonora eximia pulchritudine, & venuſtate prædita, & mira ſermonis & morum elegantia. Quam cum Rex in domo Beatricis ſororis vidiſſet, miſerè deperijt: & contra Regni procerum ſententiam, vxorem duxit.

Ex eo matrimonio, ſeu potiùs adulterio, nata eſt Beatrix, quam cum pater multis deſpondiſſet, Ioanni tandem I. Caſtellę Regi locauit. Fuit Beatrix ſumma pudicitia, & multis virtutibus admiráda. Quæ cum iuuenis adhuc à viro relicta eſſet, & multi Principes eius matrimonium ambirent, reſpondit: Bene moratas mulieres, non ſolere bis nubere: eò magis ob id laudanda, quòd filia Leonoræ eſſet. Nati Fernando ſunt & pueri duo, qui in cunis obiere.

Illegitimam habuit Iſabellam, quæ Alfonſo Comiti Gigionenſi Norognæ Domino, filio illegitimo Henrici II. Caſtellæ Regis nupſit. Ex quibus Norognarum familia in Portugalia nobiliſſima procedit.

Suc-

Succeſsit Fernandus in magnas patris diuitias, quas peſsimo conſilio diſsipauit. Interfecto enim Petro Caſtellę Rege ab Henrico fratre illegitimo; qui Regnum occupauit, vt hominum natura varia eſt, nec cum rebus humanis tam prędarè agatur, vt plures meliora ſequantur, fuere multi, qui non tam Regis omnium crudeliſsimi deſiderio, quàm nouarum rerum ſtudio, ab Henrico Rege optimo & tyrãnicida, potius quàm parricida deſciuerunt, & necem Petri vindicandam cenſuerint. Multi igitur ad Fernandum confugêre, tanquam ad proximum Petri cognatum, eius opem implorantes, vt occiſi Regis manes vindicaret, & auiti Regni ius perſequeretur, quod ſibi deberi dicebant.

Erant huius ſententiæ, vltra magnum nobiliũ numerum, qui ad Fernandum venêre, Alfonſus Epiſcopus Ciuitatenſis: qui ei arces Hinojoſæ & Vmbralis tradidit, Comes Fernandus à Caſtro, & Aluarus Pereſius à Caſtro fratres, Melenus Suarius Alcantarenſis militiæ Magiſter, Suarius Ioãnes Parada Galleciæ Præfectus, Ioannes Fernandus Anderius, qui Comes fuit Aurenenſis, Dia Sanctius Pręfectus Cazorlæ, Petrus Giron qui titulum Magiſtri Calatrauæ vſurpabat. Ciuitates

&

& Caſtra, quæ Henrico parere nolebant, & in Fernandum propendebant, Zamora, Carmona, Ciuitas, quam Rodericiam appellant, Cauriá, Ledeſma, Alcantara, Valentia. In Gallecia ciuitates Cõpoſtellana, Tudenſis, Orenſis, Lucenſis. Oppida Patro, Brigãtium, quæ aliter Corugna, Saluaterra, Baiona, Allaritium, Milmãda, Arauſium, Ripa Auia.

Fernandus, qui in ætatis flore erat, gloriæ cupidiſsimus, & animi inquieti, nec ſatis prudens; multis etiam diuitijs afflués: quæ ſemper aliquid iniquum ſuadent, occaſionem non aſpernatus, de Regno Caſtellæ cum Henrico cœpit contendere, & ſe & ſuos innumerabilibus expoſuit laboribus, diuturno bello iactatus. Quare rebus non bene cedentibus, externum ex Anglia acciuit militem, qui infeſtior fuit Portugaliæ, quàm fuiſſet hoſtis.

Fuit Fernandus per omnes ætatis gradus forma eximia, & tanta Regiæ maieſtatis ſpecie, vt ignotus inter multa hominum millia eiuſdem cultus, Rex exiſtimaretur. Fuit ſuauiſsimis moribus, crudelitatis & vindictæ inimiciſsimus, & vltra modum liberalis. Alfonſo cuidam à Moxica Caſtellano, ex his, qui ab Henrico ad eum deſciuerant,

vna

vna die loco congiarij miſit XXX equos: XXX mulas: XXX thoracas cum tota panoplia: XXX mille libras argenti ſignati, quæ efficiebant mille CCC. marchas: quatuor ingentes mulos tapetibus,& lectorum ſtragulis veſtibus onuſtos:& Regium diploma, quo illi nobiliſsimum Turrium Veterum oppidum perpetuo iure donauit. Hinc effectum eſt,quòd cum tota Portugalia ipſius Fernandi culpa, & inconſtantia, in maximas calamitates,& damna tam ab hoſte,quàm à milite externo,domi illata incidiſſet,nemo illum odio proſequebatur. Tam efficax eſt, ad hominum animos demerendos, manſuetudo, & benignitas.

In valetudinem diutinam incidit: ex qua obijt Oliſipone, animo ſanctiſsimis ſacris expiato, & magna erratorum pœnitentiæ ſignificatione, anno MCCCLXXXIII. ætatis ſuæ XLIII. menſ.X. dierum XVIII. Regnauit annos XVI. menſes IX. Sepelitur Sanctarenæ in cœnobio Franciſcanorũ, iuxta matrem Conſtantiam.

DE IOANNE. I. REGE X.

IOANNES. I. qui ob multa memorabiliter ab eo geſta, Rex bonæ memoriæ cognominatus eſt, filius

fuit

fuit illegitimus Petri Regis. Natus anno MCCC LVII. XI Aprilis die. Infans domi cuiuſdam ciuis Oliſiponenſis enutritus. Puer traditus eſt inſtituendus Nonio Freirio Andradio Chriſti militiæ Magiſtro. Septenni pater Magiſtratum Auiſienſis militiæ contulit. In prima adoleſcẽtia creatus eques, militiæ tyrocinium non ſine laude fecit.

Mortuo fratre Fernando, & gubernante Leonora Regina, cùm omnes tęderet authoritatis, qua Comes Ioannes Anderius apud illam valebat, cuius nutu omnia fiebant, & qui viuente Fernando, adulterium cum illa (vt fama erat) commiſerat, tanta claritate, vt crederent Regem conſcium fuiſſe, & diſsimulaſſe, fuere qui Ioannem adhortarentur, vt iniuriam fratri & ſibi illatam vindicaret, & hominem ſibi inimicum de medio tolleret. Conſilio enim Reginæ & Anderij, Fernandus Ioãnem hunc fratrem vinculis aſſeruari fecit: & imitato chirograho Regis, Leonora nocte quadam ſubito eum decapitari iubebat, Rege inſcio, niſi cuſtos carceris Martinus Alfonſus Melius, homo nobilis & cordatiſsimus ſuſpectas literas credẽs, pœnam diſtuliſſet.

His

His incenſus, Ioannem Anderium in Reginæ aula obtrūcauit: eoq; in periculo tota ciuitas Oliſiponenſis affuit Ioanni, & incolumem domum reduxit: illum aſſertorem & vindicem publicæ libertatis proclamans. In cuius amorem tam propenſi ciues erant, quàm Reginæ infenſi. Regina, relicta vrbe, Gerabricam contendit. Ciues autem Ioannem Ducem & defenſorem elegerunt, qui Portugaliam ab iniuria Regis Caſtellæ defenderet, quòd contra pacta conuenta, & iureiurando firmata veniret. Actum enim erat inter illum & Fernandum ſocerum, & proceres Regni vtriuſq;, vt vſque ad Regni hæredem naſciturum ex Beatrice, cumq; adultum, Portugalenſes ſuis rectoribus, ſuis legibus gubernarentur, & Portugaliæ ſignis & nota, moneta cuderetur. Ioannes verò Caſtellæ Rex pactis non acquieſcens, & meliora ſuorum non audiens conſilia, in Portugaliam cōtendit: & Oliſiponem Regni caput terra mariq; obſedit. Peſtilentia deinde coactus, qua magnam exercitus partem amiſit, eo tempore quo iam obſeſsi fame miſerrimè premebantur, re infecta diſceſsit. Multis tamen Regni proceribus, & arcium Præfectis eum Regem agnoſcentibus.

Hoc Regis Caſtellę diſceſſu, Ioannes Luſitanus

f ani-

animos ſumens, Conuētus Conimbricę celebrat, quó Epiſcoporum aliqui conuenêre, & ij pauci nobiles, quos libertatis amor, aut ſtudium rerum nouarum mouebat: vt fit in Repub. vacua. Maior enim & præcipua pars procerum, in Caſtellæ Regem veluti in potentiorem propendebant: vt qui feuda, & bona Regij iuris poſsidebāt, quibus nolebant ſpoliari. Fuere in Comitijs diuerſa partium ſtudia, cum tamen omnes in hoc conuenirent, vt Rex declararetur. Alij enim Ioannem Infantem Regis Petri & Agnetis à Caſtro filium, qui in Caſtella aſſeruabatur, Regem volebant. Alij hunc, quem defenſorem fecerant, & Ducem. Tandem ipſum Ioannem Magiſtrum Auiſienſem Regem ſalutarunt.

Incitatus his Ioannes Caſtellæ Rex in Portugaliam redijt, cum numeroſo exercitu, collecto equitatu ex præcipua Hiſpaniæ nobilitate, & Gallorum auxilijs, quo iterum Oliſiponem obſidere terra parabat: quam iam obſeſſam ingenti habebat claſſe. Capta enim Regni metropoli, totum Regnum debellatum credebat. Ioannes autem nouus Portugaliæ Rex cum Nonio Aluaro Pereira, quem Comeſtabilem crearat, & qui in ea

re

re ſtrenuam nauauit operam, euntem exercitum inter Portum molarum, & vicum Aljubarotam, aggreſſus perpaucis, quos colligere potuit, collatis ſignis, in latiſsima illa planicie dimicauit: & paucarum horarum ſpatio Luſitani Caſtellanos fuderũt, magna eorum ſtrage edita, multis etiam captis, reliqui in fugam verſi.

Ioannes autem Rex Caſtellæ, qui quartana laborabat, & eo die febris acceſsio fuerat, equo inſcenſo, quãto maximo potuit curſu, Scalabim, vulgò Sanctarenam, ea nocte peruenit: & inde clanculum Oliſiponem petens, nauem ſuæ claſsis ingreſſus, Hiſpalim delatus eſt, tanto animi mœrore, vt nullum ſolatium admitteret: non tam quòd victus fuiſſet, (vt ipſe dicebat) quàm quòd victus à Luſitanis illis tam paucis, quos ipſe nihili faciebat: & quòd florem Hiſpanæ nobilitatis, & omnes ferè Gallos ſocios amiſiſſet. Hac victoria parta; reliquæ Regni ciuitates & oppida in deditionem venerunt.

Sublato de medio Ioanne, cum filio Henrico III. & Ioanne poſtea II. fœdera iniuit vtili & honeſta conditione.

Anno verò MCCCLXXXVII. vxorem duxit

Philippam filiam Ioannis Ducis Lancaſtrenſis filij Eduardi VI. Regis Anglię: qui in Portugaliam venit, Caſtellæ Regnum recuperaturus, quod ſibi deberi, ratione Conſtantiæ vxoris filiæ Petri Crudelis dicebat: ſuper quo cum Ioanne poſſeſſore tranſegit. Ex ea autem hos ſuſcepit liberos.

Blancam, quæ puella obijt.

Alfonſum primogenitum, qui vixit annos X. Sepelitur Bracharæ in ſummo templo. Obijt anno MCCCC. Die XXII Nouembris.

Eduardum Regni ſucceſſorem, qui proauum maternum nomine retulit, Eduardum ſcilicet VI.

Petrum Ducem Conimbricenſem, virum bello & pace clariſsimum, & prudentem, vt qui multas Europæ, Aſiæ, & Africę vidit vrbes in longiſsima illa peregrinatione, qua Sigiſmundum Imperatorem iuuit aduerſus fidei hoſtes. Fuit hic non ſolum militari diſciplina excellens, ſed & literarum ſtudijs deditiſsimus, & multarum artiū callens. Scripſit multa proſa & verſu, & nōnulla è patrio ſermone in Latinum vertit: cuius hodie extant carmina de moribus, doctrinæ & prudentiæ plena. Vxorem duxit Iſabellam filiam Iacobi

Vr-

Vrgelléſis Comitis,& Iſabellæ filię Petri IIII.Aragoniæ Regis. Ex ea ſuſtulit Petrum illum à Cathalanis Regem Aragoniæ electum, in odium Ioannis II. qui breui veneficio obijt mortem. Ioannem Conimbricenſem,qui Carlottam Ioannis Regis Cypri filiam hęredem vxorem duxit, & viuente ſocero moritur. Iacobum Cardinalem Sancti Euſtachij Archiepiſcopum Oliſiponéſem, iuuenem animi modeſtia, grauitate, ingenij acumine,& eruditione præſtantiſsimum,& continétiſsimum. Qui cum omnis libidinis expers eſſet, & in grauiſsimum morbum incidiſſet, à quo liberari poſſe medici dicebant, ſi fœminæ accederet, magno animo, & maiori puritate reſpondit: Malle ſe mori,quàm pollui. Obijt Florentiæ, & ibi ſepelitur honorificétiſsimè in æde S.Miniati. Iſabellam etiam ſuſtulit Reginam Portugaliæ, Alfonſi V. ex fratre nepotis vxorem. Beatricem, quæ cùm in Burgundia apud amitam Iſabellam eſſet, Adolpho Rauaſtano Dynaſtę Cliuenſis Ducis filio,matrimonio locata eſt. Philippam, quæ Odiuellenſis parthenonis monacha vixit. Hic autem, dum iuſtè Regnum gubernat pro Alfonſo Rege puero, in inuidiam multorum incurrit, quorum cupiditatem non expleuerat, & ſuorum

etiam

etiam machinatione apud adoleſcẽtulum Regem delatus perijt, anno MCCCCXLIX. XX die Maij.

Henricum Ducem Viſeenſem, & IESV Chriſti militiæ Magiſtrum, cuius in Septẽſi expugnatione enituit virtus. Fuit hic Geographiæ ſtudijs deditiſsimus, & cui acceptæ ferendæ ſunt, tam ad orientem, quàm ad occidentem Hiſpanorum nauigationes. Oblata enim occaſione ex ea Septẽſi expeditione, latiùs euagandi, & cupiditate incenſus terras ignotas explorandi, claſſes parauit, quibus non ſolùm Africæ littora, & eas maritimas regiones, quæ extra fretum Herculeum ad Auſtrũ ſpectant, luſtrarent, ſed longiùs etiam progrederẽtur. Cuius opera factum eſt, vt tam hominum induſtria, quàm tempeſtatis euentu, Africæ bona pars, quæ ad Æthiopiam pertinebat, & Inſulæ multæ Oceani Luſitanorum ditioni cederent. Vt verò hæc cõmodiùs efficeret, in Algarbij Regno, Luſitaniæ parte ſecretiore, vbi Sagris oppidum eſt, ad Sacrum promontorium, Sedem conſtituit, vt inde claſſes emitteret, & orientis viam aperiret. Morte autem prohibitus eſt, ne eò perueniret, anno ætatis ſuæ LXVII. ſalutis verò humanę MCCCCLX. Nullos hic liberos reliquit, pręter

ado-

adoptiuum Fernandum nepotem ex fratre Rege Eduardo, vt qui cælibem, & ab libidine alienam vitam egerit.

Ioannem Sancti Iacobi militiæ Magiſtrum, ac Portugaliæ Comeſtabilem, virum prudentem, & pium, & Reipub. amãtiſsimum. Duxit hic Iſabellam filiam fratris Alfonſi Comitis Barcellenſis, primi Brachantiæ Ducis: ex qua habuit Iacobum, qui ei in Magiſtratu S. Iacobi & Comeſtabilis dignitate ſucceſsit, & adoleſcens moritur. Iſabellam, quæ Ioanni II. Caſtellæ Regi locata peperit magnam illam Iſabellam Reginam Catholicam, & Alfonſum, qui procerum quorumdam defectione, Caſtellæ Rex electus eſt, viuente adhuc fratre Henrico, XII annum agens, & veneno necatus eſt. Suſtulit & Beatricem, quæ Fernãdo eius nepoti ex Eduardo Rege fratre nupſit: ex quibus Emmanuel Rex naſcitur. Habuit & Philippam, quæ in cælibatu vixit. Obijt Ioãnes ætate XLII annorum, menſium IX, anno verò ſalutis MCCCCXLII. Iſabella autem eius vxor moritur Areuali, dum Iſabellam filiam Reginam Caſtellæ viduam inuiſit, anno MCCCCLXV.

Fernandum Magiſtrum militiæ Auiſienſis Ciſter-

ſtercienſis ordinis, virum mira probitate, & vitæ ſanctimonia. Obſes hic datur Sarracenorum Duci Salæ Aben Salæ, donec Septenſis ciuitas ei traderetur, iuxta pacta inita in funeſta illa expeditione Tingenſi. Mortuo autem Rege Eduardo fratre, qui redemptionem eius contra procerum vota procurabat, & teſtamento cauit, in captiuitate manſit ſexénium, in qua vitam morte commutauit, tantas perpeſſus ærumnas, & tanto pietatis Chriſtianæ exemplo, vt meritò videatur inter martyres referendus. Obijt anno MCCCC XLIII. Anno ętatis ſuę XLI. Allata ſunt eius oſſa ex Africa in monaſterium Batallenſe, vbi iuxta patrem ſepelitur.

Iſabellam, quæ Philippo III. Burgundiæ Duci Flandriæ, Hanoniæq; Comiti, multarumq; prouinciarum Domino tertia fuit vxor. Nuptias huius maiori lætitiæ demonſtratione, & magnificētiori apparatu Philippus celebrauit, quàm cæterarum, tam propter ſoceri maieſtatem, quàm nouæ nuptæ, quæ tam maſculi fuit animi, & tāta prudentia prædita, vt ſine eius conſilio, nihil Philippus inchoauerit, nihil perfecerit. Nec minoris fuit apud ſubditos, quàm vir. Ex hoc matrimo-

monio natus eſt Carolus pater Mariæ Maximiliani. I. Cæſaris vxoris, qui in prælio ad Nancęũ occubuit. In gratiam verò Iſabellæ, & primo nuptiarum die, inſtituit Philippus celebrem illam aurei velleris militiam, ſub Diui Andreæ patrocinio, quem ab aureo Argonautæ Iaſonis vellere, voluit appellari: vt ex diplomate ipſo inſtitutionis conſtat: denotans eo inſigni, expeditionem lõginquam parare, ad bellum ſcilicet tranſmarinum.

Illegitimum habuit Alfonſum Ducem Brachantiæ primum, qui Beatricem filiam hæredem Nonij Aluari Pereiræ Comeſtabilis duxit vxorẽ. Ex his natus eſt Alfonſus, qui fuit Comes Aurenenſis, poſtea Marchio Valentiæ, & viuo patrẽ obijt Tomarij, anno M CCCC LX. Fernandus etiam Comes Arraiolenſis Marchio Villę Vitioſę; qui in Ducatu patri ſucceſsit. Iſabella, quæ Ioãni Ioannis Regis filio locata eſt. Obijt Alfonſus anno M CCCC LXI. Sepelitur Aquis Flauis ditionis ſuæ oppido.

Suſtulit etiam Ioannes Beatricem illegitimam, quæ Comiti Harondelli Regis Angliæ propinquo nupſit.

g Vbi

Vbi pax parta eſt, & data à bellis cum finitimis quies, ne in ſenectute quicquam de glorię ſtudio remittere videretur, & filijs aliquod diſciplinæ militaris documētum daret, ad fidei hoſtes animum conuertit: & maxima inſtructa claſſe, contra Hollandiæ Ducem ire fingens, quem per ſimulationem prouocauerat, ob iniurias ab eius claſsibus illatas Luſitanis, Septam Mauritaniæ Tingitanæ vrbem maximam, & opulentiſsimam, atque munitiſsimam in ora Gaditani freti ſitam petiuit, & vno die expugnauit, magna Sarracenorum ſtrage, anno MCCCCXV. die XXI Auguſti. Erat ea vrbs Africæ ſpecula, atque propugnaculum Hiſpaniæ oppoſitum, atque obiectum, ę cuius portu claſses ęmittebātur, quibus ſæpe clades noſtris illata eſt, & ingens illa Sarracenorum multitudo ad nos transfretabat. Vnde non immerito Hiſpaniæ clauis Septa appellatur. Hodię Epiſcopali dignitate fungitur.

Nec inter arma leges, quas iuſtiſsimè tulit, ſiluere. Florebat enim tunc in Portugalia Ioannes ab Aregis, toga militiaq; clarus, & iuris ſcientiſſimus, qui Bartoli auditor fuerat. Huius opera inſtituit Rex, Codicem Iuſtiniani in patrium ſermonem verti, additis nōnullis Accurſij & Bartoli

do-

doctrinis, opus vtile & optimè cõcinnatum: quod legum Regiarum vigorem habere edixit.

Eccleſiam Oliſiponenſem Cathedralem, quæ olim ſuberat Emeritenſi, poſtea Bracharenſi, Metropolitanam fieri curauit.

Magnanimitatem Ioannis teſtantur etiam ædificia, in quibus authoritas, & magnificentia cum elegantia ſtructuræ certãt. Eius enim opera ſunt cœnobium illud Regium Batallenſe Virgini matri dicatum, Sancti Dominici inſtituti. Quod eo loco fundauit, quo memorabilem illam de Rege Caſtellæ victoriam adeptus eſt. Teſtantur & Regiæ domus, Sintræ, Oliſiponis, Sãctarenæ, Almeirini, & alia multa.

Deniq; fuit Princeps ille non virtutis tantùm militaris, & imperatoriæ gloria præcellẽs, ſed laudibus etiam religionis, magnanimitatis, liberalitatis, & clementiæ præſtantiſsimus. Nonnullis enim, qui in eius caput coniurauerant, non pepercit modò, ſed muneribus etiam poſtea affecit. Vnde illi, inter cæteros Reges, durat adhuc bonæ memoriæ honorificum cognomentum.

Obijt anno MCCCCXXXIII. Vixit annos

LXXVI. menſes IIII. dies III. Regnauit XLVIII. menſ. IIII. dies IX. Cum admirabili pompa, & ad illud tempus inſolita, perductus in triumphali curru ab omnium ordinum hominibus, comitantibus filijs, in monaſterium Batallenſe.

DE EDVARDO REGE XI.

EDVARDVS Ioannis. I. filius vxorem duxit Leonoram Fernandi. I. Aragoniæ & Siciliæ Regis filiam. Ex ea ſuſtulit,

Alfonſum, qui in Regno ei ſucceſsit.

Fernandum Ducem Viſeeſem militiarum Chriſti & Sancti Iacobi Magiſtrum, & Regni Comeſtabilem, qui Beatricem Ioãnis patrui ſui filiam duxit vxorem: ex qua nati Leonora, quę Regi Ioanni II. fratri ſuo patrueli nupſerat. Iſabella, quę Fernando II. Brachantię Duci. Catharina, quę puella obijt. Ioannes, qui patri in Ducatu ſucceſsit. Iacobus, qui Ioanni fratri. Eduardus, Dionyſius, & Symon, qui pueri ſunt extincti. Emmanuel, qui Rex fuit Portugalię. Obijt Fernandus Cetobricę XVIII die Septembris, anno

M CCCC LXX. Sepelitur Pace Iulia. Vixit annos XXXVI.

Philippam, quæ XII annum agens, peſtilentiæ morbo obijt Oliſipone.

Leonoram, quæ ætate XVI annorum Federico III. Romanorum Imperatori locata eſt. Hęc ſub cuſtodia Alfonſi Marchionis Valentiæ, Ludouici Coutignij Epiſcopi Conimbricēſis, Lupi Almeidę; qui primus Abrantenſis Comes fuit, & Guiomaræ Villæ Regalis Comitiſſæ, in Italiam ad ſpōſum, eó è Germania venturum, delata eſt. Quam Senis honorificentiſsimè exceptam (vt marmoreus lápis hodie teſtatur, quem Senenſes in eius rei memoriam erexere.) Federicus Romam deduxit, comitantibus Ladislao Hungarię Rege, & Alberto Archiduce Auſtriæ: vbi manu Pōtificis inter miſſæ ſolēnia, ea in vxorem accepta, vnctionis & coronationis vtriuſq; ſacra peracta ſunt. Inde ad Alfonſum auunculum Neapolim deducitur. Quo ſalutato in Germaniam tendit. Ex Federico & Leonora Maximilianus Cæſar Princeps laudatiſsimus naſcitur, proauus PHILIPPI Catholici Regis noſtri.

Catharinam, quæ cum Carolo Nauarræ Principi

cipi Ioannis auunculi ſui filio pacta eſſet, & poſt hunc Eduardo IIII. Angliæ Regi, cęlebs tandem moritur Oliſipone in parthenone Diuæ Claræ XII die Iuhij, anni MCCCCLXIII. & in cœnobio Sancti Eligij ſepelitur.

Ioánam Reginam Caſtellę vxorem Hérici IIII. matrem Ioannæ Reginæ deſignatæ, quæ Alfonſo V. Portugaliæ Regi auunculo deſponſata, Regno ſpoliata eſt ab Iſabella Catholica, & Fernando viro eius, quòd adulterio concepta diceretur. Vnde magna illa diſceptatio inter Alfonſum & Fernãdum de Caſtellæ Regno, ingenti vtriusq; Regni calamitate: & pręlium illud celebre apud Taurũ, quo Luſitani fuſi ſunt, excepto Principe Ioanne, qui ab ſtatione ſua non receſsit.

Fuit Eduardus multis animi dotibus pręſtantiſsimus. Equitandi, venandi, & luctandi artem adoleſcens ita exercuit, vt omnibus ſui temporis pręſtaret. Literarum doctrina tantum valuit, vt non modò multa cognorit, ſed & literis mandauerit. Librum ad vxorem ſcripſit, de fido cõſiliario. Compoſuit & de arte equitandi volumen. Et inter alia, quæ de moribus edidit, fragmenta extant hodie de Iuſtitia.

Hu-

Humanitate & eloquentia tantum valuit, vt omnium animos ad ſe traheret. Religionis Chriſtianę fuit vigilantiſsimus obſeruator. Cibi & potus parciſsimus. Doctorum hominum maximus fautor. In eo deniq; Principe nihil erat, quod poſſet deſiderari, niſi fortuna melior. Multa enim triſtia ſuo acciderũt tempore. Nam quinquẽnio toto illo, quo regnauit, peſtilentia adeo graſſata eſt, vt ſemper fuerit iactatus, nec in vno loco cõſiſtere potuerit. Captiuitas etiam Fernandi fratris, qui obſes datus eſt Sarracenis, pro Septæ reſtitutione, eum magno affecit mœrore. Aut enim ei carendum erat fratre optimo, & amantiſsimo, & inter crudeliſsimos hoſtes relinquendo, aut totius Hiſpanię propugnaculum fidei inimicis, in perniciem Reipub. Chriſtianę, tradendum. Teſtamento tamen cautum reliquit, vt Septa redderetur pro fratre.

Illud etiam Eduardi infelicitati adnumerari poteſt, quòd cum quatuor haberet fratres viros optimos & fortiſsimos, vxori Leonorę ſummam rerum regendam, ſuprema voluntate demandarit, contra fratrum expectationem, & populi votum. Vnde magna nata ſunt diſsidia & calamitates, qulaes ſub puero Rege contingunt, & ipſius Re-

ginę exilium, & intempeſtiua mors. Ægrè ferebant enim Principes illi, à fœmina externa, & aliorum arbitrio pendenti, Regnum paternum gubernari, & in interitum duci.

Primus hic Regum Portugalię, filium primogenitum Principem vocari inſtituit.

Cum peſtilentia non Oliſiponem modò, ſed plęraſq; Regni partes affligeret, & varias ſedes coactus eſſet mutare, Nabantiam, quam vulgò Tomarium vocant, Auguſto menſe petiuit, & ibi gliſcentis morbi cõtagione, ex epiſtola (vti aiunt) accepta obijt anno M CCCCXXXVIII. Septembris die IX. qua magna ſolis fuit defectio. Vixit annos XXXVII. Regnauit V. dies XXV. Sepelitur iuxta patrem in Batallenſi cœnobio.

DE ALFONSO V. REGE XII.

ALFONSVS V. à patre Eduardo ſexennis relictus eſt ſub tutela matris. Erat autem ea infenſa Petro Infanti, ob occultas odij cauſas. Has nonnulli referebant ad inimicitias, quas Iacobus Vrgellenſis Comes Petri ſocer,

cer, & eius vxor geſſere cum Fernando Aragoniæ Rege Leonoræ patre, ob Regni ſucceſsionem, cuius ſententia perduellionis damnatus eſt Iacobus, & in vinculis ad mortem vſque aſſeruatus, & bona eius fiſco addicta. Contẽdebat enim Iacobus, ad ſe Regnũ Aragoniæ pertinere, quod arbitrorũ ſententia Fernandus obtinuit. Accedebat quòd Petrus cęteris fratribus defũcti Regis maior, erat vir prudens, & Reipub. adminiſtrandæ peritus, & propter morum integritatẽ populo nimis gratioſus. Regina autem pręterquàm quòd mulier inconſtans, nec rei adminiſtrandæ ſatis gnara, in Petri aduerſarios, Comitem ſcilicet Barcellenſem, fratrem nothum Petri, & Comitem Aurenenſem eius filium, Petrum Norognam Archiepiſcopum Oliſiponenſem, & alios, propendebat. Vnde magna inter vtroſq; odia, & ſeditiones. Populus autem Oliſiponenſis Petrum ipſum ferè inuitum, & renuentem, tutorem Regis, & Regni defenſorem creat, ablegata Reginæ, pueri Regis educandi cura. Cui multæ Regni ciuitates, & oppida cõſenſere, Reginamq; tutela interdicunt. Quod illa non ferens, in Caſtellam ſe contulit, vbi miſerrimè vitam finiuit.

Inter has Petri & Alfonſi Comitis Barcellenſis

diſcordias, Rex pupillarem exceſsit ętatem, & Regni adminiſtrationem capeſsit. Loco autem gratiæ, quam referre debuerat Petro ſocero, & tutori, ob rem bene adminiſtratam, exulare cum coëgit: & ob calũnias tam fratris Alfonſi, quàm aliorum, venienti Sanctarenam vbi Rex erat, vt ſe purgaret, quòd defendendi ſui cauſa, armatorum cohorte ſtipatus veniret, ſi vis aliqua ab aduerſarijs ei inferretur, Rex cum exercitu obuiam it, & inito cum eo prælio, Petrus interficitur, & inſepultus triduo iacuit inter vilisſimorum hominum cadauera. Poſtea verò vt quilibet gregarius miles humatur.

Huius Petri filiam Iſabellam duxerat Alfonſus vxorem anno M CCCCXLVIII. ex qua Ioannẽ primogenitum ſuſtulit, qui in cunis deceſsit.

Ioannam, quæ in monaſterio IESV Auerienſis oppidi, ordinis S. Dominici, clauſa vitam egit.

Ioannem alterum, qui in Regno patri ſucceſſit.

Fuit Alfonſus animi inuicti, ſed magis ad belli quàm ad pacis artes aptus. Fretum Herculeum trajecit, & multas de Sarracenis adeptus eſt victorias,

rias, vnde illi Africani cognomentum. Tingim vrbem nobiliſsimam, & antiquiſsimam, vt quam ab ipſo Antęo cōditam dicunt, Zelen, quam Arzillam nunc appellant, Alcaſſerem Seguerium, & alia oppida debellauit, & ditioni ſuæ adiecit. Domi remiſsi fuit animi, & negligenter iuſtitiam exercuit. Vnde nobiles ſuo tempore inſolentiores redditi. Quorum mores dum ſubito cōpeſcere conatur Ioannes filius, ſeuerior eſt habitus, & in grauiſsima incidit odia. Tanta præterea fuit comitate, & humanitate, vt de maieſtate multum detraheret. Hinc multorum improbæ poſtulationes, & Regij patrimonij multa elargita. Aliena contempſit conſilia proprium ſecutus, ex quo in graues errores incurrit. In reliquis magni animi, liberalis, & mirè clemens.

Ioannam Henrici IIII. Caſtellæ Regis filiam, neptem ſuam ex ſorore Ioanna, Caſtellæ Reginam deſignatam, mortuo Henrico, ſponſam accepit, ab Archiepiſcopo Toletano, Marchione Villenæ, Duce Areuali, & alijs proceribus in Caſtellam accitus. Vnde bellorum, & multarum calamitatum orta ſunt principia.

Fuit corpore robuſto, vultu amabili, Religioſo-

diſcordias, Rex pupillarem exceſsit ętatem, & Regni adminiſtrationem capeſsit. Loco autem gratiæ, quam referre debuerat Petro ſocero, & tutori, ob rem bene adminiſtratam, exulare cum coëgit: & ob calũnias tam fratris Alfonſi, quàm aliorum, venienti Sanctarenam vbi Rex erat, vt ſe purgaret, quòd defendendi ſui cauſa, armatorum cohorte ſtipatus veniret, ſi vis aliqua ab aduerſarijs ei inferretur, Rex cum exercitu obuiam it, & inito cum eo prælio, Petrus interficitur, & inſepultus triduo iacuit inter vilisſimorum hominum cadauera. Poſtea verò vt quilibet gregarius miles humatur.

Huius Petri filiam Iſabellam duxerat Alfonſus vxorem anno M CCCCXLVIII. ex qua Ioannẽ primogenitum ſuſtulit, qui in cunis deceſsit.

Ioannam, quæ in monaſterio IESV Auerienſis oppidi, ordinis S. Dominici, clauſa vitam egit.

Ioannem alterum, qui in Regno patri ſucceſſit.

Fuit Alfonſus animi inuicti, ſed magis ad belli quàm ad pacis artes aptus. Fretum Herculeum trajecit, & multas de Sarracenis adeptus eſt victorias,

rias, vnde illi Africani cognomentum. Tingim vrbem nobiliſsimam, & antiquiſsimam, vt quam ab ipſo Antęo cōditam dicunt, Zelen, quam Arzillam nunc appellant, Alcaſſerem Seguerium, & alia oppida debellauit, & ditioni ſuæ adiecit. Domi remiſsi fuit animi, & negligenter iuſtitiam exercuit. Vnde nobiles ſuo tempore inſolentiores redditi. Quorum mores dum ſubito cōpeſcere conatur Ioannes filius, ſeuerior eſt habitus, & in grauiſsima incidit odia. Tanta præterea fuit comitate, & humanitate, vt de maieſtate multum detraheret. Hinc multorum improbæ poſtulationes, & Regij patrimonij multa elargita. Aliena contempſit conſilia proprium ſecutus, ex quo in graues errores incurrit. In reliquis magni animi, liberalis, & mirè clemens.

Ioannam Henrici IIII. Caſtellæ Regis filiam, neptem ſuam ex ſorore Ioanna, Caſtellæ Reginam deſignatam, mortuo Henrico, ſponſam accepit, ab Archiepiſcopo Toletano, Marchione Villenæ, Duce Areuali, & alijs proceribus in Caſtellam accitus. Vnde bellorum, & multarum calamitatum orta ſunt principia.

Fuit corpore robuſto, vultu amabili, Religioſo-

rum & doctorum hominum fautor, & literarum ſtudijs eruditus. Quotidianus illius ſermo tam elegans, & cultus erat, vt præmeditatò, & ex arte videretur loqui. Cibo, potu, & Venere, continẽtiſsimus. Ab Iſabellæ enim vxoris obitu, cum ætate adhuc eſſet XXIII annorum, aiunt expertem vixiſſe libidinis vſque ad mortem.

Poſt è Gallia reditum, quó auxilium petiturus iuit à Ludouico XI. homine vafro, à quo deceptus eſt, ſolitariam vitam agebat, & mœrore contracto ex Ioannæ ſponſæ coacto in religionem ingreſſu, cuius patrocinium ſuſceperat, in febrim incidit acutam: ex qua Sintrę in eodem cubiculo, quo natus eſt, obijt anno MCCCCLXXXI. Auguſti die VIII. Vixit annos XLIX. mẽſes VII. Regnauit XLIII. Sepelitur in monaſterio Batallenſi.

DE IOANNE II. REGE XIII.

IOANNES II. Alfonſi V. filius habuit in matrimonio Leonoram filiam Fernandi patrui, fœminam forma, & ingenio præſtantem, ex qua tulit Alfonſum Principem, qui

qui Iſabella Fernandi, & Iſabellæ Caſtellæ Regũ filia, vxore ducta, cum qua vixerat menſes VII. interijt Sanctarenæ anno ætatis ſuæ XVI. ſalutis verò humanæ MCCCCXCI.

In hoc Ioanne Rege fortunæ inconſtantia, & humanarum rerum ſtatus ſatis perſpici potuerunt. Nullus enim in nuptiarum lætitia maior apparatus, memoria hominum viſus, aut auditus eſt, nec tãta ſpectaculorum varietas, aut veſtium tanta lautities, quanta in eius filij Alfonſi nuptijs fuiſſe traditur. Anteambulones, muliones, coqui, & alij Principum & nobilium miniſtri, aureis, argenteis, & holoſericis induti, vilia exercebant miniſteria. Per Italiam, Hiſpaniam, & alias regiones, quicquid aurei, argẽtei, aut ſerici panni inuẽtum, nauigijs ad id miſsis emptum, & in Portugaliam allatum, pecunia præ manu textoribus ſoluta, ad nouas telas conficiendas. Nullibi tot obſoniorum architecti, cantores, pſaltes, mimi. Nullum triclinium maiora vidit epularum portenta, nullus abacus vaſa capaciora, nulli parietes ſuperbiora aulęa, nec vlla ætas magnificentiores apparatus. Quorum fama, è diuerſis Europæ partibus, ad eam celebritatem, conuenere multi, edi-

edictis etiam & premijs propoſitis. Hæc omnia paucis poſt diebus, quaſi ludibrio id fieret fortunæ, in funebria, & luctus verſa. Alfonſus enim Princeps currentis equi lapſu, ad Tagi ripam trucidatus, in piſcatoris caſa ſuper fœni ſtrato locatus animam exhalauit: & nobilitas omnis, quæ auratis, & gemmatis veſtibus ſplendebat, ſacco more illius temporis induta, ſordebat. Et pro epithalamijs lamenta, & vlulatus ſucceſſere. Attulit huius Principis mors omnium ordinum hominibus ingétem mœrorem, quem caſus acerbitas, ætatis commiſeratio, & eximia eius pulchritudo, cum morum mira benignitate coniuncta, augebant. Accedebat, quòd vnicus erat Regni hæres, in quo omnium ſpes erant ſitæ.

Habuit & Georgium nothum ex Anna Mendociæ familiæ virgine nobili, qui Conimbricæ fuit Dux, Marchio Turrium Nouarum, & ordinum Diui Iacobi & Auiſienſis Magiſter. Is magni illius Aluari à Portugalia filiam Beatricem duxit uxorem, è quibus Duces Auerićſes, & Lancaſtrorum familia procedunt. Hunc Georgium conatus eſt pater legitimum facere, & Regni hæredem, ſi tam Summi Pontificis Alexandri VI.

quàm

quàm Leonoræ vxoris voluntatem expugnaſſet: quæ Emmanuelem fratrẽ ſuo iure fraudari, non eſt paſſa. Vnde inter illam & Ioannem maritum maxima diſcordia & rixæ natæ ſunt, vſque ad Ioannis exceſſum, cui Regina non interfuit.

Fuit Ioannes vir vehementis ſpiritus, & animi intrepidi, bello & pace ſtrenuus: ſed ingenij ſeuerioris, quàm decuit. Vnde conſpirationes in eum, & procerum cędes ſecutæ ſunt, & ipſius immatura mors, veneni ſuſpicione. Quæ omnia vitaſſet, ſi duabus rebus Principi viro neceſſarijſsimis non caruiſſet, clementia ſcilicet, & diſsimulatione. Extremum autem vitæ actum ita egit, vt inter Diuos multi eum referant.

Ingenij fuit liberrimi, & qui ſe nemini regendum traderet. Illudque ſemper habebat in ore, quod & opere comprobauit: Indignum eum eſſe Regis nomine, cuius voluntas alieno penderet arbitrio. Vnde cum ex Anglię proceribus quidam, è Luſitania ad ſuos redijſſet, rogatus à Rege, quid illi in hac regione notabilius eſſet viſum, reſpondit: Vidiſſe hominem, qui cum omnibus imperaret, imperabat ei nemo.

In beneficijs conferendis, & remunerando, nullam faciebat moram. Id enim quod dare ſtatuerat, cito dabat, & ſponte ſua, ne videretur magis ab eo extortum, quàm datum. Quare & accipientibus maiora, & honorificentiora videbantur beneficia, ad quæ à Rege grauiſsimi iudicij vocarentur: & gratia manebat apud ipſum, non apud miniſtros, aut diſpenſatores. Ne verò erraret in electione perſonarum, & meritis reſponderet beneficia, ſecretò habebat librum in ſcrinijs, in quo omnes, quibus ſe debitorem agnoſcebat, erant deſcripti. Quod vtinam Principes omnes factitaſſent.

Suſurrones ac maledicos, & qui apud ipſum abſentes rodebant, aut criminabantur, non audiebat libenter. Sæpe etiam delatos, & abſentes, acriter à calumnijs defendebat. Publicas enim cenſebat debere eſſe accuſationes, non clandeſtinas. Niſi fortè in magiſtratus diceretur, quos publicè nemo audeat, aut debeat accuſare. Tunc enim intereſſe Reipublicæ putabat, excutere quæ dicerentur. Deprehenſos autem culpa, ſæpe ſecretò verbis caſtigabat, ne collegium, aut magiſtratum infamaret. Multa præterea eius præclarè facta, atq; dicta narrantur.

Na-

Nauigationis in Indiam gloriæ magna pars huic Ioãni II debetur. Cum enim magno ſtudio, & ſumptibus immodicis inſtitiſſet, vt Luſitanorum claſſes maximam Æthiopiæ partem perluſtrarent, in promontorium illud inciderunt, quo nullum maius in toto orbe eſt. Cuius flexu explorato, lętiſsimus Ioãnes, iam ſibi in Indiam aditum patefactum exiſtimabat. Et ob id Bonæ ſpei promontorium vocari iuſsit. Miſsis igitur in Æthiopiam & Indiam, nonnullis, qui inueſtigarẽt, qua ratione commodiùs ille curſus peragi poſſet poſt promontorium, claſſem interim parari iubet, qua magnum illud iter dirigeretur. Immaturo tamen fato abreptus, quod mente, & animo concepit, exequi, atque perficere nequiuit.

Sancti Georgij caſtellum, quod Minam nunc vocant, vnde quotannis magna vis auri Luſitanorum Regibus aduehitur, ipſe fundauit, initis cum Æthiopiæ Rege fœderibus, & miſſo ad id, Iacobo Azambugio viro nobili, & prudenti.

Obijt Ioannes Aluorij in Algarbij Regno (quó pro recuperanda ſalute, & Balnearum cauſa iuerat) XXV die Octobris, anno MCCCCXCV. Vixit annos XL. mẽſes VI. Regnauit annos XIIII.

menſes II. Sepultus eſt in Syluenſi Cathedrali eccleſia, vſque ad annum MCCCCXCIX. quo ab Emmanuele Rege in Batallēſe monaſterium delatus eſt, vbi pater & auus erant conditi.

DE EMMANVELE REGE XIIII.

EMMANVEL Eduardi Regis nepos ex filio Fernando, & multorum fratrum vltimus Ioanni II. patrueli ſine liberis legitimis decedenti ſucceſsit. Tres habuit vxores Iſabellam Fernandi, & Iſabellæ Caſtellę Regū filiam natu maximam, quę Principi Alfonſo Ioānis filio nupſerat: cuius cauſa Caſtellæ & Legionis Rex deſignatus eſt. Ex ea ſuſtulit Michaëlem, qui in cunis extinctus eſt. Cuius morte, ius Caſtellæ Principatus ad Ioannam Philippi Archiducis Auſtriæ vxorem cœpit pertinere. Duxit ſecundò Mariam Iſabellæ ſororem, quæ ei peperit Ioannem Regni ſucceſſorem, VI die Iunij anni MDII.

Iſabellam Auguſtam Caroli V. Imperatoris vxorem, ex qua nati PHILIPPVS Rex noſter. Maria

Auguſta, quæ Cæſari Maximiliano II nupſit. Ioanna Ioannis Portugaliæ Principis vxor, quæ Sebaſtiani Regis mater fuit. Nata Iſabella Oliſipone anno M D I I I. Obijt Toleti Kalendis Maij anni M D XXXIX.

Beatricem, quæ Carolo Sabaudiæ Duci nupſit, ex qua natus Carolus, qui adoleſcens obijt, & Emmanuel Philibertus Dux, qui Margaretam Franciſci Valeſij. I. Gallorum Regis filiam duxit vxorẽ, ex quibus natus Carolus qui hodie ditioni præeſt. Naſcitur Beatrix Oliſipone vltima die Decembris anno M D IIII. Obijt VIII die Ianuarij M D XXXVIII.

Ludouicum Ducem Pacenſem, & Regni Comeſtabilem. Excelluit Princeps hic inter alios ſui temporis. Militaris diſciplinę ſtudio maxime deditus. Armorum, equitandi, venandi, & matheſeos peritus. Artium etiam libero homine dignarum non expers. Religione in Deum, pietate in fratres, humanitate in omnes nulli ſecundus. Nullos liberos reliquit legitimos, vt qui cælibẽ vitam ſemper egerit. Adoleſcẽs Antonium Priorem Cratenſem illegitimum ſuſtulit. Obijt anno M D L V. Vixit annos X L I X. menſes I X.

i 2 Se-

Sepelitur in Bethleemitico ſano.

Fernandum, qui Guiomaram Franciſci Coutignij Comitis Marialuenſis, & Beatricis Meneſiæ Comitiſſæ Louleenſis filiam duxit vxorem. Fuit hic pulcher aſpectu, ingenio liberrimo, aperto pectore, & ab omni adulationis ſpecie alienus: & ob id Ioãni fratri non admodum gratus. Abrãtij, vbi & natus eſt, obijt anno MDXXXIIII. ætate annorum XXVII. & ibi ſepelitur, vſque ad annum MDLXXXII. quó pientiſsimus Rex PHILIPPVS in Bethleemiticum fanum traduci curauit. Nullos hic liberos reliquit.

Alfonſum Cardinalem, Archiepiſcopum Oliſiponẽſem, Epiſcopum Eborenſem, Abbatem Alcobaciẽſem. Fuit hic Princeps munificẽtiſsimus, & magnanimus. Tanta inſuper mãſuetudine, & clementia, vt nemo vnquam ab eo triſtis diſceſſerit. Quanta autem fuerit morum ſuauitate, & comitate, obitu illius intellectum eſt. Non enim alio affectu eum vniuerſa luxit Luſitania, quàm ſi communis omnium parens interijſſet. Literatorum omnium fuit maximus fautor, vt qui literarum erat ſtudioſus. Antiſtitis officium, & Sacerdotij munera ipſe exercebat aſsiduè, vt ſæpe

ſacri

ſacri baptiſmatis fonte pueros lauaret, & Euchariſtiæ ſacramentum ægrotis per vrbem miniſtraret. Illius inuentum fuit, apud nos Chriſtianam doctrinam quotidie in eccleſijs pueris tradi: & eorum nomina, qui ſacro fonte lauarentur, eorum etiam qui ſuſcepiſſent libro inſcribi. Deniq; authoritate, famulitij nobilitate, cultu domus, & maieſtate, Regem referebat, religione, pietate, & miſericordia in pauperes Epiſcopum. Natus Eboræ XXXIII. die Aprilis anno MDIX. Obijt Oliſipone XXI die Aprilis anno MDXL. Sepelitur in fano Bethleemitico.

Henricum Cardinalem. Fuit hic primò Archiepiſcopus Bracharenſis, poſtea Eborenſis, Tertiò Oliſiponēſis, Quartò iterum Eborēſis. Fuit etiam legatus Summi Pontificis in fratris & nepotis Regnis. Poſtea gubernator & Regis tutor, poſtremò Rex.

Eduardum, qui ducta Iſabella Iacobi Brachantiæ Ducis filia, fœmina laudatiſsima, & ſublatis Maria, quæ Alexandro Farneſio Principi Parmēſi nupſit, Catharina, quæ Ioanni Duci Brachantiæ, Iuuenis deceſsit ętate XXV annorum, relicto poſthumo Eduardo Duce Vimaranēſi, & Regni

Co-

Comeſtabili, Principe optimo, quem fata præmaturè nobis inuiderunt. Eduardus pater biduo antequàm moreretur, prædixit fratribus & amicis diem & horam ſui obitus. Moritur Oliſipone XX die Octobris anno M D XL. magno omniũ deſiderio, propter eius inſitam bonitatem. Sepelitur in fano Bethleemitico.

Mariam, quæ in cunis extincta eſt.

Antonium, à cuius partu mater in morbum incidit, ex quo nunquam conualuit. Infans autem paucos vixit dies.

Mortua Maria, duxit Leonoram Philippi Regis Caſtellæ & Archiducis Auſtriæ filiam, Caroli V. Imperatoris ſororem, ex qua ſuſcepit Carolum, qui natus Eboræ XVIII die Februarij anno M D XX. deceſsit Oliſipone XV die Aprilis anno M D XXI.

Mariam Principem, forma, ingenio, & moribus ornatiſsimam, & tam Emmanuelis patris, quàm Leonoræ matris hæreditatibus locupletiſsimam: quæ celebs vixit, magno pudicitiæ, & honeſtatis exemplo. Vixit annos LVII. Deponitur in Parthenone Matris Dei, ſepeliẽda in cœnobio Vir-

Virginis matris à Luce, ordinis militiæ IESV Chriſti in agro Oliſiponenſi, quarto ab vrbe lapide: cuius templum ſuis ſumptibus iuſsit ædificari.

Fuit Emmanuel inter felicisſimos totius orbis Principes numerandus. Nam præterquàm, quòd ad Regni dignitatem præter ſpem euectus eſt, cedentibus illi plurimis, qui gradu & ętate potiores eo erant, Caſtellæ etiam & Legionis principatu inauguratus eſt, & omnes illarum prouinciarum proceres ad manus oſculum admiſit. Oriētis portas primus aperuit, & multa maioribus noſtris incognita manifeſtauit. Æthiopiæ, Indiæ, & Perſidis partem non minimam, Malacam, Molucos, Braſiliam, & innumeras Oceani Inſulas antea non repertas, ex quibus magnas habuit vtilitates, imperio ſuo adiecit. Multos Reges ſubegit, & tāto maris & terræ ſpatio diſsitus, tributarios, & vectigales reddidit: multos in clientelam & amicitiam ſuſcepit. Babyloniç Regis claſſes ſuperauit. Africanorum Regum vires ingentes, ſæpe contudit. Et vaſtam prouinciam Africæ Xerquiam, Garabiam, & Dabidam continentem, graui tributorum onere iniuncto, diu ſub iugo tenuit. Azamoram, Safinium, & alias Mauritaniæ vrbes debel-

bellauit: alias deprædatus eſt: alias deleuit. Multorum Principum exercitus tam in India, quàm in Africa fudit. Maximas auri, argenti, lapillorũ, margaritarum, aromatum, & aliarum orientalium mercium diuitias in Portugaliam inuexit. Oliſiponem Regni metropolim, emporium totius orbis celeberrimum, & patriam communem omniũ gentium reddidit. Claſſes ad longiſsimas nauigationes inſtructiſsimas ſemper habuit.

Tanta vis auri ſuo tempore fuit, vt pretia rerũ mallent multi argento, aut ære, quàm auro puro puto ſibi ſolui, quòd difficilis eius eſſet permutatio.

Iudęos ad Chriſti fidem conuertit. Sarracenos è Regno exterminauit. Religiones inſtaurauit. Plurima templa in Luſitania, & per ſubiectas prouincias in Africa, & Aſia ædificauit, & pretioſiſsimis donarijs ornauit. In religioſos omnium ordinũ liberalitatem exercuit. Chriſtianam fidem per Æthiopiam, Indiam, & varias orbis partes propagauit: & ad eam conuerſos mirè fouit. Infidelibus bellum ſemper intulit. Pauperes iuuit. Diuites exactionibus, aut tributis nunquam vexauit. Populum in iuſtitia gubernauit. Optimas leges

leges tulit: latas in methodum & artem redegit.

Decimam, quæ ex emptionibus, venditionibus, & alijs contractibus, fiſco ſoluitur, clericis, monachis, ſacris virginibus, beneficiarijs, eremitis, & militibus ordinis IESV Chriſti, religionis ergô remiſit.

Milites ſacros, exceptis Hoſpitalenſis ordinis equitibus, perpetuæ caſtitatis voto conſtrictos, Emmanuelis precibus, Alexãder VI. Pontif. Max. ab ea religione deinceps laxauit. Eos tamen excepit, qui iam ſacræ militiæ eſſent authorati.

A vino per totam vitam abſtinuit. Oleum nunquam guſtauit. Cibi parciſsimus. Venationi, aucupio & muſicæ deditus. Nunquam verò huiuſmodi rebus tantum indulgebat, quin inter ipſos ludos, aliquid negotij ſerij tranſigeret.

Magnam denique ſui memoriam & deſiderium reliquit: & eius ætatem auream Luſitani ſemper appellarunt. Ab eius enim exceſſu, omnia triſtiora, & in deterius ruere cœperunt.

Obijt Oliſipone anno MDXXI. die XIII Decembris. Vixit annos LII. menſes VI. dies XIII.

Regnauit annos XXVI. menſem vnum,dies XIX. Sepelitur in auguſtiſsimo fano Bethleemitico inſtituti D. Hieronymi in Oliſiponenſi agro,quarto ab vrbe lapide, quod ipſe ſibi & ſuis in ſepulturam, maximis ſumptibus, ædificauit.

DE IOANNE III. REGE XV.

IOANNES III. Emmanuelis filius vxorem duxit Catharinam filiam Philippi. I. Caſtellæ Regis, & Archiducis Auſtriæ, Caroli V. Imperatoris ſororem, ex qua hos ſuſcepit liberos:

Alfonſum, qui natus Almeirini XXIIII die Februarij anni M D XXVI. in cunis obijt.

Mariam, quæ nata Conimbricæ XV die Octobris anni M D XXVII. PHILIPPO Hiſpaniarum Principi Caroli V. Cæſaris filio nupſit, & à partu primogeniti Principis obijt, anno M D XLV. ætatis ſuæ anno XVII. menſ. IX.

Iſabellam, quæ nata Oliſipone XXVIII die Aprilis anni M D XXIX. puella obijt.

Beatricem, quæ nata Oliſipone XV. die Februarij anni M D XXX. in cunis obijt.

Emmanuelem, qui natus Albiti Kalendis Nouembris anni M D XXXI. triennis obijt.

Philippum, qui natus Eboræ XXV die Maij anni M D XXXIII. infans obijt.

Dionyſium, qui natus Eboræ XXVI die Aprilis anni M D XXXV. infans obijt.

Ioannem, qui natus Eboræ III die Iunij anni M D XXXVII. Ioannam Caroli V. Imperatoris filiam duxit vxorem, & ex ea poſthumum Sebaſtianum reliquit, qui auo ſucceſsit in Regno. Obijt anno M D LIIII. die II Ianuarij. Vixit annos XVI. menſes VII.

Antonium, qui natus Oliſipone IX die Martij anni M D XXXIX. infans moritur.

Illegitimum habuit Eduardum Archiepiſcopũ Bracharenſem, iuuenem optimæ indolis, bonarũ literarum, philoſophiæ, & theologiæ ſtudijs apprimè eruditum, & omnibus corporis & animi dotibus ornatiſsimum, qui in ipſo ætatis flore deceſsit.

Fuit Ioannes ſtatura mediocri, ad pinguedinem declinãte. Forma eximia, & ſpecie vere Regia. Colore candido rubore ſuffuſo, & in magna authoritate aſpectu tam amabili, ob ſerenitatem & trãquillitatem vultus, vt ab omnibus, qui eum intuebantur, tanquam parens diligeretur: nec hoſtes illum odiſſe poſſent. Oculos habuit cęruleos, nitidiſsimos, & tanta plenos maieſtate, vt multi qui ad eius colloquium inſoliti veniebant, hallucinarentur, & ſermo eis deeſſet.

Fuit natura benignus & clemens Sententias capitales cũctabundè, & non niſi magno examine ferri voluit. Seueris iudicibus nunquam arriſit. Quando verò eius ſentẽtia in Senatu (quó ſemel in vnaquaq; hebdomada ius dicturus ibat) rogaretur, magis ab abſoluendum, quàm ad condemnandum propendebat. Cumq; aliorum Regum tempore lege lata, furibus minoris ſummæ, ſtigmata in facie inurerẽtur, vt ab eis cauerẽt, abrogauit. Dicebat enim, poſſe illos pœnitere, & ad laudabilem vitam traduci: & ob id iniquum eſſe, præcipuam hominis partem deformari, & anteactæ vitæ indicia perpetuò præ ſe ferre.

Quæſtiones publicas de fide in Portugalia haberi,

beri, primus à Summis Pontificibus impetrauit, deſtinatis ad id magiſtratibus. Religiones inſtaurauit: & labentes quorūdam religioſorum mores ad veteris regulæ ſeueritatem reuocauit. Naſcentem tunc ordinem ſocietatis IESV in Portugaliam inuexit, ac eius religioſos valdè fouit: & diuerſis Regni locis eis collegia inſtituit. Vnde illi acceptum ferendum eſt tātum animarum lucrū, quantum in India eius ſocietatis viri Franciſcus Xabierrius, & qui eum ſecuti ſunt fecerūt, & multi per diuerſas orbis partes.

Fuit pacis ſtudioſus, & in eligendis magiſtratibus cordatus. Multi enim poſt illius obitum, ad dignitates & honores prouecti ſunt, quos ille non promouiſſet. In beneficijs cōferendis, ita liberalitas eius fuit ordinata, vt magis daret multis, quàm multum.

Literarum ſtudia in Portugalia excitauit: & Oliſiponenſem Academiam Conimbricam trāſtulit, vbi Dionyſius Rex illā à principio locauit. Et ex reſiduis ditiſsimi cœnobij Sanctæ Crucis ad ſeueriorem vitam reformati, Doctorum ſtipēdia auxit. Florentiſsimam deniq; eam Academiam reddidit. Ex qua tot, tamq; docti prodiere viri, vt cen-

continuato ordine (quod memoria dignum eſt) tres primarios Iuris Cæſarei profeſſores, nobiliſſimæ totius Europæ Salmanticenſi Academiæ dederit. Et qui poſt illos Conimbricæ in primaria cathedra floruit, & hodie in aula & ſupremo cõſilio Catholici Regis degit, tanta vtriusq; iuris, & omniũ literarũ eruditione pollet, vt cum quouis veterũ illorũ Iuriscõſultorũ meritò cõferri queat.

Multa ędificauit magnis ſumptibus: & aquęductum illum celebrem aquæ Argenteæ ciuitatis Eborenſis, vetuſtate collapſum, inſtaurauit. Hanc olim aquam Q. Sertorius è manubijs belli Celtiberici, in honorẽ municipũ Eborẽſium, diuerſis in vnum collectis fontibus, perducẽdam curauit: opus magnum, & ei ciuitati ſitienti vtiliſsimum.

Obijt Oliſipone apoplexia correptus, anno MD LVII. die XI Iunij. Vixit annos LV. Regnauit XXXV. cũ dimidio. Sepelitur in fano Bethleemitico.

DE SEBASTIANO REGE XVI.

SEBASTIANVS Ioannis III. ex filio Ioanne nepos, auo ſucceſsit triũ annorum ætate, ſub tutela auiæ Catha-

tharinæ. Hæc ſeu tam laborioſi oneris impatiens, ſeu (vt vulgò ferebatur) à nonnullis perſuaſa, quorum intererat, tutelam ad Henricum Cardinalem patruum magnum Regis pueri transferri, Comitijs Oliſipone habitis, anno M D LXI. ab eo munere inopinatò ſe excuſauit, apud Regni proceres, & ciuitatum legatos. Quum verò ij à propoſito Reginam, nec precibus, nec lachrymis flectere poſſent ægre Henrico eam curam demandarunt: quam ille vſque ad Sebaſtiani pubertatem geſsit. Malebant enjm Luſitani à fœmina, eaque externa, prudentiſsima tamen, quàm à viro Luſitano, defuncti fratre, & Emmanuelis Regis populo gratioſiſsimi filio gubernari: diuerſo exemplo ab eo, quod in Leonora Eduardi Regis vxore, & Petro exhibitum eſt.

Fuit Sebaſtianus ſtatura mediocri, colore candido, flauo capillitio, oculis cæſij coloris, nec magnis, graui pro ætate aſpectu, & Regiæ maieſtatis pleno: ad iracundiam facilis, ſpiritus elati, & cui nihil videbatur magnum. Animi etiam intrepidi, & plus nimiò ſui fidentis & audacis, & qui facilè in pericula ruebat.

Fuit liberalis, gloriæ nominiſq; cupidus: & ob in-

ingenij ſimplicitatem, adulatoribus nimium expoſitus. Animi inquieti, & ſtare loco neſcientis, non tam natura, quàm arte aliquorum, qui eum à puero ex vrbe, & auiæ colloquio abducere conantes, in ſyluas & montes, atq; in loca ſolitaria frequentiſsimè ad venandum inuitabant, vt interim ipſi Regnum adminiſtrarent. Eo enim exercitio dicebant, poſſe firmari, & obdurari ad militiam, ad quam illum quotidie adhortabantur.

A mulierũ etiã aſpectu & colloquio adeo auertebant, fortè ne libidine aliqua illicita irretiretur, vt fœminas non tam fugere, quàm odiſſe videretur. Vnde non obſcurum ineptè verecundi ingenij, & aulicæ vrbanitatis expertis ſpecimen prę ſe ferebat. Multi autem, quibus ea non placebat inſtitutio, propterea id ab ijs fieri interpretabantur, ne Princeps ille adoleſcens fœminarum cogitatione, ad vxorem ducendam animum verteret, & eius conuerſatione impeditus eos auerſaretur, aut non tàm intimè familiares haberet. Vt vt tamen ſit, Sebaſtianus in illo Regali luxu, & ætatis feruore, rarum continentiæ dedit exemplum.

XIIII ætatis anno Regni gubernacula ſuſcepit, in cuius auſpicijs conſultorum culpa non ſua, qui

ad optima natus videbatur, nonnulla duriter inſtituta,& Reipub.munia diſtributa ijs,quibus vir factus non dediſſet.

Vt autem tranſuerſos agit homines auaritia, & ambitio, fuere, qui quòd ita ſuis rationibus expedire credebant,Ioannem auum Principem prudentem, & pium, vt imbellem, & ignauæ pacis amatorem apud nepotem puerum inſimularent: & qui pacem ſuadere debuerãt,pacis deteſtatione eum educarent.Sebaſtianus igitur naturæ ferocioris,& ſpiritus vehemẽtis,his pręceptis enutritus,& alieniori ætate incitatus,nihil niſi bella,& peregrinationes meditabatur,quo tẽpore literarũ doctrina,& ſtudijs manſuetioribus exercẽdus erat,& robuſtum illud pectus cicurandũ,& emolliendum.

Cum igitur Portugalia tota in armorum exercitio eſſet,& Mulei Mahamet Marrochiorũ Rex, à patruo Mulei Maluco Regno expulſus, Sebaſtiani præſidium imploraret, nactus ille occaſionem,quam ſibi dari optabat, non auxilium modò, ſed & ſe cum ſuis affuturum illi pollicetur.

Dum itaq; virtute improuida,& nimia ſui fiducia,prudentiorum conſilia aſpernatus,traiecto in

Africam magno exercitu, Feſſenſe Regnum petit, & Regem reducere conatur, anno M D LXXVIII. quarto Auguſti die, ab infinita Barbarorum multitudine oppreſſus, qui veluti ad ſacrum bellum conuenerant, à ſuis ſacerdotibus exciti, fortiſsimè dimicans occubuit, cæſis decem millibus Chriſtianorum, totidem captis. Et (quod rarò contigit) tres magni Reges eo prælio, & intra paucarum horarum ſpatium cecidere, Sebaſtianus, Malucus, & Mahamet.

E prima nobilitate deſiderati ſunt Dux Auerienſis, Comites Odemitenſis, Vimioſenſis, Rotondenſis, Vidiguerenſis, Iacobus Theodoſij Ducis Brachantiæ filius. Rodericus Melius Marchionis Ferreirenſis primogenitus, Epiſcopi Conimbricenſis, & Portuenſis: Marchio etiam quidam Hibernus, quem Summus Pontifex cohortibus Italicis, ad Hiberniam occupandam, prefecerat. Multi præterea alij magni nominis. Capti Antonius Prior Cratenſis Ludouici Infantis filius, Theodoſius Dux Barcellenſis puer VIII annorum Ioānis Ducis Brachantiæ primogenitus, Ioannes à Sylua Comes nunc Portalegrenſis, qui tunc apud Sebaſtianum legatum Catholici Regis agebat. Nonius

Al-

Aluarus Comes Tentugalenſis,& Conſtantinus à Brachantia Marchionis Ferreirēſis filij, Antonius à Caſtro Comes Monſanctenſis, Fernandus Norogna Comes Linarienſis, Eduardus Meneſius Comes Taroucenſis, Indiæ nunc Prorex, & multi illuſtri loco nati. Parendum enim neceſsitati erat, manus dandæ, & conditiones accipiēdæ. Facilis namq; fuit Barbaris de noſtris victoria, quos vinci numen volebat. Sic enim caligine mentibus eorum obducta, infatuati ſunt, vt in interitum ducti à diuina voluntate videantur.

Itaq; Sebaſtianus hoſtibus bellum inferre parās, prius ſuis intulit, alienumq; Regnum reſtituere conatus, ſuum peſſumdedit, & viris & opibus exhauſit: maiori exemplo fidelitatis Luſitanorū, quàm prudentiæ.

Sebaſtiani cadauer ſecundo poſt prælium die, inter mortuos ſeptem vulneribus confoſſum, à Sebaſtiano Reſendio eius miniſtro domeſtico inuētum, à Melchiore autē Amaralio Regio Conſiliario, & Senatore aulico captiuo, qui in Sebaſtiani exercitu Duumuirum Capitalem agebat, agnitum eſt. Poſtea verò à Conſtantino à Brachantia, Fernando à Caſtro Comite Baſtenſi, Eduardo

Meneſio Comite Taroucenſi, Nonio Maſcarena, Michaele Norogna, Ludouico Cæſare armamentariorum Regiorum Præfecto, Vincentio Fonſeca inſtituti Dominicani, Regio concionatore, Archiepiſcopo nunc Goenſi, & alijs viris nobilibus captiuis. Alcaſſere autem corpus ſepultum, & ſub claue & ſigillo cuſtoditum, donec Regi PHILIPPO auunculo à Seriphio Rege Marrochiorum donatum, & Septam tranſmiſſum, atque ibidem depoſitū ad annum MDLXXXII. quo PHILIPPVS Rex honorificentiſsimè in Portugaliam delatum, in Bethleemitico fano ſepeliri, & ſe præſente, iuſta illi fieri curauit. Vixit annos XXIIII. menſes VII. dies XV.

DE HENRICO REGE XVII.

HENRICVS Cardinalis Sanctorū Quatuor Coronatorum, & Archiepiſcopus Eborcēſis, Emmanuelis Regis filius, Sebaſtiano cuius patruus erat magnus, ſine liberis decedenti ſucceſsit.

Mortuo verò Sebaſtiano, Iuriſprudentes viri magni nominis extitere, qui PHILIPPO Regi Catholico Regni ſucceſsionē delatam diceret, quòd

Sebaſtiano proximus, & è Regum Portugaliæ ſtirpe eſſet: nec id ſine ſuo magno periculo negligi poſſe: quòd decedens ſuperſtite Henrico, locum faceret Emmanueli Philiberto Sabaudiæ Duci, qui gradu eius liberis præſtaret. PHILIPPVS tamen, ne auunculi ſenectutem contriſtaret, & in dubio iure fundare ſuam cauſam videretur, qui ſucceſsionem indubitatam poſt Henrici exceſſum habebat, non modò quietè illum regnare paſſus eſt, ſed nullum officij genus in eum prætermiſit. Primum enim Chriſtophorum Mouram è prima Luſitanorum nobilitate, in aula tamen Caſtellæ enutritum, virum ſingulari prudentia præditum, poſtea verò Petrum Gironem Ducem Oſſunenſem, vnum è Caſtellæ proceribus maioris ditionis, non ad conſolandum tantùm, ſed & ad gratulandum ad eum legauit.

Cum verò PHILIPPVS de iure ſuo certus eſſet, Iuriſprudentum reſponſis, & neminem ſibi poſſe Henrici morte præferri, quòd cæteris eius nepotibus ſexu, & ætate potior eſſet, Duci Oſſunenſi, & Chriſtophoro Mouræ iniungit, cum Henrico agant, vt ipſum viuens Regem declaret: ne poſt mortem de iure ſuo dubium oriatur, & ea euitaren-

ren-

rentur, quæ in Regno vacuo ſolent accidere. Hérico tamen viſum eſt, ſatiùs eſſe, audire cæteros Regni competitores. Et ad cauſam ſucceſsionis vocari iuſsit PHILIPPVM Regem Catholicum, Catharinam Ducis Brachantiæ vxorem, Emmanuelem Philibertum Sabaudiæ Ducem, & Antoniũ Priorem Cratenſem. PHILIPPVS verò, vt Regis omnium mortalium legibus ſoluti authoritatem ſupremam conſeruaret illæſam, citationi non reſpondendũ duxit. Rodericum tamen Vaſquium ab Arze, & Ludouicum Molinam Regios Conſiliarios, viros Iurisconſultiſsimos & prudentes, legatos tam Henricum, quàm Regni proceres extra iudicium de iure ſuo inſtructuros miſit. Hi munus ſuum obeuntes, multa de iure PHILIPPI iuridicis rationibus, & magna authoritate, tam apud Regem, & Regium cõſilium, quàm apud Senatũ Oliſiponenſem tractarunt: quæ non parui fuere momenti, ad Regis & multorum animos confirmandos.

Cum verò Senatus populusq; Oliſiponenſis ſumma ope ab Henrico contenderet, vt Regem declararet, & Reipublicæ imminenti periculo in tempore occurreret, priùs de perſonis, quàm de iure agendum exiſtimauit. Virtute igitur diplomatis,

matis, motu proprio, à Sũmo Põtifice ad ſe miſsi, vt de cauſa matrimonij inter Ludouicum Infantem, & Violantem Antonij matrem iam fato functos cognoſceret, matrimonium inter illos non fuiſſe, & ob id Antonium non legitimè natum ſententia ſua, & multorum aſſeſſorum, Antonio ipſo audito, & iura ſua allegante, iudicauit.

Cum igitur Henricus de iure PHILIPPI non iam dubitaret, eò rem deducere ſtatuebat, vt vna via, tam vniuerſę Reipublicæ, quàm priuatis nepotũ commodis conſuleret, & ad tranſactionis modum quemdam perueniret. Sic enim & PHILIPPVM Regno ſibi debito non fraudandum, & cæterorum nepotum ſpem de Regno abreptam, aliquo emolumento penſandam: Rempublicam etiam tributorum onere aliquo leuandam, & priuilegijs augendam. Huic verò vniuerſæ Reipub. vtiliſsimo præſentiſsimoq; conſilio, ſeu priuatæ ſuæ rei ſtudentes, ſeu rerum inſcitia (ſi tam craſſa & ſupina potuit eſſe) ij ipſi obſtitere, qui ſe patriæ defenſores eſſe iactabant.

Comitijs igitur Almeirini habitis, quibus Hẽricus animum ſuum aperuit, magna inter populorum legatos, & nonnullos è nobilium ordine

orta

orta eſt diſcordia. Quidam enim ex ijs, ſeu conſilij inopes, quòd nulla politicæ philôſophiæ, & hiſtoriarum peritia, ad Reipub. adminiſtratione̅ acceſsiſſent (quales plures ſunt) ſeu propria illecti vtilitate, & rerum nouarum auidi, in tam diuerſas iuere ſententias, vt Henrici conatus impedirent, & ei fati diem accelerarent. Nec Ducis Oſſunenſis, & Chriſtophori Mouræ diligentia & pollicitationes, qui in ea re egregiam operam nauauerunt, & plures & meliores pro Rege Catholico habebant, in concordiam illos adducere potuerunt.

Præter has populorum diſcordias, tot acceſſere Henrico labores, vt illi Regnum non in gloriam, ſed in pœnam datum videretur. Exagitaba̅t enim illum tot hominu̅ millia in Africana clade captiuorum: pro quoru̅ liberatione, non Regij ærarij modò, ſed totius Regni opes erant exhauriendæ. Alia parte tot viduarum querimoniæ pro maritis bello pere̅ptis, vxorum pro viris, pare̅tum pro liberis captiuis. Hinc (quod magis eum premebat) de Regni ſucceſsione diſceptatio. Ex altera enim parte iuſta nepotis PHILIPPI cauſa & pote̅tia, ex altera Catharinæ neptis amor. Hinc de matrimonio

Ludouici fratris diffamatio, & lis, quæ eum maximo affecit mœrore. Valetudo præterea tam deplorata, vt lacte humano coactus fuerit ali, quòd in marcorem, & maraſmum incidiſſet. Alia ex parte eum torquebant ſeditiones, quæ iam erumpebant. His igitur, & pluribus, vno & eodem tempore, confluentibus malis obſeſſus atque debilitatus, fato conceſsit.

Fuit Henricus mediocri ſtatura, colore candido, flauo capillamento, ſed intempeſtiuè cano, oculis cæſijs & prominentibus. Facie nullus fratrum Emmanueli patri ſimilior. Per omnem ætatem fuit vitæ caſtiſsimæ: nec vllum flagitium æquè exoſum habuit, aut acrius puniuit, quàm libidinem. Vnde manifeſtarij concubinatus conuicti nulli impunes, cuiuſcumque eſſent ordinis, aut conditionis. Nuptarum etiam, quarum mariti diutius abfuiſſent, curam non omiſit, ſi de earum licentiori vita certior eſſet redditus.

Quo tempore pro Sebaſtiano nepote pupillo clauum Regni tenebat, leges recentiores diſperſas, & iudicibus ob id ignotas, in methodum & libros redigi, & alias corruptas emendari curauit:

eaque in re noſtra opera vſus eſt, magna Reipub. vtilitate, quòd multa quotidie decreta & iudicia, noua lege comperta, reſcinderentur, atque irrita fierent, & rei iudicatæ authoritas eleuaretur.

In magiſtratus etiam cuiuſcumque generis & gradus quæſtiones decreuit, & culpa deprehenſos, partim pecunia mulctauit, partim officio ſubmouit: nonnullos poſt aliquod interuallum, ne ignominia miſsi viderentur, ætatis prætextu, rude donauit. Omnes denique in officio continuit.

Sacerdotij officium optimè ſemper exercuit, & Rex factus, dum per valetudinem licuit, Miſſæ ſacrum celebrauit in priuato ſacello, vti antè Regnum ſueuerat.

Religionis & fidei negotia, cuius ſummum geſsit magiſtratum, tanta induſtria & integritate tractauit, conquiſitis ad id viris optimis & doctiſsimis, quorum opera vſus eſt, vt ſecundum Deum, ei videatur acceptum ferendum, ſummũ religionis ſtudium, quo Luſitania inter omnes alias orbis prouincias eminet.

Per

Per vniuerſum Portugaliæ Regnum, cuius omnes metropolitanas eccleſias gubernauit, ſacerdotum mores compoſuit: nec niſi melioribus, & benemeritis ſacerdotia contulit. Ad id autem collegium conſtituit Eboræ magnificentiſsimum & celebre, quod ſocietatis IESV religioſis tradidit gubernandum: in quo non ſolum theologia, & liberales diſciplinæ, ſed honeſtiſsimi mores docentur. Vnde Tranſtagana illa prouincia, optimis & eruditis ſacerdotibus abundat.

Multa præterea ab eo ad diuinum cultum optimè inſtituta omittimus, quæ magis ijs incumbunt, qui Pontificalium virorum vitas conſcribunt, quàm nobis, qui Regum geſta tantùm delibamus.

Obijt Almeirini vltima Ianuarij die, qua & natus eſt, eo temporis ſpatio, quo luna maximam eclipſim patiebatur, anno M D LXXX. & ibi deponitur ad annum M DLXXXII. quo Rex PHILIPPVS eum in Bethleemiticum fanum deferri, & ſepeliri curauit. Vixit annos LXVIII. Regnauit annum. I. menſes V. dies V.

DE PHILIPPO REGE XVIII.

PHILIPPVS Caroli V. Imperatoris filius, & Iſabellæ Auguſtæ Emmanuelis Regis filiæ, auunculo Henrico ſucceſsit. Quæ verò in ampliſsimis ſuæ ditionis Regnis geſſerit, & eius virtutes ſilentio præterimus, quòd hæ anguſtiæ, & noſtræ orationis paupertas tantarum rerum maieſtatem reformidant. Quod ad ſucceſsionem eius attinet, & in Portugaliam aduentum: Elbam ciuitatem, quæ in confinijs Regnorum eſt, ingreditur menſe Decembri, anno M D LXXX. In Nabantiam nunc vulgò Tomarium omnium ordinum conuentus indicit. Menſe Aprili ſequentis anni eó acceſsit, ſalutata prius Catharina conſobrina Ducis Brachantiæ vxore, quam magni amoris ſignificatione inuiſit.

Tomarij maiorum inſtituto, à proceribus, ſacerdotio, & populorum legatis, magna omnium lętitia, & acclamationibus Rex inauguratur, & ſalutatur. Didaco etiam Principi, qui iam apud ſuperos eſt, fidelitas iuratur.

Ex Tomario Oliſiponem Regiam vrbem veniens, menſe Iunio die Diuis Petro & Paulo dicato, lætis fauſtisq; ominibus exceptus, omni ordine, omni ætate, proſperum fœlicemq; ingreſſum precante, & eum equo vectum, in triumphantis morem, pedibus ſequente, ſub aurea vmbella, per extemporarias porticus miræ magnitudinis, ſtatuis & carminibus ornatas, introductus in vrbem vſque ad ſummum templum. Inde per vias vrbis præcipuas, Indica & Perſica gaza ſplendeſcentes, & pretioſiſsimis odoribus fragrantes, in Regiam deductus.

Multa hic magnificè & liberaliter geſsit: & in eos, qui aliquid in ſuperiorum Regum obſequiũ egere, munera cõtulit maiora, quàm ab illis Principibus accipi ſolebant.

In primis iuſtitiæ adminiſtrandæ gratia, multa cõſtituit. Leges ſanciuit: alias emendauit. E duobus tribunalibus, quæ Oliſipone erant, alterum in Portuenſem ciuitatem tranſtulit, ibiq; iuridicum conuentum ſtatuit. Senatorum vtriusq; Curiæ ſtipendia auxit, quo caſtè & nullius ope egẽtes, iuſtitiam adminiſtrarent. Muneribus etiam & honoribus benemeritos ornauit.

Cum verò viuente Rege Henrico, dum de declarando Rege agitur per Ducem Oſſunenſem, & Chriſtophorum Mouram, multa PHILIPPVS Rex promiſiſſet, in vniuerſæ Portugaliæ vtilitatem, vt ſeditiones euitarentur, quarum iam pullulabant indicia, & Reipublicæ, quam maximè ſaluam volebat, imminentibus malis obſtaret, eaq́; ob diſsidentium partium ſtudia accepta non fuiſſent, Rex poſtea factus ſua ſponte, & nulla impellente pactione, conceſsit.

Lętitiam Regiæ vrbis ob ſui Regis præſentiam, auxit aduentus ſororis Mariæ Auguſtæ, quæ cum è Boëmia in Hiſpaniam veniſſet, vt ſe virginum ſacrarum monaſterio abderet, non ferens longiorem fratris abſentiam, è Mantua Carpetana, vulgò Madrítio, Oliſiponem venit, eò omnibus gratior, quòd nomine & virtutibus eximijs, fœminam optimam Mariam Reginam auiam ſuam referebat, quæ admirabilem ſui memoriam, & deſiderium Luſitanis reliquerat.

Cum tamen ex omni Portugaliæ ditione, ſola Angrenſis ciuitas, in inſulis, quas Tertias vocant, PHILIPPO rebellis eſſet, quòd in ea nonnulli Anto-

tonio affecti degerent, & loci ſitu inexpugnabilis videretur, claſsis eó miſſa eſt, è qua quadringenti milites Hiſpani temerariè, vt loci ignari, egreſsi in terram, ab inſulanis trucidati ſunt. Quamobrem Aluarum Bazanum Sanctæ Crucis Marchionem, virum naualis belli peritiſsimum, Rex eó miſit. Hic cum claſſem multarum nauium Gallicarum offendiſſet, quas Philippus Strozus Italus, vir bello ſtrenuus ductabat, in quibus Antonius etiam ipſe erat, & ſi numero multò plures eſſent, Bazanus virtute ſuorum militum, & quatuor Luſitanarum nauium robore, ſed magis cauſa & iuſtitia belli confiſus, pugnam inire inſtituit. Antonius verò conſilio ſuorum, ſe in inſulam recepit, vt magis fieret periculi auditor, quàm inſpectator. Bazanus in Gallos inuehitur: magno ardore vtrinq; certatum, tormentis primum, poſtea manu. Gallicarum verò nauium multæ, cum Hiſpanorum impetus ferre non poſſent, fugam capeſſerunt, quas quia celeriores erant, Bazanus conſequi non potuit. Nauis Prætoria cum alijs capta. Ex Gallis cecidere multi, inter quos Philippus Strozus claſsis Præfectus: Franciſcus etiam à Portugalia Comes Vimioſenſis, iuuenis dignus meliori fortuna, ſi corporis & animi do-

tibus

tibus & diſciplinis, quibus præſtabat, ſiniſtris conſilijs incitatus, aduerſus ſuum Regem vſus non fuiſſet. Capti ſunt & multi è Gallica nobilitate. Cum verò autumni tempus iam inſtaret, nec vlla ſtatio eſſet, qua claſsis conſiſtere poſſet, & Oceani fluctibus iam tumeſcentibus iactaretur, ea obtenta victoria, & inſulæ expugnatione in ſequentem annum omiſſa, Oliſiponem Bazanus redijt.

Anno M D L X X X I I I. menſe Februario poſt Comitia Oliſipone habita, quibus Philippo Principi puero fidelitas iuratur, conſtitutis Regni rebus PHILIPPVS cum ſorore Caſtellam repetit, magno omnium deſiderio. Quod tamē Principis Alberti nepotis pignore mitigauit, quem Regni moderatorem reliquit, maxima omnium lætitia, & applauſu.

Eodem anno appetente æſtate, Bazanus in inſulas reditum parat, ingenti comparata claſſe, tam nauium onerariarum, quàm celocium & triremiū. Quod nauigij genus in tam longinquam Oceani partem, nunquam ductum eſt, quòd nimium ſurgentes vndas non ferat. Inſulam moderabatur tunc Emmanuel Syluius Antonij nomine:

tuta-

tutabatur verò Xatris Dynaſta præſidio trium millium militum Gallorum. Ex inſula igitur Sancti Michaëlis, quam primum Bazanus attigit, illis per nuntium veniam pollicetur, ſi deditionem facere velint. Cum verò pacis nullam conditionem acciperent, Bazanus acriter illis defendentibus, in terram deſilit, & eadem die, magna contentione, propugnacula littori oppoſita expugnat. Sequenti verò inſulani omnes in montem fugam arripiunt. Capta vrbe Angrenſi, tandem deditio facta eſt, ea lege, vt Galli ſolùm gladios ſecum ferrent, arma reliqua & vexilla relinquant. Emmanueli Syluio caput præcidi iubet Marchio. Multi præterea facinoroſi vltimo ſupplicio affecti.

Faginea etiam inſula, quæ præſidio Gallorum defendebatur, capta eſt à Petro Toletano eadem conditione. Præfectum autem inſulæ Luſitanũ, quòd contra ius omnium gentium, legatum Luſitanici etiã ſanguinis, qui ad eum de pace acturus ibat, crudeliter interfeciſſet, Toletanus laqueo ſuſpendi iubet. Galli igitur ſuperſtites ex vtraque inſula, relictis armis ac vexillis, diſceſſere.

Hic

Hic tragœdiæ illius fuit exitus, qualis manere ſolet illos, qui Regiam lædunt maieſtatem, & auaritia & ambitione inſtigati, ab officio & virtutis via deflectũt. In eam tamen erigimur ſpem, Deum Opt. Max. has omnes ærumnas, quibus ab iſtis patriæ hoſtibus iactati fuimus, maxima felicitate compenſaturum: vt copulata Luſitania cæteris Hiſpaniæ Regnis, ſub potentiſsimo & prudentiſsimo Principe, vniuerſus intelligat orbis, quantum Chriſtianæ Reipublicæ intererat, hanc Regnorum coacceruationem, & vnitatem fieri, ad orthodoxæ fidei propagationem, & eccleſiæ catholicæ beneficium.